

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΤΣΕΛΟΣ – ΣΠΥΡΟΣ ΜΗΤΣΕΛΟΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Γ' Λυκείου

Ενιαία Εξέταση
Νεοελληνικής Γλώσσας
και Λογοτεχνίας

Σύμφωνα με την ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ
στην αξιολόγηση του μαθήματος (02.08.2019)

Προσφέρεται ΔΩΡΕΑΝ με το κυρίως βιβλίο

ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

Κεντρική διάθεση:

Δ.Β. ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Ε. ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιπποκράτους 82, Αθήνα, 106 80, Τηλ. & Fax: 210 3613676 – 210 3640632

www.ellinoekdotiki.gr, e-mail: info@ellinoekdotiki.gr

Εκπαιδευτικά βιβλία για το Λύκειο

Αλέξανδρος Μητσέλος – Σπύρος Μητσέλος

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ - Γ' Λυκείου

Ενιαία Εξέταση Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας

ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΜΕ ΤΟ ΚΥΡΙΩΣ ΒΙΒΛΙΟ

ISBN: 978-960-563-287-8

Επιμέλεια έκδοσης:

Γιώτα Γκότση

Γραφιστική επιμέλεια και σελιδοποίηση:

DTP Ελληνοεκδοτικής, Λαέρτης Βίλα

Σχεδίαση εξωφύλλου:

DTP Ελληνοεκδοτικής, Λαέρτης Βίλα

Πρώτη έκδοση: Αύγουστος 2019

Παρούσα έκδοση: Αύγουστος 2019

© Copyright: **Δ.Β. ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Ε.Ε.**

και Αλέξανδρος Μητσέλος – Σπύρος Μητσέλος

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή εν όλω ή εν μέρει έστω και μιας σελίδας ή και περιληπτικά, κατά παράφραση ή διασκευή, του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο (μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογραφήσεως ή άλλως πώς), σύμφωνα με τους Ν.237/1920, 4301/1929 και 10074, τα Ν.Δ. 3565/56, 4264/62, 2121/93 και λοιπούς εν γένει κανόνες Διεθνούς Δικαίου, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του Εκδότη, ο οποίος παρακρατεί αποκλειστικά και μόνο για τον εαυτό του την κυριότητα, νομή και κατοχή.

ΔΕΝ ΦΩΤΟΤΥΠΩ / ΔΕΝ ΑΝΤΙΓΡΑΦΩ
ΣΕΒΟΜΑΙ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Ο σεβασμός της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι υποχρέωση όλων μας, γιατί:

- Συμβάλλει στη ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ των θέσεων εργασίας
- Ενισχύει τη ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ του ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ-ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΙΚΟΥ κλάδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1η Διδακτική πρόταση: Παιδεία – Εκπαίδευση	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	8
2η Διδακτική πρόταση: Εργασία - Ανεργία	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	12
3η Διδακτική πρόταση: Ανθρώπινα δικαιώματα	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	17
4η Διδακτική πρόταση: Θανατική ποινή	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	20
5η Διδακτική πρόταση: Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	22
6η Διδακτική πρόταση: Διαφήμιση	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	24
7η Διδακτική πρόταση: Προπαγάνδα	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	27
8η Διδακτική πρόταση: Επιστημονική πρόοδος	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	30
9η Διδακτική πρόταση: Τεχνολογία	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	34
10η Διδακτική πρόταση: Διαδίκτυο	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	38
11η Διδακτική πρόταση: Φανατισμός	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	41

12η Διδακτική πρόταση: Από το άτομο στη μάζα	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	43
13η Διδακτική πρόταση: Ο άνθρωπος και το παρελθόν – Η παράδοση	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	45
14η Διδακτική πρόταση: Οικογένεια	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	50
15η Διδακτική πρόταση: Νέοι	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	53
16η Διδακτική πρόταση: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	58
17η Διδακτική πρόταση: Πόλεμος - Ειρήνη	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	60
18η Διδακτική πρόταση: Δημοκρατία	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	64
19η Διδακτική πρόταση: Ανθρωπισμός	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	68
20ή Διδακτική πρόταση: Τουρισμός	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	70
21η Διδακτική πρόταση: Φυσικό περιβάλλον	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	73
22η Διδακτική πρόταση: Γλώσσα και Εκπαίδευση	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	76
23η Διδακτική πρόταση: Αθλητισμός και βία	
Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης	79

24η Διδακτική πρόταση: Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	84
25η Διδακτική πρόταση: Οι διανοούμενοι	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	86
26η Διδακτική πρόταση: Εγκληματικότητα – Παραβατικότητα νέων	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	88
27η Διδακτική πρόταση: Παγκοσμιοποίηση	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	91
28η Διδακτική πρόταση: Ευρώπη – Ευρωπαϊκός πολιτισμός	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	93
29η Διδακτική πρόταση: Τέχνη	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	95
30ή Διδακτική πρόταση: Ρατσισμός	
Θέματα Κριτηρίου Αξιολόγησης	97
Απαντήσεις Κριτηρίων Αξιολόγησης	100

Θέματα Κριτηρίων Αξιολόγησης

1η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΑΙΔΕΙΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Κώστας Μπαλάσκα, *Εκπαίδευση και παιδεία*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Λήμμα *Εκπαίδευση*, *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Νίκος Καζαντζάκης, «Το Δημοτικό», στο: *Αναφορά στον Γκρέκο*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Σκοπός του Κ. Μπαλάσκα είναι να καταστήσει σαφή και κατανοητή «τη διάκριση της εκπαίδευσης από την παιδεία, που δεν είναι όμως απλή», όπως αναφέρει ο ίδιος. Να αποδώσετε περιληπτικά σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων τη βασική θέση του αρθρογράφου για τη σχέση των δύο εννοιών και τις επιμέρους ιδέες με τις οποίες τη στηρίζει.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα των κειμένων, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να αιτιολογήσετε με δικά σας λόγια όσες προτάσεις θεωρείτε λανθασμένες.

Κείμενο I

- α.** Οι όροι «εκπαίδευση» και «Παιδεία» είναι ταυτόσημοι. (3 μονάδες)
- β.** Η ενίσχυση του παιδευτικού ρόλου της εκπαίδευσης προϋποθέτει την αύξηση των παρεχόμενων γνώσεων. (3 μονάδες)
- γ.** Ο παιδευτικός ρόλος της εκπαίδευσης συνδέεται με την ανάπτυξη της προσωπικότητας και την κοινωνικοποίηση των νέων. (3 μονάδες)
- δ.** Το σημερινό σχολείο αναγνωρίζεται ως ένας χώρος καινοτομίας και δημιουργικών δράσεων. (3 μονάδες)

Κείμενα I και II

- ε.** Το περιεχόμενο του όρου «εκπαίδευση» στο **Κείμενο II** συμφωνεί με τον τρόπο παρουσίασης της ίδιας έννοιας από τον Κ. Μπαλάσκα στο **Κείμενο I**. (3 μονάδες)

Μονάδες 15

B2. α. Να διακρίνετε την οριστέα έννοια, το γένος και την ειδοποιό της διαφορά στον ορισμό που περιέχεται στο **Κείμενο II**. *Μονάδες 6*

β. «να δημιουργήσει ενδιαφέροντα, να δώσει κίνητρα, να σφυρηλατήσει καλές συνήθειες (ευγένεια, καθαριότητα, εργατικότητα, τάξη, καλαισθησία...) και να περιστείλει κακές (οκνηρία...), να δυναμώσει τη θέληση, την επιμονή, την προσπάθεια, να προωθήσει υγιείς κοινωνικές αξίες, όπως την εργασία και τη συνεργασία».

Να μεταφέρετε το παραπάνω απόσπασμα της πέμπτης παραγράφου του **Κειμένου I** στην παθητική σύνταξη. Ποιο από τα δύο είδη σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) θεωρείτε ότι είναι το πλέον κατάλληλο στο κείμενο, με βάση τον σκοπό του αρθρογράφου και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη;

Μονάδες 9

B3. Να εντάξετε καθεμία από τις παρακάτω φράσεις του **Κειμένου II** σε μια δική σας πρόταση, ώστε να δηλώνεται το νόημά της: **βαθμίδες της εκπαίδευσης** (3 μονάδες), **εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης** (3 μονάδες), **άρτια και ταχύρρυθμη εκπαίδευση** (4 μονάδες).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Ο συγγραφέας του **Κειμένου III** περιγράφει ένα εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο στηρίζεται στην αρχή του φόβου και της σωματικής τιμωρίας του μαθητή και σε έναν ανιαρό και καταπιεστικό τρόπο διδασκαλίας. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα.

Με βάση τις εμπειρίες σας, να εξηγήσετε εάν αυτές οι αρχές και λειτουργίες συναντώνται και στη σημερινή εκπαίδευση (περίπου 150 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Με αφορμή τις απόψεις που διατυπώνονται στο **Κείμενο I** να γράψετε ένα άρθρο (300 - 400 λέξεις) για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο να υποστηρίζετε την άποψη ότι το σχολείο οφείλει, παράλληλα με τον τυπικά εκπαιδευτικό του στόχο, να ασκεί και παιδευτική λειτουργία και να προτείνετε, αιτιολογημένα, τρόπους με τους οποίους εκπαιδευτικοί και μαθητές/μαθήτριες μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του παιδευτικού ρόλου του σχολείου.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κείμενο I: Χρίστος Τσολάκης, *Η γλώσσα και η διδασκαλία του μέλλοντος*

Κείμενο II: Κυριακή Αδαλόγλου, *Μαθητεία στην αναμονή*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60 - 70 τις απόψεις που διατυπώνει ο Χ. Τσολάκης (**Κείμενο I**) στις τρεις τελευταίες παραγράφους του κειμένου σχετικά με τον ρόλο του δασκάλου.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** «Συνεπώς, η διδασκαλία του μέλλοντος... με άλλα λόγια 'το μέγιστον μάθημα'». Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τον βασικό ισχυρισμό που επιχειρεί να αποδείξει ο Χ. Τσολάκης (**Κείμενο I**) στην τρίτη παράγραφο και τα μέσα με τα οποία επιτυγχάνει τον στόχο του.
- B2.** Στα παρακάτω αποσπάσματα να αντικαταστήσετε καθεμία από τις υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις με μία άλλη που δηλώνει την ίδια νοηματική σχέση:
- α.** Αυτό που πρώτα οφείλει να κατανοήσει ο δάσκαλος...
  - β.** Συνεπώς, η διδασκαλία του μέλλοντος είναι ανάγκη...
  - γ.** Γιατί αυτό προσφέρει ως αμοιβή όχι τον βαθμό της ψυχρής αξιολόγησης...
  - δ.** ... προσφέρει παιδεία, με άλλα λόγια 'το μέγιστον μάθημα'...
  - ε.** Άλλωστε, κίνηση στην κίνηση είναι η ψυχή του νέου ανθρώπου...

Μονάδες 10

- B3. α.** Να καταγράψετε τέσσερις (4) λέξεις (ρήματα, επίθετα και ουσιαστικά) που χρησιμοποιεί ο Χ. Τσολάκης στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου I**, για να περιγράψει την αύξηση των γνώσεων στην εποχή μας και τις συνέπειές της στην εκπαίδευση. Να σχολιάσετε την επιλογή αυτών των λέξεων ως προς το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα στον αναγνώστη.

Μονάδες 7

- β.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις παρακάτω φράσεις αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμη που ανήκει σε ένα πιο οικείο και καθημερινό λεξιλόγιο.
- i.** Η συσσώρευση και ο αλματώδης πολλαπλασιασμός των γνώσεων [...]
  - ii.** [...] να τον συνδράμει να γίνει ελεύθερος [...]
  - iii.** Έτσι, επανέρχεται η διδασκαλία στην πρότερη και φυσική της κοίτη [...]
  - iv.** [...] ελευθερώνουν τις λανθάνουσες δυναμικές του ψυχοπνευματικού κόσμου του ανθρώπου [...]

Μονάδες 8

Θέμα Γ

- Γ1.** Λαμβάνοντας υπόψη τους κειμενικούς δείκτες (εικόνες, γλωσσικές επιλογές, ρηματικά πρόσωπα κ.λπ.), να παρουσιάσετε το όραμα του ποιητικού υποκειμένου για το ξαναζωντανέμα του σχολείου. Σε ποιον βαθμό το όραμα που προβάλλεται στο ποίημα αντιστοιχεί στο δικό σας όραμα για την ανανέωση του σχολείου; (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Με αφορμή τα παραπάνω κείμενα, τα οποία συζητήσατε στην τάξη σας, αποφασίζετε να συμβάλλετε στον διάλογο για την Παιδεία και τις αλλαγές που προτείνονται στην εκπαίδευση, αποστέλλοντας, ως εκπρόσωπος των μαθητικών κοινοτήτων του σχολείου σας, μια επιστολή (300-400 λέξεις) προς τον Υπουργό Παιδείας.

Στην επιστολή αυτή να παρουσιάσετε τις απόψεις σας για τους στόχους στους οποίους πρέπει να εστιάζει το σχολείο στη σύγχρονη εποχή και να προτείνετε συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους αυτοί οι στόχοι μπορούν να υλοποιηθούν.

Μονάδες 30

2η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΝΕΡΓΙΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Κώστας Μπαλάσκας, *Φεύγουν οι νέοι επιστήμονες; Στο καλό!*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Μιχάλης Γκανάς, *Μητριά πατρίδα*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Εικόνα με λεζάντα

Πηγή: https://meteoritis.blogspot.com/2017/11/blog-post_89.html

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να παρουσιάσετε περιληπτικά, σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων, τα θετικά, σύμφωνα με τον Κ. Μπαλάσκα, στοιχεία της μετανάστευσης των νέων επιστημόνων στο εξωτερικό τόσο για τους ίδιους όσο και για την πατρίδα μας.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα των κειμένων, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.

Κείμενο I

Ο Κ. Μπαλάσκας:

- α.** Θεωρεί τη μετανάστευση νέων επιστημόνων ιδιαίτερα λυπηρό γεγονός. (2 μονάδες)
- β.** Πιστεύει ότι η ξενιτιά είναι πάντοτε ίδια. (2 μονάδες)
- γ.** Υποστηρίζει ότι η μετανάστευση για τους νέους επιστήμονες της πατρίδας μας μπορεί να αποβεί επωφελής για την πνευματική τους συγκρότηση και τη σταδιοδρομία τους. (2 μονάδες)
- δ.** Συμπεραίνει ότι οι νέοι που μεταναστεύουν θα χάσουν την ελληνική τους ταυτότητα και το ενδιαφέρον τους για την πατρίδα. (2 μονάδες)
- ε.** Υιοθετεί ψύχραιμη στάση απέναντι στο θέμα της μετανάστευσης των νέων επιστημόνων. (2 μονάδες)

Κείμενο III

Στην εικόνα:

- στ.** Η μετανάστευση των νέων αντιμετωπίζεται ως εθνική απειλή. (3 μονάδες)
- ζ.** Τα πουλιά που εγκαταλείπουν την Ελλάδα είναι οι νέοι που φεύγουν για το εξωτερικό. (2 μονάδες)

Μονάδες 15

- B2.** «Προσωπικά, μολονότι αναγνωρίζω... και για την πατρίδα μας». Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός του Κ. Μπαλάσκα στην παράγραφο; Ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί για να τον στηρίξει και με ποιον τρόπο οργανώνει/αναπτύσσει την παράγραφο;

Μονάδες 15

- B3. α.** «Επομένως, είναι κρίμα ... άλλα ηχηρά παρόμοια». Να εντοπίσετε τις λέξεις - φράσεις με τις οποίες ο Κ. Μπαλάσκας σχολιάζει την αρνητική άποψη ορισμένων για τη μετανάστευση των νέων. Τι δηλώνουν αυτές οι λέξεις-φράσεις; Να επαναδιατυπώσετε το απόσπασμα, ώστε η άποψη να παρουσιάζεται χωρίς σχόλιο, με τρόπο ουδέτερο.

Μονάδες 6

- β.** «Δεν είναι πουλιά. Τα παιδιά μας είναι». Στην προηγούμενη φράση που συνοδεύει την εικόνα (**Κείμενο III**) υπάρχει το σχήμα λόγου «άρση - θέση»: πρώτα δηλώνεται τι δεν είναι κάτι και ύστερα τι είναι. Να εξηγήσετε τη λειτουργία αυτού του εκφραστικού μέσου στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Μονάδες 4

Θέμα Γ

- Γ1.** Στο **Κείμενο II** παρουσιάζεται ο αποχωρισμός των παιδιών από τους γονείς, ένα συχνό φαινόμενο κατά τη μετανάστευση σε προηγούμενες δεκαετίες. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για αυτό το φαινόμενο και να το συγκρίνετε με τη μετακίνηση σήμερα πολλών νέων για εργασία ή σπουδές στο εξωτερικό. Να παρουσιάσετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Να γράψετε μια επιστολή 350 λέξεων προς τον κ. Κ. Μπαλάσκα στην οποία θα παρουσιάσετε τις σκέψεις σας για τις απόψεις του (συμφωνώντας ή διαφωνώντας με αυτές και τεκμηριώνοντας τις θέσεις σας).

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Στέλιος Χιωτάκης, *Ακαδημαϊκή και τεχνική εκπαίδευση*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Ιωάννα Καρυστιάνη, *Χίλιες ανάσες*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να πυκνώσετε το περιεχόμενο των τριών τελευταίων παραγράφων του **Κειμένου I**, γράφοντας ένα δικό σας κείμενο (60-70 λέξεις), το οποίο θα αξιοποιήσετε σε εργασία που έχετε αναλάβει.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Ποια είναι η βασική θέση που διατυπώνει ο αρθρογράφος στην πρώτη παράγραφο του **Κειμένου I** και με ποιες ιδέες και μέσα πειθούς τη στηρίζει;

Μονάδες 15

- B2. α.** «Συνολικά, βέβαια, η εικόνα, ... ποσοστό νέων από πριν». Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα δομικά στοιχεία και τους τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του **Κειμένου I**. Να αιτιολογήσετε τις απαντήσεις σας.

Μονάδες 9

- β.** «...έχει καθιερωθεί ένας ακαδημαϊκός εκπαιδευτικός μονόδρομος που υπονομεύει και υποβαθμίζει κάθε άλλη μορφή επαγγελματικής-πρακτικής εκπαίδευσης και αντίστοιχα κάθε δημιουργική-πρακτική δραστηριότητα».

Να επαναδιατυπώσετε το απόσπασμα ξεκινώντας από τη φράση «Έχουμε καθιερώσει...» μετατρέποντας σε κάθε πρόταση τη σύνταξη στο αντίθετο είδος (από παθητική σε ενεργητική ή αντίστροφα).

Μονάδες 6

- B3.** Να επαναδιατυπώσετε με πιο απλά λόγια το περιεχόμενο του αποσπάσματος της τελευταίας παραγράφου του **Κειμένου I**, που παρατίθεται παρακάτω, ώστε να γίνει κατανοητό από έναν συμμαθητή σας που δεν το καταλαβαίνει:

«Αν η εκπαιδευτική πολιτική συνεχίσει να παραμελεί την επαγγελματική εκπαίδευση, είναι σίγουρο ότι αφήνει άθικτο τον αριστοκρατικό και συντεχνιακό διαχωρισμό των απασχολήσεων σε επιστημονικές και βάναυσες. Η αναπαραγωγή

της παθογένειας αυτής γίνεται όλο και περισσότερο προβληματική, αφού με το διαχωρισμό αυτό καταδικάζονται δημιουργικά επαγγέλματα σε στέρηση μόρφωσης και τεχνογνωσίας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και του κλιμακούμενου διεθνούς ανταγωνισμού».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Στο **Κείμενο II** η Πηγή αποφασίζει να δώσει Πανελλαδικές για «να πάει φοιτήτρια κάπου, οπουδήποτε, αρκεί να μην αποχωριζόταν τον αγαπημένο της», αν και μπορούσε να αναλάβει το συνεργείο του πατέρα της, μια δουλειά «που είχε μάθει και αγαπήσει». Να διατυπώσετε τη γνώμη σας για την απόφασή της. Τι θα κάνατε εσείς, αν βρισκόσασταν στη θέση της; Να παρουσιάσετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 150 περίπου λέξεων.

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Ο Στέλιος Χιωτάκης επισημαίνει ότι, ενώ υπάρχουν χιλιάδες πτυχιούχοι ανώτατων σχολών (εκπαιδευτικοί, γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί κ.ά.), που βρίσκονται συχνά σε ανεργία ή ημιαπασχολήσεις, την ίδια ώρα παρατηρούνται ελλείψεις στα τεχνικά - χειρωνακτικά επαγγέλματα (τεχνικοί, ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί κλπ).

Αναλαμβάνετε να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας τους λόγους που εξηγούν αυτή την αντίφαση και να διατυπώσετε τις προτάσεις σας για την αντιμετώπιση αυτής της προβληματικής κατάστασης (300-400 λέξεις).

Μονάδες 30

3η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Εμμανουήλ Ρούκουνας, *Αντιστάσεις στο όνομα ενός συμβόλου*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Ιωάννα Καρυστιάνη, *Χίλιες ανάσες [Εθελόντρια στο προσφυγικό]*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Οικουμενική διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προοίμιο

10 Δεκεμβρίου 1948

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο...

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο...

[...] Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να γράψετε ένα κείμενο 60-70 λέξεων στο οποίο θα αποδώσετε περιληπτικά τις απόψεις του Εμμ. Ρούκουνα (**Κείμενο I**) σχετικά με την πρόοδο των ανθρώπινων δικαιωμάτων στις δεκαετίες που ακολούθησαν την ψήφιση της Οικουμενικής Διακήρυξης από τον ΟΗΕ και την κατάσταση που επικρατεί σήμερα.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.

- α.** Η Οικουμενική Διακήρυξη του 1948 συνιστά σημαντικό βήμα για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
- β.** Η Οικουμενική Διακήρυξη υπήρξε η αφετηρία για σημαντική πρόοδο στον τομέα της καταπολέμησης του ρατσισμού.
- γ.** Τα κράτη συμμορφώνονται αναγκαστικά με την Οικουμενική Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ε.** Η επίκληση της Οικουμενικής Διακήρυξης αποτελεί μέσο αντίστασης σε φαινόμενα καταπίεσης.

Μονάδες 8

β. Ποια άποψη του Εμμανουήλ Ρούκουνα για τη σημασία της Οικουμενικής Διακήρυξης του 1948 επιβεβαιώνεται από την ανάγνωση του προοιμίου της (**Κείμενο III**); Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 40-50 λέξεων.

Μονάδες 7

B2. «Η Οικουμενική Διακήρυξη του 1948... σύμφωνα με τις διατάξεις της». Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός του Εμμ. Ρούκουνα στην πρώτη παράγραφο του **Κειμένου I**; Πώς οι επιλογές του τρόπου ανάπτυξης της παραγράφου και των μέσων πειθούς συμβάλλουν στη στήριξη αυτής της βασικής θέσης του;

Μονάδες 15

B3. α. Στο παρακάτω απόσπασμα να αντικαταστήσετε καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μια συνώνυμη, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου. «Η Οικουμενική Διακήρυξη του 1948 έχει σήμερα αποκτήσει τη δύναμη συμβόλου. Κείμενο απλό και περιεκτικό που εξαγγέλλει σειρά δικαιωμάτων, απευθύνεται στους πάντες, κράτη, άτομα, οργανισμούς, και αποτελεί έγκυρο σημείο αναφοράς για τρεις κυρίως λόγους».

Μονάδες 5

- β. Ένα κείμενο ιδεολογικής ή πολιτικής διακήρυξης διακρίνεται από ύφος αυστηρά επίσημο/τυπικό. Να εντοπίσετε δύο χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτού του ύφους στο **Κείμενο III**.

Μονάδες 5

Θέμα Γ

- Γ1. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας προκαλεί η περιγραφή από την ηρωίδα του προσφυγικού δράματος και της προσφοράς των εθελοντών; Θα συμμετείχατε εσείς σε μια τέτοια προσπάθεια; (150 λέξεις περίπου)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Με βάση τις απόψεις που διατυπώνονται στα κείμενα, να γράψετε ένα άρθρο 300-400 λέξεων για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο να προσπαθήσετε να ευαισθητοποιήσετε τους συμμαθητές σας απέναντι σε φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων στην εποχή μας και να εξηγήσετε με επιχειρήματα γιατί είναι αναγκαία η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και το ενδιαφέρον κάθε νέου για την προστασία τους.

Μονάδες 30

4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Θ. Π. Λιανός, *Περί της θανατικής ποινής*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Κωστής Παπαϊωάννου, *Ας τελειώνουμε με τη θανατική ποινή*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Χρόνης Μίσσιος, *...Καλά, εσύ σκοτώθηκες νωρίς*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά τις απόψεις των δύο αρθρογράφων (**Κείμενο I** και **Κείμενο II**) σχετικά με την αποτελεσματικότητα της θανατικής ποινής και τον σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή. (70 - 80 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Ο Κ. Παπαϊωάννου υποστηρίζει:

- i. Την προτεραιότητα της αξίας της ανθρώπινης ζωής έναντι των κοινωνικών σκοπιμοτήτων.
- ii. Την προτεραιότητα της κοινωνικής προστασίας έναντι της ανθρώπινης ζωής.
- iii. Την προτεραιότητα της κοινωνικής προστασίας έναντι μόνο της ζωής των δολοφόνων.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.

Μονάδες 6

β. Να σχολιάσετε την πειστικότητα/αποδεικτική αξία του συλλογισμού που διατυπώνει ο Θ.Π. Λιανός στην τρίτη παράγραφο του **Κειμένου I**.

Μονάδες 9

B2. Τα **Κείμενα I** και **II** είναι άρθρα που «διαλέγονται» μεταξύ τους. Να αιτιολογήσετε την παραπάνω διαπίστωση με βάση τα χαρακτηριστικά και το περιεχόμενο των κειμένων.

Μονάδες 15

- B3.** Να αιτιολογήσετε τις παρακάτω εκφραστικές επιλογές των δύο αρθρογράφων (στα **Κείμενα I και II**) σε σχέση με τον στόχο τους και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε κάθε περίπτωση:
- i. **Θ. Λιανός:** Λέξεις και φράσεις με συγκινησιακές υποδηλώσεις αρνητικές για τον θύτη και θετικές για το θύμα («...σε πλήρη γνώση του τι κάνουν, σχεδιάζουν και εκτελούν εν ψυχρώ τις εγκληματικές πράξεις τους σε βάρος ανύποπτων, αδύναμων, ανήλικων και απροστάτευτων ατόμων... στυγερών φονιάδων... δολοφονούν εν ψυχρώ αθώα, αδύναμα και ανυποψίαστα μέλη της»).
  - ii. **Κωστής Παπαϊωάννου:** Ερωτήματα («Συνειδητοποιούν άραγε ... Συνειδητοποιούν ότι περιγράφουν ... προσπαθεί να ξεφύγει;»).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 100-200 λέξεων τη στάση των δεσμοφυλάκων απέναντι στους πολιτικούς κρατούμενους-μελλοθάνατους και να προσπαθήσετε να την ερμηνεύσετε λαμβάνοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρει ο αφηγητής, «αυτοί οι άνθρωποι είχαν παιδιά, φίλους, αγαπούσαν ίσως κάποιους ανθρώπους...».

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Να συντάξετε ένα άρθρο 300-400 λέξεων με το οποίο θα προσπαθήσετε να απαντήσετε σε ένα από τα δύο κείμενα που σας δόθηκαν, εκφράζοντας τεκμηριωμένα την άποψή σας για την επιβολή της θανατικής ποινής.

Μονάδες 30

5η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Ουμπέρτο Έκο, *Η απώλεια της ιδιωτικότητας*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Κωνσταντίνος Καβάφης, *Όσο μπορείς*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Χαρακτηριστικό της αρθρογραφίας του Umberto Eco είναι η προσπάθεια να ερμηνεύσει φαινόμενα της επικαιρότητας εμβαθύνοντας σε ορισμένες πλευρές που συχνά περνούν απαρατήρητες και ανατρέποντας διαδεδομένες αντιλήψεις που θεωρούνται αυτονόητες. Να εξετάσετε αν η παραπάνω άποψη βρίσκει εφαρμογή στο **Κείμενο I**, συντάσσοντας ένα περιληπτικό κείμενο στο οποίο θα αποδώσετε σε 60-70 λέξεις το περιεχόμενο του **Κειμένου I**.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα των κειμένων, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να καταγράψετε τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου που επιβεβαιώνουν τους χαρακτηρισμούς σας.

Κείμενο I

- α.** Ο Umberto Eco αμφισβητεί την ειλικρινή ανησυχία των ανθρώπων για την παραβίαση της ιδιωτικότητας. (3 μονάδες)
- β.** Η ανάγκη κοινωνικής αναγνώρισης συχνά αποδεικνύεται πιο ισχυρή από την ανάγκη προστασίας της αξιοπρέπειας και της προσωπικής ασφάλειας. (3 μονάδες)
- γ.** Οι χρήστες των κοινωνικών δικτύων είναι ακούσια θύματα της παραβίασης των προσωπικών τους πληροφοριών. (3 μονάδες)
- δ.** Οι χρήστες των κοινωνικών δικτύων προβάλλουν για τον εαυτό τους μόνο θετικά στοιχεία και αποκρύπτουν τα αρνητικά. (3 μονάδες)

- ε. Ο Umberto Eco αντιμετωπίζει με ειρωνική διάθεση την εκούσια έκθεση της προσωπικής ζωής. (3 μονάδες)

Μονάδες 15

B2. Κείμενο I

«Μα το ερώτημα είναι:... ο κόσμος την ιδιωτικότητα;». Τι δηλώνει η ερώτηση και από ποιες λέξεις κυρίως επιβεβαιώνεται αυτό; (5 μονάδες) Ποια είναι η λειτουργία της ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη (5 μονάδες) και την οργάνωση του κειμένου (5 μονάδες);

Μονάδες 15

- B3. «...αυτό που φοβόμασταν στο κουτσομπολιό ήταν [...] το να βγουν στα φόρα τα άπλυτά μας που κανονικά έπρεπε να πλένονται μέσα στην οικογένειά μας». Τι εξυπηρετεί η χρήση α' πληθυντικού προσώπου και καθημερινού - λαϊκού λεξιλογίου; (5 μονάδες); Να επαναδιατυπώσετε το απόσπασμα κάνοντας τις απαιτούμενες αλλαγές, ώστε το ύφος να γίνει απρόσωπο και επίσημο (5 μονάδες).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1. Λαμβάνοντας υπόψη τους κειμενικούς δείκτες (λεξιλόγιο, ρηματικό πρόσωπο, ρηματικοί τύποι ή εγκλίσεις κ.ά.) να παρουσιάσετε το μήνυμα που προβάλλεται στο **Κείμενο II**. Πιστεύετε ότι το μήνυμα αυτό έχει κάποια αξία στον σημερινό κόσμο των διαδικτυακών σχέσεων; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Με αφορμή αποκαλύψεις του Τύπου για περιστατικά κακοπροαίρετης χρήσης προσωπικών πληροφοριών που εκθέτουν ανυποψίαστοι χρήστες σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, αναλαμβάνετε να συντάξετε ένα άρθρο για τη διαδικτυακή εφημερίδα του σχολείου σας, στο οποίο θα αναφερθείτε στη σημασία του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής των πολιτών και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτή να προστατευτεί στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή (300-400 λέξεις).

Μονάδες 30

6η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Ignacio Ramonet, *Εργοστάσιο επιθυμιών*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Διαφημιστικά μηνύματα

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Ρέα Βιτάλη, *Το παλτό μου, μαμά*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να παρουσιάσετε σε ένα περιληπτικό κείμενο 50-60 λέξεων τη βασική θέση του αρθρογράφου στο **Κείμενο I**, όπως αυτή διατυπώνεται στον πρόλογο, και την επιχειρηματολογία με την οποία τη στηρίζει στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο του κειμένου.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε διαφημιστικό μήνυμα του **Κειμένου II** που βρίσκεται στη Στήλη Α με το κατάλληλο απόσπασμα του **Κειμένου I** της Στήλης Β, το οποίο περιγράφει την τεχνική που ακολουθεί η διαφήμιση.

Στήλη Α (Διαφημιστικό μήνυμα Κειμένου II)	Στήλη Β (Απόσπασμα Κειμένου I)
<p>1. Νέο στεγαστικό δάνειο από το πρόγραμμα «Στέγη για όλους» που σας προσφέρει σιγουριά για 10 χρόνια.</p>	<p>α. «Παρουσιάζει έναν κόσμο σε μόνιμες διακοπές, χαλαρό, χαμογελαστό και ανέμελο, έναν κόσμο παραδεισένιο».</p>
<p>2. Ξέρετε ποιες γυναίκες μας αρέσει να αγγίζουμε; Αυτές που ξέρουν να φροντίζουν τον εαυτό τους».DNA, Ινστιτούτο αδυνατίσματος και αποτρίχωσης... για να σας αγγίζουν.</p>	<p>β. «Η διαφήμιση πουλάει τα πάντα στους πάντες αδιακρίτως, σαν η μαζική κοινωνία να είναι μια κοινωνία χωρίς τάξεις».</p>

Στήλη Α (Διαφημιστικό μήνυμα Κειμένου II)	Στήλη Β (Απόσπασμα Κειμένου I)
<p>3. <i>Personal Banking</i>. Μια ξεχωριστή υπηρεσία για επιτυχημένους επιχειρηματίες: Εσάς!</p> <p>4. Εκπτώσεις που θα τις αποθεώσεις.</p> <p>5. Κύπρος. Ένας επίγειος παράδεισος!</p>	<p>γ. «Προβάλλει μια υπόσχεση ικανοποίησης».</p> <p>δ. «Η γυναίκα, για παράδειγμα, δεν αναγνωρίζεται παρά ως αντικείμενο επιθυμίας».</p> <p>ε. «Προτείνει συμβολικούς σύντομους δρόμους για μια γρήγορη κοινωνική άνοδο».</p>

Μονάδες 10

- β. Η τελευταία παράγραφος του **Κειμένου I** εμπεριέχει μια αντίθεση. Να την εξηγήσετε. (40-50 λέξεις)

Μονάδες 5

B2. Κείμενο I

Να διερευνήσετε το είδος της σύνδεσης των προτάσεων (ασύνδετο, παρατακτική, υποτακτική) στην παρακάτω περίοδο λόγου και να μετατρέψετε την περίοδο σε μια σειρά από κύριες προτάσεις. Τι αλλάζει ως προς το ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα σε σχέση με το αρχικό απόσπασμα;

«[Η διαφήμιση] παρουσιάζει έναν κόσμο σε μόνιμες διακοπές, χαλαρό, χαμογελαστό και ανέμελο, που κατοικείται από ευτυχημένα πρόσωπα που κατέχουν επιτέλους το θαυματουργό προϊόν που θα τους κάνει ωραίους, καθαρούς, ελεύθερους, υγιείς, επιθυμητούς, σύγχρονους...».

Μονάδες 15

- B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις παρακάτω φράσεις αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμή της, χωρίς να αλλάζει το νόημα.
- α. Οι τεχνικές της πειθούς δεν έπαψαν να γίνονται πιο εκλεπτυσμένες [...]
- β. Όλα αυτά προκύπτουν από συνεργασία ειδικών που ανήκουν σε διαφορετικές επιστήμες [...]

- γ. [...] παρουσιάζει έναν κόσμο σε μόνιμες διακοπές, χαλαρό, χαμογελαστό και ανέμελο [...]
- δ. [...] οι διαφημίσεις επαναλαμβάνουν και επιβεβαιώνουν τους μεγάλους μύθους της εποχής μας [...]
- ε. [...] την ψευδαίσθηση της μειλίχιας ανοχής του.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Ο αφηγητής περιγράφει το κλίμα της εποχής του. Ποια θέση έχουν σε αυτή την περιγραφή τα πρόσωπα και ποια τα αντικείμενα-αγαθά; Πώς αποτυπώνεται η σχέση προσώπων και αντικειμένων στη μεταφορική φράση: «Πούρα, που κάπνιζαν συνειδήσεις ανθρώπων»; Αν ζούσατε σε αυτή την εποχή, πιστεύετε ότι θα μπορούσατε να αποφύγετε το κλίμα και να διατηρήσετε μια διαφορετική προσωπική στάση; (150 - 200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Ο Ignacio Ramonet στο άρθρο του (Κείμενο Ι) αναφέρεται στη δύναμη και τις τεχνικές επιβολής της σύγχρονης διαφήμισης. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του Κειμένου Ι, να διατυπώσετε τις σκέψεις σας σε ένα άρθρο 300-400 λέξεων με τίτλο: «Η δύναμη της σύγχρονης διαφήμισης και η σωστή στάση του δέκτη-καταναλωτή».

Μονάδες 30

7η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γεώργιος Μπαμπινιώτης, *Παιχνίδια του πολιτικού λόγου*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Στρατής Τσίρκας, *Οι κομμένες κεφαλές*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Ανοιχτή επιστολή υποψήφιου βουλευτή προς ψηφοφόρους

Αγαπητοί μου φίλοι και φίλες, δυο χρόνια πέρασαν από τις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 2007, δύο χρόνια γεμάτα δράσεις, παρεμβάσεις και συνεχούς πολιτικής μου παρουσίας σε όλη την Κέρκυρα, στους Παξούς και στα Διαπόντια Νησιά μας. Δυο χρόνια πάλης και διεκδικήσεων από το Αθηνοκοκεντρικό κράτος, δυο χρόνια πολιτικού αγώνα που τήρησα την υπόσχεσή μου να μείνω μαζί σας και μετά τις εκλογές.

Για μένα πολιτική σημαίνει προσφορά, προσφορά στον τόπο, όχι αυτοπροβολή και ιδιοτέλεια, όχι αδιαφάνεια, όχι ανούσιες ρητορείες, όχι κομματική εμπάθεια, όχι εξυπηρέτηση συμφερόντων που ευνοούν τους λίγους και αγνοούν τους πολλούς. Αυτές είναι οι ηθικές αξίες που ο ιδρυτής του κόμματος, ο αείμνηστος Πρόεδρος [...] έθεσε και όλοι μας πρέπει με συνέπεια να υπηρετούμε.

Σας καλώ, λοιπόν, να με στηρίξετε με την ψήφο σας, για να μπορέσω να δώσω ως βουλευτής πιο ουσιαστικά και αποτελεσματικά αυτόν τον αγώνα της προσφοράς, για όλους εσάς, για μια καλύτερη Κέρκυρα.

Δύναμή μου είναι η αγάπη και η εμπιστοσύνη των απλών πολιτών, αγάπη και εμπιστοσύνη που δεν πρόκειται ποτέ να προδώσω.

Έρθε η ώρα να γυρίσουμε σελίδα!

Πηγή: προεκλογικό φυλλάδιο υποψήφιου βουλευτή

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τις απόψεις του αρθρογράφου για τη ρητορική που χρησιμοποιείται σήμερα στον λόγο των κομμάτων (Κυβέρνηση

- Αντιπολίτευση) και τις συνέπειές της στην ποιότητα του πολιτικού λόγου και τη στάση των πολιτών.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να αντιστοιχίσετε κάθε στοιχείο της Στήλης Α με ένα στοιχείο της Στήλης Β (περισεύει ένα στοιχείο) λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του **Κειμένου Ι**.

Στήλη Α - Στρατηγικές πειθούς	Στήλη Β - Χαρακτηριστικά
A. Λογική προσέγγιση	1. Αξιόπιστες υποσχέσεις
B. Συγκινησιακή προσέγγιση	2. Εκμετάλλευση προσδοκιών
	3. Σαφείς αρχές
	4. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου
	5. Συνθήματα
	6. Επιχειρήματα
	7. Προτάσεις αποτελεσματικές
	8. Κινδυνολογία

Μονάδες 7

β. Ποιος είναι ο στόχος του συντάκτη του **Κειμένου ΙΙΙ**; Με ποιο βασικό μέσο πειθούς επιδιώκει να τον προωθήσει στο κείμενό του; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 8

B2. «Η ρητορική του κομματικού λόγου... τις πολιτικές επιλογές τους». Η τρίτη παράγραφος του **Κειμένου Ι** αναπτύσσεται με τη μέθοδο της σύγκρισης-αντίθεσης. Να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- i.** Ποια είναι τα δομικά μέρη της παραγράφου; (6 μονάδες)
- ii.** Πώς εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση η μέθοδος της σύγκρισης-αντίθεσης; (4 μονάδες)
- iii.** Πώς εξηγείται η απουσία στα σχόλια διαρθρωτικών λέξεων που δηλώνουν αντίθεση; (5 μονάδες)

Μονάδες 15

B3. α. Να εντοπίσετε δυο χαρακτηριστικά της γλώσσας του **Κειμένου III** που επιβεβαιώνουν ότι αυτό ανήκει στον πολιτικό λόγο.

Μονάδες 6

β. Να ξαναγράψετε το παρακάτω **απόσπασμα 1** αποκαθιστώντας πιθανά προβλήματα στη διατύπωση και να εξηγήσετε τη χρήση της άνω τελείας στο **απόσπασμα 2**.

Απόσπασμα 1: «[...] δυο χρόνια πολιτικού αγώνα που τήρησα την υπόσχεσή μου να μείνω μαζί σας και μετά τις εκλογές».

Απόσπασμα 2: «Τα πάντα έχουν καλώς στον κυβερνητικό πολιτικό λόγο· τα πάντα βαίνουν κατά κρημνών σύμφωνα με τον πολιτικό λόγο της αντιπολίτευσης».

Μονάδες 4

Θέμα Γ

Γ1. Στο **Κείμενο II** ο ήρωας-αφηγητής κρίνει ότι ορισμένοι σύντροφοί του έχουν μετατραπεί σε φερέφωνα και έχουν χάσει την επαφή τους με την πραγματικότητα, γεγονός που τον οδηγεί σε σύγκρουση και αποστασιοποίηση από την οργάνωση στην οποία ήταν ενταγμένος, πληρώνοντας και το αντίστοιχο προσωπικό και ψυχολογικό τίμημα. Να χαρακτηρίσετε τη στάση του. Τι θα κέρδιζε και τι θα έχανε ο ήρωας, εάν παρέβλεπε τις διαφωνίες του και συμμορφωνόταν με τα λόγια των «κομμένων κεφαλών»; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σύμφωνα με τον Γ. Μπαμπινιώτη, ο πολιτικός, ως δημιουργός προφορικού ή γραπτού λόγου, απευθύνεται στον πολίτη-ακροατή ή τον πολίτη-αναγνώστη χρησιμοποιώντας διαφορετικές τακτικές. Πώς πιστεύετε ότι πρέπει να λειτουργεί ο νέος ως αποδέκτης του πολιτικού λόγου σε μια δημοκρατική κοινωνία; Μέσα από ποιους θεσμούς και με ποιους τρόπους μπορεί να διαμορφωθούν υπεύθυνοι και συνειδητοποιημένοι πολίτες; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 350 λέξεων που θα δημοσιευθεί σε νεανικό περιοδικό.

Μονάδες 30

8η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: *Αθλος ή ύβρις;*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: *Normand Spinrad, Ο Τζακ Μπάρον και η αιωνιότητα*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Πώς συνδέεται ο τίτλος του **Κειμένου I** με το περιεχόμενό του; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 70-80 λέξεων παρουσιάζοντας περιληπτικά τις ιδέες του κειμένου που αιτιολογούν τον συγκεκριμένο τίτλο.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να εντοπίσετε και να αξιολογήσετε ως προς την αποτελεσματικότητά τους τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούνται στην πρώτη και την τέταρτη παράγραφο του **Κειμένου I**.

Μονάδες 15

B2. Να εντοπίσετε και να εξηγήσετε τις νοηματικές σχέσεις με τις οποίες συνδέονται οι παράγραφοι του **Κειμένου I**.

Μονάδες 15

B3. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω στα παρακάτω σημεία του **Κειμένου I**:

- i. **Εισαγωγικά:** «Μεγαλύτερο βήμα από τη διάσπαση του ατόμου ή την πρώτη επανδρωμένη πτήση στη Σελήνη» χαρακτηρίστηκε από έναν παγκοσμίου κύρους Αμερικανό επιστήμονα... (2 μονάδες).
- ii. **Διπλή παύλα:** σε βάρος της στενής –και στενόμυαλης– κερδοσκοπικής λογικής (2 μονάδες)

iii. **Άνω και κάτω τελεία:** Τα ερωτήματα έχουν ήδη τεθεί: (3 μονάδες)

iv. **Αποσιωπητικά:** ή μια σύγχρονη Ύβρις, που αναπόφευκτα θα την διαδεχθεί η Νέμεσις... (3 μονάδες).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Στο **Κείμενο II** οι επιστήμονες έχουν επιτύχει το ακατόρθωτο, να αναπτύξουν μια μέθοδο αθανασίας για τον άνθρωπο. Η χρήση της, όμως, βρίσκεται στα χέρια ενός κυνικού ατόμου και απευθύνεται μόνο σε λίγους/εκλεκτούς που διαθέτουν την οικονομική δυνατότητα για αυτό. Να παρουσιάσετε τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σας προκαλεί αυτή η προοπτική (100-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τις απόψεις που εκφράζει ο αρθρογράφος (**Κείμενο I**) σχετικά με την πρόοδο στον τομέα της Γενετικής σε ένα άρθρο 300-400 λέξεων που θα δημοσιευθεί σε σχολικό περιοδικό.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Joseph Rotblat, *Η κοινωνική ευθύνη των επιστημόνων*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Νικηφόρος Βρεττάκος, *Γράμμα στον Ρόμπερτ Οπενχάιμερ*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Ο Νικηφόρος Βρεττάκος μιλά για το ποίημα
Γράμμα στον Ρόμπερτ Οπενχάιμερ

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε περιληπτικά τις απόψεις που διατυπώνει ο Joseph Rotblat στο **Κείμενο I** για την αλλαγή του ρόλου της επιστήμης σήμερα σε σχέση με το παρελθόν (60 - 70 λέξεις). *Μονάδες 15*

Θέμα Β

- B1. α.** Ποιος είναι ο βασικός ισχυρισμός που διατυπώνεται στο απόσπασμα του **Κειμένου I** το οποίο παρατίθεται παρακάτω; Να αποδώσετε το επιχείρημα με την τυπική του δομή (προκείμενες και συμπέρασμα) με δικά σας λόγια (3 μονάδες) και να διακρίνετε το είδος του συλλογισμού ως προς την πορεία σκέψης (3 μονάδες). Να αξιολογήσετε την ορθότητα του συλλογισμού λαμβάνοντας υπόψη ότι οι προκείμενες ισχύουν (4 μονάδες).

«Σε μια αλληλεξαρτώμενη κοινότητα κάθε πολίτης είναι υπόλογος για τα έργα του ανάλογα με τη θέση και τον ρόλο του στην κοινωνία. Επομένως, η ευθύνη αυτή είναι βαρύτερη για τους επιστήμονες, για τον λόγο ακριβώς που αναφέραμε προηγουμένως: τον κυρίαρχο ρόλο που έχουν στη σύγχρονη κοινωνία».

Μονάδες 10

β. Κείμενο I, Κείμενο II

Να εξετάσετε αν η στάση του Νικηφόρου Βρεττάκου στο **Κείμενο III** συμφωνεί με τις θέσεις που διατυπώνει ο Joseph Rotblat στο **Κείμενο I**. (40-50 λέξεις)

Μονάδες 5

- B2. α.** Να εξετάσετε εάν το **Κείμενο I** είναι λογικά ή συνειρμικά οργανωμένο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με βάση τη νοηματική σχέση των τμημάτων του κειμένου. *Μονάδες 8*

β. «Τούτη η νοοτροπία απομόνωσης... ή την κρατική πολιτική»: Η παράγραφος μπορεί να διαιρεθεί σε δυο επιμέρους παραγράφους με βάση τους παρακάτω πλαγιότιτλους:

1η παράγραφος: «Η σχέση επιστήμης - τεχνολογίας στο παρελθόν και στην εποχή μας».

2η παράγραφος: «Οι συνέπειες της επιστημονικο-τεχνικής προόδου στον 20ό αιώνα».

Να καταγράψετε τις δύο νέες παραγράφους με βάση τους παραπάνω πλαγιότιτλους (4 μονάδες). Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος που δημιουργήσατε; (3 μονάδες)

Μονάδες 7

B3. Υποθέστε ότι ο Joseph Rotblat απευθύνεται σε ένα ακροατήριο που αποτελείται από συναδέλφους του επιστήμονες. Να μεταφέρετε το παρακάτω απόσπασμα σε α' (πρώτο) πληθυντικό πρόσωπο (κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, όπου χρειάζεται) και να εξηγήσετε τις διαφορές με το αρχικό κείμενο ως προς το ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

«Οι επιστήμονες πρέπει με τη συμπεριφορά τους να αποδείξουν ότι μπορούν να συνδυάζουν τη δημιουργικότητα με την ευσπλαχνία, ότι τη στιγμή που αφήνουν ελεύθερη τη φαντασία τους εξακολουθούν να ενδιαφέρονται για τους συνανθρώπους τους, και ότι είναι πλήρως υπεύθυνοι για τις πράξεις τους, όταν παλεύουν με το άγνωστο».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του **Κειμένου III** να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τη στάση που κρατά ο ποιητής απέναντι στον Οπενχάιμερ. Πιστεύετε ότι το κατηγορητήριο αφορά μόνο το συγκεκριμένο πρόσωπο; (150 περίπου λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Στην τελετή αποφοίτησης του σχολείου σας εκφωνείτε ως υποψήφιοι/-ες φοιτητές/-τριες και μελλοντικοί/-κές επιστήμονες μια ομιλία 300-400 λέξεων. Αξιοποιώντας ιδέες και προβληματισμούς των παραπάνω κειμένων, να εξηγήσετε στην ομιλία σας με επιχειρήματα τους λόγους για τους οποίους ο επιστήμονας οφείλει να αποδέχεται την ευθύνη για τις συνέπειες της επιστημονικής του έρευνας και να αναφερθείτε στα ηθικά εφόδια που πρέπει να διαθέτει ο επιστήμονας ώστε να ανταποκρίνεται σε αυτήν την ευθύνη.

Μονάδες 30

9η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Θ. Π. Λιανός, *Πολιτισμός και τεχνολογία*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Βασίλης Παπαθεοδώρου, *Χνότα στο τζάμι*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. «Εάν αυτοί οι ορισμοί... δική μας υπόθεση». Να πυκνώσετε το απόσπασμα σε ένα δικό σας κείμενο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του **Κειμένου I**, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να παραθέσετε για τις λανθασμένες προτάσεις χωρία του κειμένου που αιτιολογούν τον χαρακτηρισμό σας.

- α.** Η τεχνολογία είναι εχθρός του πολιτισμού.
- β.** Η ανάπτυξη του πολιτισμού είναι ανεξάρτητη από την εξέλιξη της τεχνολογίας.
- γ.** Οι δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας προκαλούν δικαιολογημένη ανησυχία.
- δ.** Η τεχνολογία ευθύνεται για τις επιπτώσεις των εφαρμογών της.
- ε.** Το ερώτημα που διερευνάται στο άρθρο είναι οι επιπτώσεις της τεχνολογίας στον άνθρωπο.

Μονάδες 15

B2. Στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο του **Κειμένου I** ο αρθογράφος παραθέτει ορισμούς.

α. Να εξηγήσετε τον ρόλο των ορισμών στην ανάπτυξη της συλλογιστικής του (6 μονάδες) και να εντοπίσετε στη δεύτερη παράγραφο την οριστέα έννοια, το γένος και την ειδοποιό διαφορά (3 μονάδες).

Μονάδες 9

β. Ποιος άλλος τρόπος ανάπτυξης αξιοποιείται στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου Ι** και τι επιδιώκει ο αρθρογράφος με την επιλογή αυτή;

Μονάδες 6

B3. Σε ορισμένα σημεία του **Κειμένου Ι** ο αρθρογράφος:

i. Υιοθετεί μετριοπαθές ύφος. Να εντοπίσετε ένα σημείο και να εξηγήσετε ποια σκοπιμότητα υπηρετεί η υιοθέτηση αυτού του ύφους.

Μονάδες 5

ii. Χρησιμοποιεί άλλοτε πρώτο και άλλοτε τρίτο πληθυντικό πρόσωπο. Πώς εξηγείτε την αλλαγή του ρηματικού προσώπου στα παρακάτω αποσπάσματα:

- «Το μαχαίρι, με το οποίο κόβουμε το ψωμί, το τηλέφωνο, με το οποίο επικοινωνούμε εξ αποστάσεως, το ηλεκτρικό φως, με το οποίο φωτίζουμε το θέατρο...».
- «Πολλοί φοβούνται ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει διαστάσεις και μορφές που απειλούν τον πολιτισμό».

Μονάδες 5

Θέμα Γ

Γ1. Στον ελεγχόμενο από την τεχνολογία κόσμο του **Κειμένου ΙΙ** αθώες λέξεις θεωρούνται ύποπτες, ενώ παρακολουθούνται ακόμη και μικρά παιδιά ή πολύ γέροι και αποδίδονται αρνητικοί πόντοι σε κάθε γλωσσικό «παράπτωμα». Να χαρακτηρίσετε τον τύπο της κοινωνίας που περιγράφεται στο κείμενο. Πιστεύετε ότι το περιεχόμενο του αποσπάσματος μπορεί να είναι προφητικό, μια εικόνα της μελλοντικής κοινωνίας; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σύμφωνα με τον Θ. Λιανό (**Κείμενο Ι**), δεν πρέπει να μας φοβίζει η τεχνολογία αλλά «η φύση και η βούληση των ανθρώπων» που τη χρησιμοποιούν. Σε ένα κείμενο 350 λέξεων να διατυπώσετε τις απόψεις σας για αυτήν τη θέση και να παρουσιάσετε τρόπους/προτάσεις, ώστε η τεχνολογική εξέλιξη να υπηρετεί τον άνθρωπο. Το κείμενό σας θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Μίκης Θεοδωράκης, *Αντιμανιφέστο*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Βάνια Σύρμου, *Τερματικός σταθμός*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να πυκνώσετε το περιεχόμενο των τριών τελευταίων παραγράφων του **Κειμένου I** σε ένα δικό σας κείμενο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του **Κειμένου I**, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να αιτιολογήσετε σύντομα τους χαρακτηρισμούς σας με δικά σας λόγια.

- α.** Ο σύγχρονος άνθρωπος ζει μια άχαρη ζωή.
- β.** Η εργαζόμενη-ταμίας, στην οποία αναφέρεται ο Μ. Θεοδωράκης, αισθάνεται δημιουργική στην εργασία της.
- γ.** Η εποχή μας ενδιαφέρεται κυρίως για τον παραγωγικό άνθρωπο.
- δ.** Η βελτίωση των όρων ζωής του ανθρώπου θα προέλθει από την αύξηση και την παραγωγική αξιοποίηση του εργάσιμου χρόνου του.
- ε.** Η απαγκίστρωση από τον καταναλωτισμό θα προέλθει από την εσωτερική αναμόρφωση του ανθρώπου.

Μονάδες 15

B2. α. Η τρίτη παράγραφος του **Κειμένου I** («Τις προάλλες πήγα στα καταστήματα... νέα καθήκοντα») συνδέεται με την τέταρτη («Αυτή η περιγραφή... σπάζουν») με σχέση μέρους - (συν)όλου (γενίκευση). Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη με βάση το περιεχόμενο των παραγράφων. Ποιες λέξεις/φράσεις πιστοποιούν αυτή τη γενίκευση;

Μονάδες 8

- β. «Όταν βγαίνει στον δρόμο ... καθήκοντα». Να χαρακτηρίσετε το ύφος του λόγου στο απόσπασμα και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητα που υπηρετεί.

Μονάδες 7

- B3.** Στο κείμενο χρησιμοποιούνται συχνά λέξεις με τη συνυποδηλωτική σημασία τους. Με ποια σημασία (δηλωτική ή συνυποδηλωτική) χρησιμοποιούνται οι υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις στα παρακάτω αποσπάσματα; (4 μονάδες)

α. «Μπορούμε, νομίζω, να φανταστούμε τον μέσο πολίτη της Ευρώπης».

β. «Η βιομηχανική εποχή εκτροχιάζει τον άνθρωπο από τον φυσικό και τον ανθρώπινο ρυθμό».

γ. «[...] λείπει ο χρόνος για πνευματική και ψυχική καλλιέργεια».

δ. «Το τροχάδην στις διαφημίσεις, στα γεγονότα, στις ειδήσεις».

Για καθεμία από τις παραπάνω υπογραμμισμένες λέξεις που χρησιμοποιούνται συνυποδηλωτικά να σχηματίσετε μια δική σας πρόταση χρησιμοποιώντας τη λέξη με τη δηλωτική της σημασία. (6 μονάδες)

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Λαμβάνοντας υπόψη τον συμβολισμό που εμπεριέχεται στη φράση «χάρτινο λουλούδι» να παρουσιάσετε το μήνυμα που κατά την κρίση σας εκπέμπεται από το κείμενο. Γιατί η ηρωίδα αποφασίζει στο τέλος να το κρατήσει; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Με αφορμή τα δύο κείμενα που διαβάσατε, συζητάτε στην τάξη σας για την ποιότητα ζωής των σημερινών εφήβων. Να συντάξετε ένα άρθρο (300-400 λέξεις) που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, στο οποίο θα αναφερθείτε στα ποιοτικά στοιχεία-παραμέτρους που πρέπει κατά τη γνώμη σας να χαρακτηρίζουν την καθημερινή ζωή των εφήβων και στους τρόπους με τους οποίους αυτά είναι δυνατόν να εξασφαλιστούν σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο.

Μονάδες 30

10η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Σε «σκούντησα» στο Facebook!

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Μαρούλα Κλιάφα, *Η ιστορία ενός νεαρού gamer*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Εικόνες

Εικόνα 1.

Εικόνα 2.

Το facebook σε παρακολουθεί.

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. «Μια πιο προσεκτική ματιά... να κάνει κακόβουλη χρήση». Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του αποσπάσματος σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, την οποία θα ενσωματώσετε σε εργασία που έχετε αναλάβει για τα κοινωνικά δίκτυα.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα των κειμένων, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.

Κείμενο I

- i. Οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης είναι η πηγή της μοναξιάς των σημερινών νέων.
- ii. Η διαδικτυακή επικοινωνία δεν καλύπτει συναισθηματικά τον έφηβο στον ίδιο βαθμό με τη φυσική επαφή.
- iii. Η διαδικτυακή επικοινωνία είναι ασφαλής και ακίνδυνη.
- iv. Οι νέοι επιλέγουν να προβάλλουν στα κοινωνικά δίκτυα μια εξιδανικευμένη εικόνα του εαυτού τους.

Κείμενο III

- v. Το μήνυμα που εμπεριέχει η Εικόνα 2 συνιστά προειδοποίηση.

Μονάδες 5

- β. Να σχολιάσετε/αξιολογήσετε σε μία παράγραφο 50 - 60 λέξεων την επιλογή του συγκεκριμένου τίτλου του **Κειμένου I** ως προς:

- i. Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη. (5 μονάδες)
- ii. Τον βαθμό που ανταποκρίνεται στο συνολικό περιεχόμενο του άρθρου. (5 μονάδες)

Μονάδες 10

- B2. α. «Μια πιο προσεκτική ματιά... αντί για πραγματικούς φίλους». Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα δομικά μέρη και τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος του **Κειμένου I**. Να τεκμηριώσετε επαρκώς την απάντησή σας.

Μονάδες 10

- β. Να γράψετε για την Εικόνα 1 (**Κείμενο III**) μια σύντομη πρόταση ως λεζάντα (= σύντομη φράση που συνοδεύει μια εικόνα) η οποία να αποδίδει το μήνυμά της.

*Μονάδες 5***B3. Κείμενο I**

- α. Άλλωστε ένας φίλος πρέπει να είναι δίπλα σου, όταν τον χρειάζεσαι και όχι να σου στέλνει «σκοούντημα στην πλάτη» μέσα από το ίντερνετ ή να σου κάνει «ροκε». Τι δηλώνει η χρήση των εισαγωγικών στις λέξεις και φράσεις «σκοούντημα στην πλάτη» και «ροκε»; (4 μονάδες)

Να προσθέσετε αποσιωπητικά στο κατάλληλο σημείο στο απόσπασμα, ώστε να δηλώνεται:

- i. Ειρωνεία. (3 μονάδες)
- ii. Υπαινιγμός/προβληματισμός. (3 μονάδες)

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Ο ήρωας αποτυγχάνει να κάνει γνωριμίες στο facebook. Να εξηγήσετε τους λόγους αυτής της αποτυχίας του. Τι θα κάνατε εσείς, αν βιώνατε το πρόβλημα της μοναξιάς που αντιμετωπίζει ο ήρωας; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που διατυπώνονται στο άρθρο, να παρουσιάσετε σε ένα κείμενο 350 λέξεων τη θετική και αρνητική επίδραση αυτών των επικοινωνιακών μέσων στη ζωή των νέων. Το κείμενο θα δημοσιευθεί στη διαδικτυακή ιστοσελίδα του σχολείου σας.

Μονάδες 30

11η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Μάριος Πλωρίτης, Ένα παμπάλαιο ανθρώπινο σαράκι

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Ισίδωρος Ζουργός, Σκηές από τον βίο του Ματίας Αλμοσίνιο

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων τα στοιχεία και τις προϋποθέσεις που αποτελούν, σύμφωνα με τον Μ. Πλωρίτη, πρόσφορο έδαφος για την εκδήλωση του φανατισμού.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Κείμενο I

Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.

- α.** Η πίστη σε μια κοσμοθεωρία οδηγεί στον φανατισμό.
- β.** Ο φανατισμός αποτελεί εκδήλωση μαζοποίησης.
- γ.** Ο φανατισμός οφείλεται στην ύπαρξη ενός αληθινού «εχθρού».
- δ.** Ο φανατικός είναι αντικείμενο χειραγώγησης και εκμετάλλευσης από επιτήδειους ηγέτες.
- ε.** Ο φανατισμός είναι φαινόμενο αποκλειστικά θρησκευτικό.

Μονάδες 15

- B2.** «Μια ομάδα μικρή ή μεγάλη... σαν ένα κοπάδι αγριεμένα ζώα». Ποιος είναι ο βασικός τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται η παράγραφος και πώς αυτός εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση; Να εντοπίσετε έναν ακόμη τρόπο ανάπτυξης στην παράγραφο.

Μονάδες 15

B3. α. Τι επιδιώκει ο Μ. Πλωρίτης με τη χρήση εικονοπλαστικού λόγου στο παρακάτω απόσπασμα;

«(ο φανατισμός) φουντώνει όπως η φωτιά σ' ένα ανεμοδαρμένο δάσος – το ένα δέντρο λαμπαδιάζει το άλλο, ώσπου όλο το δάσος γίνεται παρανάλωμα και στάχτη».

Μονάδες 6

β. Στις παρακάτω φράσεις να αντικαταστήσετε καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις που χρησιμοποιούνται με συνυποδηλωτική σημασία με μια άλλη λέξη με δηλωτική σημασία που αποδίδει το ίδιο νόημα.

i. [...] η λέξη «φανατισμός» έχει αφετηρία της ένα ιερό [...]

ii. Ο τυφλός ζήλος για κοσμοθεωρίες [...]

iii. Αντίθετα, ο φανατισμός ανθεί [...]

iv. [...] από άσβεστη δίψα για υλικά αγαθά [...]

Μονάδες 4

Θέμα Γ

Γ1. Ο νεαρός Ματίας αμέσως μετά το περιστατικό στο οποίο υπήρξε ως Εβραίος θύμα βίας εκ μέρους μιας ομάδας φανατικών χριστιανών αποφασίζει να σπουδάσει Μαθηματικά και όχι εβραϊκή Θεολογία για την οποία προοριζόταν από τον πατέρα του. Πιστεύετε ότι αυτή η απόφαση ήταν αποτέλεσμα εκφοβισμού ή άλλων παραγόντων; (150 περίπου λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Ενημερώνεστε από τον Τύπο για φαινόμενα φανατισμού και βίας που παρατηρούνται σε διάφορες περιοχές του πλανήτη και αναλαμβάνετε να συντάξετε ένα άρθρο για το περιοδικό του σχολείου σας, στο οποίο θα επισημάνετε τις επιπτώσεις του φανατισμού στην κοινωνική ζωή και θα προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπισή του (300-400 λέξεις).

Μονάδες 30

12η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΠΟ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΣΤΗ ΜΑΖΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Ευάγγελος Παπανούτσος, *Η δύναμη της μάζας*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Ισίδωρος Ζουργός, *Σκηνές από τον βίο του Ματίας Αλμοσίνο* [Στα 1666]

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να γράψετε ένα περιληπτικό κείμενο 50-60 λέξεων στο οποίο θα παρουσιάσετε το πρόβλημα που εκθέτει ο δοκιμιογράφος στον πρόλογο και τις απόψεις που διατυπώνει στην τελευταία παράγραφο για τη δυνατότητα αντιμετώπισής του.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Ποια από τις παρακάτω απόψεις υποστηρίζει ο συγγραφέας στο **Κείμενο I**; (5 μονάδες):
- α.** Η δύναμη της ομάδας είναι τόσο μεγάλη, ώστε ο άνθρωπος δεν μπορεί να απαλλαγεί από τα δεσμά της.
  - β.** Κάθε άνθρωπος μπορεί να αντισταθεί στη δύναμη της ομάδας, αν διαθέτει θάρρος και κριτική σκέψη.
  - γ.** Μόνο τα διάσημα πρόσωπα μπορούν να αντισταθούν στη δύναμη της ομάδας.

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 40-50 λέξεων (10 μονάδες).

Μονάδες 15

- B2. α.** «Είναι απίστευτο το πόσο εύκολα ακόμα και σε ομαλές περιστάσεις διαδίδονται οι ομαδικές πλάνες». Με ποια μέσα πειθούς προσπαθεί ο δοκιμιογράφος να στηρίξει την παραπάνω άποψη;
- β.** Να αντικαταστήσετε τις παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις του **Κειμένου I** με άλλες που δηλώνουν την ίδια νοηματική σχέση: **εντούτοις**, **Φυσικά** (1η παράγραφος), **λοιπόν** (4η παράγραφος).

Μονάδες 6

- B3.** Στο **Κείμενο I** ο δοκιμιογράφος χρησιμοποιεί διάφορα μέσα, για να γίνει σαφής και κατανοητός και να δημιουργήσει κλίμα οικειότητας και επικοινωνίας με τον αναγνώστη. Να εντοπίσετε δύο από αυτά τα μέσα καταγράφοντας και τα αντίστοιχα χωρία.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Να σχολιάσετε το πολιτισμικό κλίμα της κοινωνίας που περιγράφεται στο **Κείμενο II**. Πιστεύετε ότι η εποχή μας είναι απαλλαγμένη από τέτοιου είδους συμπεριφορές; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Με βάση τις απόψεις που διατυπώνονται στο **Κείμενο I**, να αναφερθείτε σε ένα κείμενο 300-400 λέξεων στη σχέση των νέων με το φαινόμενο του «κοινωνικού κομφορμισμού». Σε ποιον βαθμό και σε ποια έκταση υπόκεινται οι νέοι στις ιδέες και τις τάσεις του κοινωνικού σώματος; Ποιες επιπτώσεις έχει η υποταγή τους στη μάζα και με ποιους τρόπους είναι δυνατόν ο νέος να προστατεύσει την ατομική του ανεξαρτησία από τη δύναμη της μάζας; Το κείμενό σας θα δημοσιευθεί σε σχολικό περιοδικό.

Μονάδες 30

13η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ – Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Φ.Κ. Βώρος, *Παράδοση και αλλαγή (Είναι ο νόμος της ζωής)*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Αγγελική Δαρλάση, *Όταν έφυγαν τ' αγάλματα*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Γιώργος Σεφέρης, *Δοκιμές*

Ο Γιώργος Σεφέρης υπήρξε ο πρώτος Έλληνας ποιητής που τιμήθηκε με βραβείο Νόμπελ.

Βρισκόμαστε σ' ένα σταυροδρόμι· δεν ήμασταν ποτέ απομονωμένοι· μείναμε πάντα ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα – Ανατολή και Δύση· και τ' αφομοιώναμε θαυμάσια τις ώρες που λειτουργούσαμε σαν εύρωστος οργανισμός. [...] Συνταραζόμαστε κι εμείς, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα, από διαδοχικές κρίσεις, αποκαλυπτικές εφευρέσεις και φόβους, που δεν αφήνουν τον ανθρώπινο νου να ηρεμήσει – σαν την καλαμιά στον κάμπο. Μπροστά σ' αυτά, τι μας μένει για να βαστάξουμε αν απαρνηθούμε τον εαυτό μας; Δε μένω τυφλός στα ψεγάδια μας, αλλά έχω την ιδιοτροπία να πιστεύω στον εαυτό μας. Σας παρακαλώ να με συγχωρήσετε που μνημονεύω εδώ προσωπικές εμπειρίες· δεν έχω άλλο πειραματόζωο από εμένα. Και η προσωπική μου εμπειρία μου δείχνει πως το πράγμα που με βοήθησε, περισσότερο από κάθε άλλο, δεν ήταν οι αφηρημένοι στοχασμοί ενός διανοούμενου, αλλά η πίστη και η προσήλωσή μου σ' έναν κόσμο ζωντανών και περασμένων ανθρώπων· στα έργα τους, στις φωνές τους, στο ρυθμό τους, στη δροσιά τους. Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε το συναίσθημα πως δεν είμαι μια αδέσποτη μονάδα, ένα άχερο στ' αλώνι. Μου έδωσε τη δύναμη να κρατηθώ ανάμεσα στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ. Κι ακόμη, μ' έκανε να νιώσω, όταν ξαναείδα το χώμα που με γέννησε, πως ο άνθρωπος έχει ρίζες, κι όταν τις κόψουν πονεί, βιολογικά, όπως όταν τον ακρωτηριάσουν. [...]

Γ. Σεφέρης, *Δοκιμές*, τ. 2, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1974, σελ. 175

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Ο Φ. Κ. Βώρος θέτει στην αρχή του **Κειμένου Ι** ορισμένα ερωτήματα. Να αποδώσετε περιληπτικά σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων την απάντηση που δίνει στο πρώτο ερώτημα.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα των κειμένων, ή τη λέξη **Λάθος**, αν δεν συμφωνεί.

Κείμενο Ι

- α.** Η παράδοση μας βοηθά να οικοδομήσουμε το μέλλον, όχι να αντιγράψουμε το παρελθόν. (2 μονάδες)
- β.** Η αντιδικία ανάμεσα στο παλιό και στο νέο οδηγεί σε καταστροφή της παράδοσης. (2 μονάδες)
- γ.** Η παράδοση εμπνέει για την πρόοδο και την αλλαγή. (2 μονάδες)
- δ.** Πρέπει να αντιμετωπίζουμε την παράδοση με στατική αντίληψη. (2 μονάδες)
- ε.** Η σχέση με την παράδοση επηρεάζεται και από ηλικιακούς παράγοντες. (2 μονάδες)

Κείμενο ΙΙΙ

- στ.** Η παράδοσή μας εμπεριέχει μόνο θετικά στοιχεία. (2 μονάδες)
- ζ.** Ο ελλαδικός χώρος υπήρξε κέντρο πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων. (3 μονάδες)

Μονάδες 15

- B2. α.** Να σχολιάσετε τη λειτουργία των ερωτημάτων στην αρχή του **Κειμένου Ι** ως προς την οργάνωση του κειμένου και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη.

Μονάδες 8

- β.** Να εντοπίσετε ένα χωρίο του **Κειμένου Ι** στο οποίο ο Φ. Κ. Βώρος επικαλείται την αυθεντία (3 μονάδες) και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητα αυτής της αναφοράς στη συγκεκριμένη περίπτωση. (4 μονάδες)

Μονάδες 7

- B3.** Να συγκρίνετε τα παρακάτω αποσπάσματα των **Κειμένων I και III** ως προς τις εκφραστικές επιλογές των συντακτών τους και το αντίστοιχο ύφος που αυτές διαμορφώνουν σε κάθε απόσπασμα.

Κείμενο I

«Τούτο το τελευταίο βίωμα, η συνείδηση της μόνιμης αλλαγής, ... αλλά γοητευτικό κι ελπιδοφόρο (από την άλλη)».

Κείμενο III

«Αυτός ο κόσμος, όλος μαζί, μου έδωσε... όταν τον ακρωτηριάσουν».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Η ηρωίδα φαντάζεται τα αγάλματα να έχουν ζωή, να επικοινωνούν μαζί της, να την ενθαρρύνουν κ.λπ. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας σχετικά με αυτή την επικοινωνία και το μήνυμα που εισπράττετε. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας προκαλεί η περιήγησή σας σε ένα μνημείο του τόπου σας (αρχαίο ή μεταγενέστερο); (100-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Με βάση το περιεχόμενο των κειμένων και τις δικές σας σκέψεις, να συντάξετε ένα άρθρο (300-400 λέξεις) στο οποίο θα παρουσιάζετε τις εσφαλμένες και την ορθή στάση απέναντι στην παράδοση. Εννοείται ότι δεν ενδιαφέρει τόσο η περιγραφή όσο η αιτιολόγηση των απόψεων. Το άρθρο θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του πολιτιστικού συλλόγου της περιοχής σας.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Μίκης Θεοδωράκης, *Το ταξίδι υπήρξε συναρπαστικό*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Οδυσσεάς Ελύτης, *Ο Ήλιος ο ηλιάτορας* (απόσπασμα)

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** «Από την εποχή της εφηβείας μου... εμπόρων των σαπισμένων ονείρων». Να αποδώσετε περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει ο ομιλητής στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του **Κειμένου I**, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να παραθέσετε τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου που επιβεβαιώνουν τους χαρακτηρισμούς σας.

- α.** Η επαφή με τις αξίες του αρχαίου ελληνικού κόσμου είναι η απάντηση στην πολιτιστική κρίση των ημερών μας
- β.** Το Πανεπιστήμιο Αθηνών υπήρξε χώρος διαμόρφωσης της ελληνικής συνείδησης.
- γ.** Ο ομιλητής αποδίδει την πνευματική του συγκρότηση στην επίδραση του ελληνικού πολιτισμού.
- δ.** Ο Ελληνισμός ακολουθεί μια σταθερή πορεία πολιτισμικής ανόδου.
- ε.** Η αρχαία ελληνική τραγωδία αναπαριστά τα πάθη των ανθρώπων.

Μονάδες 15

- B2. α.** Να εξηγήσετε τα παρακάτω στοιχεία που διαμορφώνουν το επικοινωνιακό πλαίσιο της ομιλίας που σας δόθηκε, τεκμηριώνοντας τις απαντήσεις σας με αναφορές –όπου είναι δυνατόν–στο κείμενο:
- i.** Το κοινό στο οποίο απευθύνεται.

- ii. Η αιτία/αφορμή της ομιλίας.
- iii. Ο χρόνος της ομιλίας.

Μονάδες 9

- β.** «Αγαπητέ κ. πρύτανη... Κωστή Παλαμά»: να εξηγήσετε αν η σύνδεση των ιδεών του ομιλητή σε αυτό το τμήμα της ομιλίας είναι λογική ή συνειρμική. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

B3. «Σ' αυτές τις δύσκολες ώρες... Σας ευχαριστώ»

Στο τελευταίο τμήμα της ομιλίας ο Μίκης Θεοδωράκης απευθύνεται στο συναίσθημα του κοινού: περιγράφει εικόνες με ποιητικό λόγο, αφηγείται μια φανταστική ιστορία αξιοποιώντας τον διάλογο. Ποια συναισθήματα του κοινού διεγείρει και με ποιον σκοπό;

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Λαμβάνοντας υπόψη τα κυρίαρχα εκφραστικά μέσα του ποιήματος (προσωποποίηση - αντίθεση - κυριαρχικός ρόλος του ρήματος) να παρουσιάσετε το βασικό θέμα του ποιήματος και το μήνυμα που εισπράττετε από αυτό σε ένα κείμενο 150 περίπου λέξεων.

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Το σχολείο σας φιλοξενεί μαθητές από ξένα σχολεία στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας σχολείων. Οι Ευρωπαίοι μαθητές είναι πιθανόν να γνωρίζουν τον Παρθενώνα και τον Σωκράτη, αλλά μάλλον αγνοούν την εικόνα της σύγχρονης Ελλάδας. Αναλαμβάνετε εκ μέρους του σχολείου σας να καλωσορίσετε τους ξένους μαθητές με μια ομιλία (300-400 λέξεις) που θα εκφωνήσετε στη συνάντηση γνωριμίας όλων των μαθητών, στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου σας. Με την ομιλία αυτή να προσπαθήσετε να βοηθήσετε τους ξένους μαθητές να διευρύνουν την εικόνα τους για τη χώρα μας, παρουσιάζοντας τις ποικίλες –και συχνά αντιφατικές– όψεις της σύγχρονης Ελλάδας.

Μονάδες 30

14η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Χριστίνα Νόβα - Καλτσούνη, *Η οικογένεια στο νέο περιβάλλον*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Μαρούλα Κλιάφα, *Η ιστορία ενός νεαρού gamer*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων τις αλλαγές που έχουν επέλθει, σύμφωνα με το **Κείμενο I**, στον θεσμό της οικογένειας.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Με βάση το περιεχόμενο του **Κειμένου I** να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της Στήλης Α με τα στοιχεία της Στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
A. Παραδοσιακή οικογένεια	1. Αλλαγές στις σχέσεις των φύλων και τους οικογενειακούς ρόλους. 2. Το «θέλω» ταυτίζεται με το «πρέπει». 3. Η οικογένεια ως αυτοσκοπός: στόχος η οικογενειακή συνέχεια.
B. Αστική οικογένεια	4. Η οικογένεια ως μέσον για την ευτυχία των μελών. 5. Η ατομική ελευθερία υπερέχει των συμβατικών οικογενειακών κανόνων. 6. Διακριτοί ρόλοι για τον άνδρα και τη γυναίκα.

Μονάδες 6

β. Τι ακριβώς υποστηρίζει η Χριστίνα Νόβα - Καλτσούνη στο **Κείμενο I**;

- ι.** Ο οικογενειακός θεσμός οδεύει στο αναπόφευκτο ιστορικό του τέλος, εξαιτίας των ραγδαίων αλλαγών σε όλα τα επίπεδα της ζωής μας.

ii. Η οικογένεια θα επιβιώσει στο μέλλον με τη σημερινή της μορφή, επειδή αποτελεί ένα καταφύγιο για τον άνθρωπο.

iii. Ο οικογενειακός θεσμός θα επιβιώσει, αλλά με διαφορετική μορφή.

Να σημειώσετε τη σωστή απάντηση (4 μονάδες) και να την αιτιολογήσετε με δικά σας λόγια σε ένα σύντομο κείμενο 40 - 50 λέξεων (5 μονάδες).

Μονάδες 9

B2. α. «Ένα άλλο στοιχείο... και ο άνθρωπος γενικότερα». Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου (4 μονάδες) και να γράψετε μία περίοδο - κατακλείδα η οποία να συνοψίζει το νόημά της (3 μονάδες).

Μονάδες 7

β. Ένα επιστημονικό κείμενο διακρίνεται για τη λογική του οργάνωση και τη χρήση ειδικού λεξιλογίου που συνδέεται με το θέμα που πραγματεύεται ο συντάκτης του - επιστήμονας. Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω διαπίστωση στο **Κείμενο Ι**.

Μονάδες 8

B3. Να διακρίνετε δύο εκφραστικές αλλαγές μεταξύ του αποσπάσματος του **Κειμένου Ι** (Στήλη Α) και της διασκευής του (Στήλη Β). Τι αλλάζει ως προς το ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα; Ποιο από τα δύο αποσπάσματα είναι καταλληλότερο σε ένα κείμενο επιστημονικό και γιατί;

Στήλη Α - Απόσπασμα Κειμένου Ι	Στήλη Β - Διασκευή
Η ελευθερία έκφρασης και επιλογής, η προσωπική εξέλιξη κι ευτυχία έπρεπε παλαιότερα να θυσιαστούν στον βωμό της συνοχής και της συνέχειας της οικογένειας.	Παλαιότερα έπρεπε να θυσιάσουμε την προσωπική ελευθερία και ευτυχία μας, για να διατηρήσουμε τη οικογένειά μας και να είναι ενωμένη.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τις προσδοκίες και τη γενικότερη στάση του πατέρα απέναντι στον έφηβο γιο του (**Κείμενο ΙΙ**). Αν ήσαστε στη θέση του συγκεκριμένου ήρωα, που αντιμετώπιζε δυσκολίες στη σχολική και κοινωνική του ζωή, ποια στάση θα αναμένατε από τους γονείς σας; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Συμμετέχετε σε μια εκδήλωση του Συλλόγου Γονέων του σχολείου σας με θέμα «Οικογένεια και εφηβεία». Στο πλαίσιο της εκδήλωσης αυτής, αναλαμβάνετε να παρουσιάσετε μια εισήγηση (300-400 λέξεις) στην οποία θα εκφράσετε τις απόψεις σας για τη σημασία του οικογενειακού περιβάλλοντος στη ζωή του εφήβου και θα προτείνετε τρόπους με τους οποίους οι γονείς και οι έφηβοι μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας.

Μονάδες 30

15η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΝΕΟΙ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Χριστίνα Νόβα - Καλτσούνη, *Νέοι και αλκοόλ*

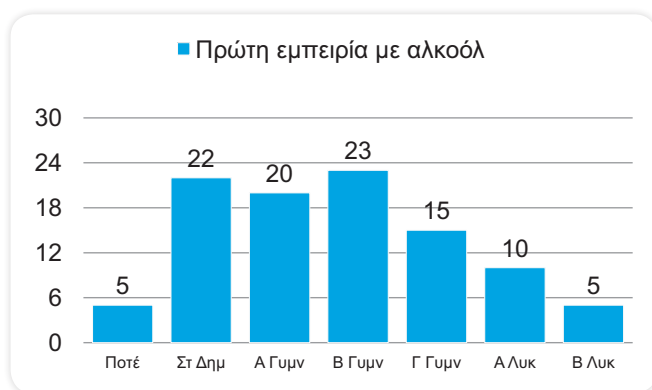
ΚΕΙΜΕΝΟ II: Ρέα Βιτάλη, *Το παλτό μου, μαμά*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Πορίσματα ερευνών

Οι παρακάτω πίνακες προέρχονται από εργασίες φοιτητών με θέμα τη χρήση αλκοόλ.

Πίνακας 1

Πότε είχατε την πρώτη εμπειρία με αλκοόλ; (Τα στοιχεία στηρίζονται στις απαντήσεις που έδωσε το δείγμα των ερωτηθέντων μαθητών.)

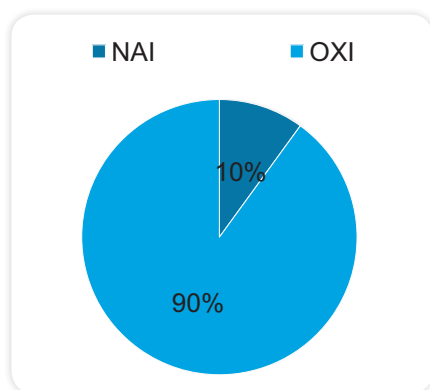

ΤΕΙ Καλαμάτας, Πτυχιακή εργασία: «Νέοι και αλκοόλ», πηγή:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewiGkvHfxevjAhWa6aYKHR-UAF4QFJAegQIARAC&url=http%3A%2F%2Fnestor.teipel.gr%2Fxmlui%2Fbitstream%2Fhandle%2F123456789%2F12917%2FSDO_DMYP_00896_Medium.pdf%3Fsequence%3D1&sg=AOvVaw1Fhgl6nAjYjyyycjLnFQKX

Πίνακας 2

Ερώτηση: Έχετε συμμετάσχει σε κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης που σχετίζεται με τις επιπτώσεις του αλκοόλ; (Τα στοιχεία του πίνακα στηρίζονται στις απαντήσεις που έδωσε το δείγμα των ερωτηθέντων.)

Τμήμα Ιατρικής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Π.Μ.Σ. «Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας», πηγή:
<http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/44822/9429.pdf?sequence=1>

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να συντάξετε ένα κείμενο 60-70 λέξεων στο οποίο θα αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του **Κειμένου Ι**: «Είναι πράγματι άξιο προσοχής... όξυνση του προβλήματος».

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.

- i. Η κατανάλωση αλκοόλ από τους εφήβους συνδέεται με ηλικιακά στερεότυπα.
- ii. Οι έφηβοι παρασύρονται στην κατάχρηση αλκοόλ κυρίως από την παρέα.
- iii. Οι νέοι παρασύρονται από τα κυρίαρχα πρότυπα ψυχαγωγίας και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου.

iv. Η ελληνική οικογένεια είναι συνυπεύθυνη για το πρόβλημα του αλκοολισμού των νέων. *Μονάδες 8*

β. Ποιο είναι, σύμφωνα με τη συγγραφέα του **Κειμένου I**, το βασικό σημείο που διακρίνει τη χρήση από την κατάχρηση αλκοόλ στους νέους; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων. *Μονάδες 7*

B2. α. Η συντάκτης του **Κειμένου I** αναφέρεται συχνά σε έρευνες. Να εξηγήσετε τη συγκεκριμένη επιλογή της λαμβάνοντας υπόψη το είδος του κειμένου. *Μονάδες 8*

β. Ποιες απόψεις της Χριστίνας Νόβα - Καλτσούνη (**Κείμενο I**) επιβεβαιώνονται από τα πορίσματα των ερευνών που περιέχονται στους πίνακες 1 και 2 (**Κείμενο III**); *Μονάδες 7*

B3. Να εντοπίσετε τρία χαρακτηριστικά της γλώσσας του κειμένου που επιβεβαιώνουν ότι αυτό ανήκει στον επιστημονικό λόγο. Να καταγράψετε και ένα απόσπασμα για κάθε χαρακτηριστικό. *Μονάδες 10*

Θέμα Γ

Γ1. Ο ήρωας στο **Κείμενο II** δίνει μάχη για να μην «ξαναπέσει» στα ναρκωτικά. Πιστεύετε ότι έχει προετοιμάσει τον εαυτό του επαρκώς, ώστε να κερδίσει αυτή τη μάχη; Τι πιστεύετε ότι θα μπορούσε να κάνει, ώστε να έχει σημαντικές πιθανότητες επιτυχίας; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 100-200 λέξεων. *Μονάδες 15*

Θέμα Δ

Δ1. Με βάση τις απόψεις που διατυπώνονται στο **Κείμενο I**, να γράψετε ένα άρθρο 300-400 λέξεων στο οποίο να εξηγήσετε με ποιον τρόπο συμβάλλουν τα προβαλλόμενα στην εποχή μας πρότυπα ζωής, ψυχαγωγίας και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου στη διάδοση της χρήσης αλκοόλ από τους εφήβους και να παρουσιάσετε τρόπους με τους οποίους μπορούν η ελληνική κοινωνία και η οικογένεια να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος. *Μονάδες 30*

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γιώργος Θεοτοκάς, *Τα ιδανικά των νέων*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Οδυσσέας Ελύτης, *Είσαι νέος...*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Κωνσταντίνος Καβάφης, *Ένας γέρος*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να γράψετε ένα περιληπτικό κείμενο 50-60 λέξεων στο οποίο να παρουσιάσετε τον «κόσμο» που προτείνει ο Γ. Θεοτοκάς στους νέους να επιλέξουν και να ακολουθήσουν και τις προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για να πετύχουν σε αυτήν την προσπάθεια.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το **Κείμενο I**, τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό* ή *Λάθος*.

- i. Οι νέοι δεν έχουν ανάγκη τα ιδανικά.
- ii. Οι νέοι πρέπει να αντισταθούν στο κλίμα της απελπισίας και της παραίτησης.
- iii. Τα έργα της καθημερινής ζωής πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα για τους νέους.
- iv. Τα πνευματικά ενδιαφέροντα δίνουν αξία στη ζωή ενός ανθρώπου ή ενός λαού.

Μονάδες 8

β. Στο **Κείμενο I** κυριαρχεί ως τρόπος πειθούς η επίκληση στο συναίσθημα με ποιητικό και προτρεπτικό λόγο. Ποια συναισθήματα επιχειρεί ο συγγραφέας να προκαλέσει στους νέους (4 μονάδες) και με ποιον σκοπό; (3 μονάδες)

Μονάδες 7

B2. Να εξετάσετε την οργάνωση του **Κειμένου I**:

- α.** Με ποιον τρόπο ανάπτυξης παρουσιάζονται από τον Γ. Θεοτοκά οι επιλογές που έχουν οι νέοι στο ακόλουθο απόσπασμα;

«Εμπρός σας ξανοίγονται δυο κόσμοι... άνθρωποι του γυάλινου πύργου.»;

Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. (8 μονάδες)

- β.** Ποιες λειτουργίες επιτελεί η ακόλουθη ερώτηση-παράγραφος στο κείμενο ως προς την οργάνωση του κειμένου και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη;

«Πού θα δώσει η νέα γενεά τις πιο ευγενικές ορμές της, τις πιο πολύτιμες δυνάμεις της αυριανής Ελλάδος;» (7 μονάδες)

Μονάδες 15

B3. α. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο κείμενο; Να εξηγήσετε τη λειτουργία του.

Μονάδες 6

- β.** Με ποια σημασία (δηλωτική ή συνυποδηλωτική) χρησιμοποιούνται οι υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω προτάσεις;

i. «...να προσφέρω έτοιμες συνταγές ανώτερης ζωής...».

ii. «...προσπαθούν να σας απογοητεύσουν από τα πρώτα βήματά σας...».

iii. «Εμπρός σας ξανοίγονται δυο κόσμοι...».

iv. «Ερευνάτε πάντα, χωρίς διακοπή, ...».

Μονάδες 4

Θέμα Γ

- Γ1.** Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τις προτροπές του ποιητικού υποκειμένου προς τους νέους (**Κείμενο II**). Πιστεύετε ότι ο γέρος στο ποίημα του Κ.Π. Καβάφη (**Κείμενο III**) έζησε σύμφωνα με τις προτροπές του **Κειμένου II**, όταν ήταν νέος; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Αξιοποιώντας το περιεχόμενο των κειμένων και κυρίως τις παραινέσεις του δοκιμιογράφου Γιώργου Θεοτοκά (**Κείμενο I**), να συντάξετε ένα κείμενο 300-400 λέξεων για το περιοδικό του σχολείου σας στο οποίο να αναφερθείτε στα ιδανικά, δηλαδή στους υψηλούς στόχους στους οποίους πρέπει να αποβλέπουν οι ενέργειες των σημερινών νέων (εννοείται ότι ενδιαφέρει περισσότερο η αιτιολόγηση των επιλογών σας).

Μονάδες 30

16η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Αιμιλία Καραλή, *Μέσα ενημέρωσης: δυνατότητες και προβλήματα*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Πέτρος Μάρκαρης, *Ο Τσε αυτοκτόνησε*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να συντάξετε ένα κείμενο 50-60 λέξεων στο οποίο θα αποδώσετε συνοπτικά τις ιδέες των τριών τελευταίων παραγράφων του **Κειμένου I**.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του **Κειμένου I**, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να αιτιολογήσετε τους χαρακτηρισμούς σας με δικά σας λόγια.

- α.** Η ανάπτυξη των ΜΜΕ συνιστά ένα κορυφαίο πολιτισμικό αγαθό για τον άνθρωπο.
- β.** Η σχέση των ΜΜΕ με την οικονομική εξουσία δεν επηρεάζει την αντικειμενικότητα της ενημέρωσης.
- γ.** Στις μέρες μας η μαχητική και ανεξάρτητη δημοσιογραφία σπανίζει.
- δ.** Η τηλεοπτική εικόνα διεγείρει τη σκέψη.
- ε.** Η φράση «πολύχρωμη μονοφωνία» δηλώνει την ομοιομορφία της ειδησεογραφίας στα σύγχρονα μέσα ενημέρωσης.

Μονάδες 15

B2. α. Με ποιον τρόπο εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ των παραγράφων του **Κειμένου I**;

Μονάδες 8

- β. «Ο έλεγχος της πληροφόρησης διαμορφώνει νέας ποιότητας προβλήματα στα μεγάλα θέματα της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας των Μ.Μ.Ε».

Να εντοπίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) της παραπάνω περιόδου και να τη μετατρέψετε στο αντίθετο είδος. Για ποιον λόγο η συγγραφέας επιλέγει την ενεργητική σύνταξη στη συγκεκριμένη περίπτωση;

Μονάδες 7

- B3. α. Να δώσετε για καθεμία από τις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις μια αντωνυμική: **βελτιωθεί** (2η παράγραφος), **αντικειμενικότητας** (3η παράγραφος).

Μονάδες 4

- β. Για καθεμία από τις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις να δώσετε μία συνώνυμη χωρίς να αλλάζει το νόημα των φράσεων.

- i. Όλα τα προηγούμενα φαντάζουν ειδυλλιακά...
- ii. ...φερέφωνο της πολιτικής που ακολουθεί η εταιρία του.
- iii. ...η σημασία της πολυφωνίας για τη δημοκρατική ενημέρωση...

Μονάδες 6

Θέμα Γ

Γ1. Κείμενο II

Να σχολιάσετε τον τρόπο με τον οποίο το τραγικό περιστατικό της αυτοκτονίας ενός ανθρώπου αντιμετωπίζεται από τους υπεύθυνους της τηλεοπτικής εκπομπής. Πώς ερμηνεύετε το γεγονός ότι ο αφηγητής, αν και μιλά υποτιμητικά για αυτές τις τηλεοπτικές εκπομπές, τις παρακολουθεί, «όπως εννιά στους δέκα Νεοέλληνες»; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των δύο κειμένων, να συντάξετε ένα δικό σας άρθρο 300-400 λέξεων που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας. Στο άρθρο σας να αναφερθείτε στις αρχές που πρέπει να διέπουν τον ελεύθερο και υπεύθυνο δημοσιογράφο στην εποχή μας και στη στάση που επιβάλλεται να τηρεί ο πολίτης απέναντι στις πληροφορίες που διακινούνται καθημερινά από την έντυπη και την ηλεκτρονική δημοσιογραφία.

Μονάδες 30

17η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΟΛΕΜΟΣ – ΕΙΡΗΝΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Εντγκάρ Μορέν, *Πόλεμος εναντίον Ιστορίας*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Αγγελική Δαρλάση, *Όταν έφυγαν τ' αγάλματα*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων τις απόψεις του αρθρογράφου για το πρόβλημα της ειρήνης στη σημερινή εποχή και την πρόταση που καταθέτει για την αντιμετώπιση της κρίσης (3η και 4η παράγραφος).

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Τι ακριβώς προτείνει ως λύση στο πρόβλημα του πολέμου ο Εντγκάρ Μορέν στο άρθρο;

- α.** Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να σέβονται την απόλυτη κυριαρχία των εθνικών κρατών.
- β.** Τα εθνικά κράτη πρέπει να περιορίσουν σε κάποιον βαθμό την κυριαρχία τους, παραχωρώντας στα Ηνωμένα Έθνη περισσότερες εξουσίες στο θέμα της ειρήνης.
- γ.** Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να μετεξελιχθούν σε παγκόσμια κυβέρνηση, καταργώντας την κυριαρχία των εθνικών κρατών.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση (5 μονάδες) και να παρουσιάσετε σε ένα κείμενο 60 -70 λέξεων την επιχειρηματολογία με την οποία στηρίζει την πρότασή του (10 μονάδες)

Μονάδες 15

- B1. α.** Ποια συναισθήματα επιδιώκει να διεγείρει στον αναγνώστη ο αρθρογράφος στην τελευταία παράγραφο του **Κειμένου I** και με ποιον σκοπό; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας καταγράφοντας τα αντίστοιχα χωρία.

Μονάδες 9

- β.** Να ξαναγράψετε το παρακάτω απόσπασμα ξεκινώντας από τη φράση: «Από την παγκοσμιοποίηση...» και μετατρέποντας τη σύνταξη σε κάθε πρόταση – όπου είναι δυνατόν– από ενεργητική σε παθητική.

«Η παγκοσμιοποίηση, στο τελευταίο στάδιό της [...], παρήγαγε τις τεχνοοικονομικές υποδομές μιας κοινωνίας-κόσμου. Δεν μπορεί όμως να εγκαθιδρύσει τις δομές της και προκαλεί ένα χάος που απειλεί την ύπαρξή της».

Μονάδες 6

- B3.** Να συμπληρώσετε στον παρακάτω πίνακα τα συνώνυμα και τα αντώνυμα που λείπουν και να τον μεταφέρετε στο τετράδιό σας.

	Συνώνυμα	Αντώνυμα
πλανητική	1.	4.
οξύνεται	2.	5.
πρωτοφανείς	3.	

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Κείμενο II

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της μεταφοράς «Παίζουν τον πόλεμο», να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τη στάση των αντρών που σχολιάζουν στον χάρτη την πορεία των στρατευμάτων και τις επιτελικές κινήσεις. Συναντάμε στις μέρες μας αντίστοιχες στάσεις απέναντι σε μεγάλα τραγικά γεγονότα (πόλεμοι, φυσικές καταστροφές, ατυχήματα κ.λπ.) από τον χώρο της μαζικής –και ιδιαίτερα της τηλεοπτικής– ενημέρωσης; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-200 λέξεων.

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Με αφορμή τις απόψεις που παρουσιάζονται στο κείμενο του Εντγκάρ Μορέν, να γράψετε ένα άρθρο 300-400 λέξεων για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο να αναφερθείτε στα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ειρηνική συνύπαρξη των λαών στην εποχή μας και να παρουσιάσετε συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους μπορεί κάθε νέος να συμβάλλει στην προστασία της ειρήνης.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: *Επιστολή του Άλμπερτ Αϊνστάιν στον Σίγκμουντ Φρόιντ*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: *Θανάσης Βαλτινός, Η κάθοδος των εννιά*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων τις απόψεις του Αϊνστάιν για τις αιτίες που εμποδίζουν τους ανθρώπους «να ελευθερωθούν από το κακό πεπρωμένο του πολέμου».

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Τι ακριβώς υποστηρίζει ο Αϊνστάιν στην επιστολή του (**Κείμενο I**);

- α.** Ο Αϊνστάιν δεν πιστεύει στη δυνατότητα οριστικής απελευθέρωσης των ανθρώπων από τον πόλεμο, επειδή «ο άνθρωπος έχει μέσα του την τάση για μίσος και για καταστροφή».
- β.** Ο Αϊνστάιν πιστεύει στη δυνατότητα οριστικής απελευθέρωσης του ανθρώπου από τον πόλεμο, με την προϋπόθεση ότι οι άνθρωποι μπορούν «να γίνουν ικανοί για αντίσταση στην ψύχωση του μίσους και της καταστροφής».
- γ.** Ο Αϊνστάιν πιστεύει στη δυνατότητα οριστικής απελευθέρωσης των ανθρώπων από τον πόλεμο, επειδή αυτοί είναι «ικανοί για αντίσταση στην ψύχωση του μίσους και της καταστροφής».

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση (5 μονάδες) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 50 - 60 λέξεων (10 μονάδες).

Μονάδες 15

B2. α. Η επίσημη επιστολή, ως ιδιαίτερο είδος κειμένου, διακρίνεται από ορισμένα γνωρίσματα:

- Χρήση συγκεκριμένων ρηματικών προσώπων.
- Δήλωση της αφορμής και του σκοπού της επιστολής.
- Πρόσκληση του παραλήπτη για συνέχιση της επικοινωνίας ή ανταπόκριση σε ένα αίτημα.

Για κάθε γνώρισμα να καταγράψετε ένα σχετικό χωρίο του **Κειμένου I**.

Μονάδες 9

- β. Να σχολιάσετε τη χρήση των ερωτημάτων από τον συντάκτη της επιστολής (Κείμενο I) όσον αφορά τον τρόπο παρουσίασης του απόψεών του και το επικοινωνιακό αποτέλεσμά τους στον παραλήπτη-αναγνώστη.

Μονάδες 6

- B3. Χρησιμοποιώντας καθένα από τα παρακάτω ονοματικά σύνολα που σχετίζονται με το πρόβλημα του πολέμου να σχηματίσετε μία πρόταση στην οποία να αποδίδεται με σαφήνεια το νόημα κάθε ονοματικής φράσης: **σκιά αμφιβολίας, δίψα της εξουσίας, εξυπηρέτηση συμφερόντων, εξαιρετικές περιστάσεις, συλλογική ψύχωση.**

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Κείμενο II

Λαμβάνοντας υπόψη ότι στο **Κείμενο II** απουσιάζουν διχαστικές ιδεολογικές ή πολιτικές αναφορές, παρόλο που η ιστορία εκτυλίσσεται μέσα στα πάθη του εμφυλίου πολέμου, να αναφερθείτε στο βασικό θέμα/μήνυμα που πιστεύετε ότι αναδεικνύεται. (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος για την προώθηση της επικοινωνίας των νέων και της ειρήνης μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών, ανταλλάσσετε επιστολές με σχολεία άλλων ευρωπαϊκών χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Αναλαμβάνετε ως εκπρόσωπος του σχολείου σας να συντάξετε και να στείλετε μια επιστολή 300-400 λέξεων προς τους μαθητές κάποιου ευρωπαϊκού σχολείου. Στην επιστολή να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τα οφέλη της ειρήνης και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί η εκπαίδευση να βοηθήσει, ώστε «να κατευθύνουμε την ψυχολογική ανάπτυξη των ανθρώπων, έτσι που να γίνουν ικανοί για αντίσταση στην ψύχωση του μίσους και της καταστροφής».

Μονάδες 30

18η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Σεραφείμ Σεφεριάδης, *Δημοκρατία χωρίς τον δήμο;*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Ρέα Γαλανάκη, *Η άκρα ταπείνωση* [Η λαϊκή διαμαρτυρία]

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά (60-70 λέξεις) τις ιδέες του κειμένου που δικαιολογούν τον τίτλο του. *Μονάδες 15*

Θέμα Β

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του **Κειμένου I**, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να παραθέσετε και τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου που επιβεβαιώνουν τους χαρακτηρισμούς σας.

α. Η δημοκρατία είναι ένα στατικό πολιτικό σύστημα.

β. Υπάρχει στις μέρες μας δημοκρατία, αλλά περισσότερο στους τύπους παρά στην ουσία η οποία έγκειται στη λήψη αποφάσεων από την πλειοψηφία.

γ. Η απάντηση στην κρίση της σύγχρονης δημοκρατίας είναι η συλλογική δράση των πολιτών.

δ. Η Δημοκρατία ως πολίτευμα έχει παγκόσμια αποδοχή.

ε. Όλα τα αποκαλούμενα δημοκρατικά πολιτεύματα έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά. *Μονάδες 15*

B2. α. Ο αρθρογράφος στο **Κείμενο I** χρησιμοποιεί φράσεις όπως: «διάχυτη είναι μια αίσθηση...», «Εύστοχα επισημάνθηκε πρόσφατα ότι...», «Θεωρείται συχνά ότι...», «Γίνεται φανερό ότι...», «γενικεύεται η αίσθηση ότι...». Να σχολιάσετε

αυτή την εκφραστική επιλογή ως προς το ύφος λόγου και τον στόχο του αρθρογράφου.

Μονάδες 7

- β.** «Στην Ευρώπη, και όχι μόνο, ... σημασία και επικαιρότητα». Να εξετάσετε εάν η παράγραφος έχει τριμερή ή διμερή δομή και να εντοπίσετε τον βασικό τρόπο ανάπτυξής της και τη λειτουργία του στη συγκεκριμένη παράγραφο.

Μονάδες 8

- B3.** Στο **Κείμενο Ι** παρατηρείται συχνή χρήση λέξεων ή φράσεων που ανήκουν σε λόγο και επίσημο λεξιλόγιο. Να κάνετε πιο κατανοητή τη διατύπωση στα παρακάτω αποσπάσματα αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία συνώνυμη που συναντάται περισσότερο στην καθημερινή επικοινωνία.

α. [...] υπαγωγή όλων των αποφασιστικών αξιωμάτων στη λαϊκή ετυμηγορία [...]

β. [...] δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως δημοκρατίες.

γ. [...] η δημοκρατία απαιτεί κίνηση, εμβάθυνση· αλλιώς απισχναίνεται και συρρικνούται.

δ. [...] εξακολουθεί να είναι συνυφασμένο με την κοινωνική εγρήγορση [...]

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Οι δυο ηρωίδες συμμετέχοντας σε μια ευρύτερη λαϊκή διαμαρτυρία για να προωθήσουν το δικό τους αίτημα (να μην κλείσουν οι ξενώνες φιλοξενίας ατόμων με ψυχολογικά προβλήματα) «δεν έμεναν στο περιθώριο της φαντασίας, μιας φαντασίας έστω τηλεοπτικής, αλλά βρίσκονταν ακριβώς στο επίκεντρο των γεγονότων». Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας σχετικά με τη στάση των ηρωίδων. Τι πιστεύετε ότι κερδίζουν τελικά με αυτή τη συμμετοχή; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Να γράψετε μια επιστολή (300-400 λέξεις) στον αρθρογράφο του **Κειμένου Ι** στην οποία θα εκφράσετε τις σκέψεις σας για τις απόψεις που διατυπώνει όσον αφορά: **α.** τα προβλήματα της σύγχρονης δημοκρατίας και **β.** την αξία της πολιτικής συμμετοχής και των συλλογικών δράσεων για την υπέρβαση της κρίσης και τη διαμόρφωση υπεύθυνων και ελεύθερων πολιτών.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Αντόνιο Γκράμσι, *Η αδιαφορία*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Γιώργος Ιωάννου, *Ο πρόεδρος Ταμέλης*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-70 περίπου λέξεις τη βασική θέση που υποστηρίζει ο Α. Gramsci στην πρώτη παράγραφο του κειμένου και τις ιδέες με τις οποίες την στηρίζει στις δύο επόμενες παραγράφους.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε σύμφωνα με το **Κείμενο I** τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη. Να παραθέσετε και τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου που αιτιολογούν τις απαντήσεις σας.

- α.** Η πολιτική απάθεια και η αδιαφορία των πολλών ευθύνονται για τη συσσώρευση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι λαοί.
- β.** Τα ιστορικά γεγονότα είναι μοιραία και αναπόφευκτα.
- γ.** Η αδιαφορία των πολλών επιτρέπει την κυριαρχία των λίγων.
- δ.** Οι συνέπειες της πολιτικής αφορούν αποκλειστικά αυτούς που ενδιαφέρονται και συμμετέχουν στην πολιτική.
- ε.** Δεν μπορούμε να κατηγορούμε τους αδιάφορους για τις συνέπειες των πολιτικών αποφάσεων στις οποίες οι ίδιοι δεν συμμετείχαν.

Μονάδες 15

- B2. α.** Το **Κείμενο I** ανήκει στον πολιτικό λόγο, όπως αποκαλύπτεται και από το βασικό του θέμα. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο γνωρίσματα του πολιτικού λόγου όσον αφορά τη γλώσσα του κειμένου και ένα χωρίο στο οποίο ο Antonio Gramsci επιτίθεται στο ήθος του αντιπάλου (των αδιάφορων πολιτών).

Μονάδες 9

- β.** Με ποια νοηματική σχέση (συνεκτικότητα) συνδέεται η τρίτη με την τέταρτη παράγραφο του κειμένου; Ποια διαρθρωτική λέξη (συναγωγή) ενισχύει αυτή τη νοηματική σχέση;

Μονάδες 6

B3. Κείμενο Ι

- α. Εάν υποθέσουμε ότι στόχος του Antonio Gramsci στο παρακάτω απόσπασμα είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη για τις επιπτώσεις της αδιαφορίας (τις οποίες φαίνεται να αγνοούν οι αδιάφοροι), με ποια σχήματα λόγου προωθείται αυτός ο στόχος; (Να καταγράψετε τρία σχήματα λόγου).

«Διάφορα γεγονότα ωριμάζουν στη σκιά, επειδή χέρια εντελώς ανεξέλεγκτα υφαίνουν το πανί της συλλογικής ζωής, και η μάζα το αγνοεί. Τα πεπρωμένα μιας ολόκληρης εποχής μανιπουλάρονται σύμφωνα με τις στενές θεωρήσεις και τους άμεσους σκοπούς μικρών δραστήριων ομάδων, και η μάζα των πολιτών το αγνοεί. Αλλά τα γεγονότα που ωρίμασαν ξεχύνονται, το υφασμένο στη σκιά πανί φτάνει στο τέλος του, και τότε φαίνεται πως ο φαταλισμός τα παρασέρνει όλα και όλους, πως η Ιστορία δεν είναι παρά ένα τεράστιο φυσικό φαινόμενο, μια έκρηξη, ένας σεισμός, όπου όλοι είναι θύματα: κι αυτοί που ήθελαν κι αυτοί που δεν ήθελαν, κι αυτοί που ήξεραν κι αυτοί που αγνοούσαν, κι αυτοί που ήταν δραστήριοι, κι αυτοί που ήταν αδιάφοροι.»

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1. Να σχολιάσετε την αντίδραση της ελληνικής κοινωνίας στην επιβολή της δικτατορίας της 21ης Απριλίου 1967. Πιστεύετε ότι η στάση των πολιτών αποδεικνύει τη συναίνεσή τους στο δικτατορικό καθεστώς; (150 περίπου λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Ο συγγραφέας του Κειμένου Ι υποστηρίζει ότι «Αυτά που συμβαίνουν, [...] δεν οφείλονται στην πρωτοβουλία των λίγων που πράττουν, όσο στην αδιαφορία, στην απουσία των πολλών». Αυτή η αδιαφορία για τα κοινά διακρίνει σήμερα τους πολίτες αλλά και τη νέα γενιά, αφού η πολιτική συμμετοχή –με την έννοια του καθημερινού ενδιαφέροντος και της συνειδητής δράσης– δεν βρίσκεται στις προτεραιότητες της πλειονότητας των σημερινών νέων.

Να συντάξετε ένα άρθρο (300-400 λέξεις) που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τη στάση αυτή των σημερινών νέων απέναντι στα κοινά και να παρουσιάσετε τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να καλλιεργήσει το δημοκρατικό ήθος και να ενθαρρύνει την πολιτική συμμετοχή του νέου.

Μονάδες 30

19η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γιώργος Γραμματικάκης, *Επίλογος ή επιμύθιο*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Κατερίνα Γώγου, *Θαρθεί καιρός*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** «Η σημερινή πρόοδος της επιστήμης... το αλαζονικό της οράσεώς του». Να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 50 – 60 λέξεων τις απόψεις του Γ. Γραμματικάκη για τις συνέπειες της επιστημονικο-τεχνικής προόδου στη ζωή του ανθρώπου.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1. α.** Να κατατάξετε τα στοιχεία της Στήλης Α σε χρονική σειρά (1, 2, 3, 4), όπως εμφανίστηκαν στην Ιστορία, σύμφωνα με τον Γ. Γραμματικάκη. Στη συνέχεια, να αντιστοιχίσετε κάθε στοιχείο της Στήλης Α με το σωστό στοιχείο της Στήλης Β.

ΣΤΗΛΗ Α - Χαρακτηρισμοί ανθρώπου	ΣΤΗΛΗ Β - Γνωρίσματα ανθρώπου
Κοινωνικός άνθρωπος	A. Χωρίς στέρεη πίστη αλλά και χωρίς αυταπάτες
Μετέωρος άνθρωπος	B. Αγώνας για επιβίωση στη φύση
Βιολογικός άνθρωπος	Γ. Πίστη σε μεταφυσικές δυνάμεις
Θρησκευτικός άνθρωπος	Δ. Πίστη στη δυνατότητα κοινωνικής δικαιοσύνης

Μονάδες 8

- β.** Τι προτείνει ο Γ. Γραμματικάκης, ώστε ο σημερινός «μετέωρος» άνθρωπος να εξέλθει από τον «μετεωρισμό» του και να πραγματοποιήσει το ουτοπικό ανθρώπινο όνειρο; (50 - 60 λέξεις)

Μονάδες 7

- B2.** «Η σημερινή πρόοδος της επιστήμης... το αλαζονικό της οράσεώς του».
- i.** Να χωρίσετε την παράγραφο του **Κειμένου Ι** σε δύο μικρότερες και να δώσετε έναν τίτλο για κάθε νέα παράγραφο (8 μονάδες).
  - ii.** Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της θεματικής περιόδου στη δεύτερη (νέα) παράγραφο. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας (7 μονάδες).

Μονάδες 15

- B3.** «Αυτό ακριβώς αποτελεί ένα σημείο με αδιάψευστη βαρύτητα. Διότι υπονοεί έναν καινούργιο ανθρωπισμό, χωρίς στηρίγματα θρησκευτικά ή τον ρομαντισμό της άγνοιας». Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμες, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα του αποσπάσματος.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για το νόημα των τελευταίων στίχων του ποιήματος: «Σημασία έχει να παραμένεις άνθρωπος». Θα την αλλάξουμε τη ζωή! Παρ' όλα αυτά Μαρία». Με βάση τις προσωπικές σας εμπειρίες, συμμερίζεστε αυτή την αισιοδοξία του ποιητικού υποκειμένου; (150 περίπου λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** «Ο μετέωρος άνθρωπος υποπτεύεται ήδη ότι μόνο ένας κόσμος που ξεκινά από αυτόν και καταλήγει στον άλλο –τους άλλους μετέωρους ανθρώπους– έχει κάποια λογική υπάρξεως ή δυνατότητα να επιβιώσει. Αυτή είναι η προσωπική ευθύνη αλλά και η χάρις του: τον μετέωρο άνθρωπο θα ισορροπήσει μόνο το άπλωμα του χεριού στους άλλους κατοίκους του πλανήτη, και στη φύση και τη θάλασσα, που υπήρξαν μάρτυρες στην γέννησή του».

Λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις που εκφράζει ο Γ. Γραμματικάκης στο **Κείμενο Ι** και κυρίως το παραπάνω απόσπασμα, να παρουσιάσετε φαινόμενα που πιστοποιούν την υποχώρηση του οράματος για ισορροπία του ανθρώπου με τον εαυτό του, τους άλλους και τη φύση και να προτείνετε τρόπους με τους οποίους κάθε νέος μπορεί να συμβάλλει στην προώθηση αυτού του οράματος. Το κείμενό σας θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας (300-400 λέξεις).

Μονάδες 30

20ή ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

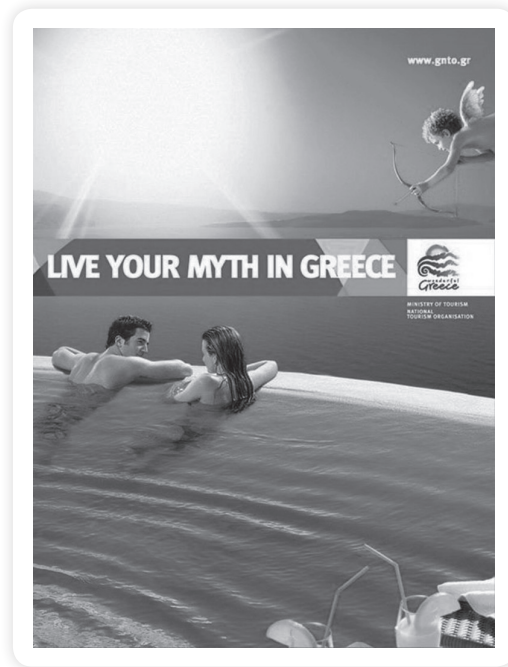
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γιώργος Γραμματικάκης,
Τον τόπο μας, εμείς οι Έλληνες, δεν τον αγαπούμε

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Νίκος Καζαντζάκης, *Αθήνα*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Αφίσα από καμπάνια του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ)

Live your myth in Greece : Ζήσε το μύθο σου στην Ελλάδα

Πηγή: <https://gr.pinterest.com/pin/308004061992156787/visual-search/?x=17&y=16&w=530&h=671>

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει ο Γ. Γραμματικάκης για τις αιτίες του «τουριστικού εκχυδαϊσμού».

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Κείμενο I

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.

- α.** Η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα έχει ποσοτικά και όχι ποιοτικά χαρακτηριστικά.
- β.** Το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που έχει κυριαρχήσει στην Ελλάδα έχει οδηγήσει σε κοινωνικό και περιβαλλοντικό αδιέξοδο.
- γ.** Όλοι είμαστε συνυπεύθυνοι για τα προβλήματα, στον ίδιο βαθμό.
- δ.** Ο συγγραφέας πιστεύει ότι δεν υπάρχει καμιά ελπίδα για την προστασία του περιβάλλοντος.
- ε.** Η στάση των Ελλήνων απέναντι στον τόπο τους και την ομορφιά του είναι αντιφατική.

Μονάδες 5

β. Κείμενο III

- i. Ποια χαρακτηριστικά της Ελλάδας, τα οποία αναφέρονται στο **Κείμενο I**, προβάλλονται στην αφίσα από την καμπάνια του ΕΟΤ (**Κείμενο III**);
- ii. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο της προτροπής/υπόσχεσης προς τους υποψήφιους επισκέπτες της χώρας μας που περιέχεται στη φράση «Live your myth in Greece: Ζήσε το μύθο σου στην Ελλάδα».

Μονάδες 10

B2. α. «Βασική αιτία του φαινομένου... άχρωμες τουριστικές περιοχές».

- i. Στην παραπάνω παράγραφο υπάρχει διμερής δομή (θεματική περίοδος και σχόλια-λεπτομέρειες). Να προσθέσετε μια περίοδο-κατακλείδα. (3 μονάδες)
- ii. Η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο του αιτίου-αποτελέσματος. Πώς εφαρμόζεται αυτή η μέθοδος στη συγκεκριμένη παράγραφο; (3 μονάδες)

Μονάδες 6

β. Να αιτιολογήσετε τις εκφραστικές επιλογές του συγγραφέα στα παρακάτω χωρία:

- i. Ενεργητική σύνταξη:** ...ένα ήπιο κλίμα και η διαύγεια του φωτός αναδεικνύουν τα χαρακτηριστικά αυτά.
- ii. Χρήση εισαγωγικών:** Έτσι, υπό το μανδύα της τουριστικής «αναπτύξεως», τοπία μοναδικά ενταφιάζονται στο μπετόν...
- iii. Μεταφορές:** ...ψάχνουν τον πλαστικό ήλιο και τη φτήνια, ενώ προσθέτουν το δικό τους άχρωμο βλέμμα...

Μονάδες 9

B3. «Υπάρχει μια ανάληπτη αλλοίωση του ελληνικού περιβάλλοντος, που συντελείται σιωπηλά, ύπουλα, χωρίς πομπώδεις καταγγελίες. Είναι ο τουριστικός μας εκχυδαϊσμός. Ως επιδημία απαξιώνει τη μια μετά την άλλη τις ωραίες γωνιές της πατρίδας και εξουθενώνει τοπία και ανθρώπους».

Να γράψετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμή της που ανήκει σε λεξιλόγιο περισσότερο καθημερινό και οικείο.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Ο αφηγητής του **Κειμένου II** περιηγείται σε διάφορες τοποθεσίες αναζητώντας να γνωρίσει την Αττική και την ψυχή του. Ποιες σκέψεις σάς προκαλεί αυτός ο τρόπος γνωριμίας με έναν τόπο, εάν τον συγκρίνετε με όσα αναφέρει ο Γ. Γραμματικάκης για τον σύγχρονο οργανωμένο τουρισμό στο παρακάτω απόσπασμα από το **Κείμενο I** (100-200 λέξεις):

«Όσο για τους 'τουρίστες', λίγοι ενδιαφέρονται για την ελληνική ιδιαιτερότητα. Είναι μάζες μετακινούμενες, που ψάχνουν τον πλαστικό ήλιο και τη φτήνια, ενώ προσθέτουν το δικό τους άχρωμο βλέμμα στις ήδη άχρωμες τουριστικές περιοχές».

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά με τα οφέλη του τουρισμού για την ελληνική κοινωνία και τις αρνητικές συνέπειες της αλόγιστης τουριστικής ανάπτυξης στη σύγχρονη εποχή (300-400 λέξεις).

Μονάδες 30

21η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γιώργος Γραμματικάκης, *Η δοκιμασία ενός πολιτισμού*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Νίκος Γκάτσος, *Ο εφιάλτης της Περσεφόνης*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. «Η αρχή της τρίτης χιλιετίας... τη δική τους και της φύσεως». Να πυκνώσετε το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου (60-70 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το **Κείμενο I**, τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- i.** Ο σημερινός άνθρωπος αγνοεί τις συνέπειες της περιβαλλοντικής καταστροφής.
- ii.** Η ευθύνη για την καταστροφή του περιβάλλοντος είναι καθολική, αλλά για διαφορετικούς κατά περίπτωση λόγους.
- iii.** Η αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού προβλήματος προϋποθέτει το ενδιαφέρον του ανθρώπου για τα κοινά.
- iv.** Πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε την έννοια της προόδου.
- v.** Τα περιβαλλοντικά προβλήματα περιορίζονται στα όρια κάθε κράτους.
- vi.** Ο Κ. Καστοριάδης εμφανίζεται αισιόδοξος για τη μοίρα του πλανήτη.
- vii.** Η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι δυνατόν σε κάποιες περιπτώσεις να οφείλεται σε πραγματική ανάγκη των κοινωνιών.

Μονάδες 7

β. Στην τρίτη παράγραφο του **Κειμένου Ι** ο Γ. Γραμματικάκης συμπεραίνει την ανάγκη «να αμφισβητηθεί η έννοια της προόδου». Αφού εντοπίσετε τις ιδέες (προκείμενες) με τις οποίες οδηγείται σε αυτό το συμπέρασμα, να αποδώσετε το επιχείρημα στην τυπική του μορφή (προκείμενες - συμπέρασμα) με συντομία και με δικά σας λόγια.

Μονάδες 8

B2. α. «Το πρόβλημα είναι ότι η αναστροφή... εθνικά και ατομικά σύνορα». Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η θεματική περίοδος στην παράγραφο; Να αιτιολογήσετε με συντομία την απάντησή σας με βάση το περιεχόμενο της παραγράφου.

Μονάδες 9

β. Τι προσφέρει ο παρακάτω υποθετικός διάλογος στο κείμενο και στη μετάδοση των απόψεων του Κ. Καστοριάδη;

«Κι αν μου έλεγε κανείς:

– Τι θέλετε λοιπόν; Ν' αλλάξετε την ανθρωπότητα;

Θα απαντούσα:

Όχι, κάτι απείρωσ πιο μετριοπαθές: να αλλάξει η ίδια η ανθρωπότητα τον εαυτό της, όπως το έχει κάνει ήδη δυο τρεις φορές στην Ιστορία».

Μονάδες 6

B3. Να ξαναγράψετε το παρακάτω απόσπασμα αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, χωρίς να μεταβάλλεται το νόημά του.

«Ο μετασχηματισμός της ανθρωπότητας, έννοια ουτοπιστική όσο και απόλυτα αναγκαία, είναι η μόνη που μπορεί να αποκαταστήσει έναν πολιτισμό σε αρμονία με τη φύση και τον εσωτερικό άνθρωπο».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Η Περσεφόνη, με βάση τη μυθολογία, είναι η θεότητα που συμβολίζει την ανανέωση της ζωής. Λαμβάνοντας υπόψη αυτό το δεδομένο, να σχολιάσετε την προτροπή του ποιητή στην Περσεφόνη να μείνει στην «αγκαλιά της γης». Τι θα προτείνατε εσείς, ώστε να ξαναβγεί η Περσεφόνη «στου κόσμου το μπαλκόνι»; (150 - 200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Στο πλαίσιο των συζητήσεων με θέμα την περιβαλλοντική αγωγή στα σχολεία που πραγματοποιούνται δημόσια με συμμετοχή εκπροσώπων της Πολιτείας, φορέων της εκπαίδευσης, περιβαλλοντικών οργανώσεων, ανθρώπων του Τύπου και οικολογικά ευαισθητοποιημένων πολιτών, αναλαμβάνετε να συντάξετε, ως εκπρόσωπος των μαθητικών κοινοτήτων της περιοχής σας, μία επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας (350 λέξεις). Στην επιστολή αυτή:

- α.** να αναφερθείτε στην προσφορά της περιβαλλοντικής αγωγής και
- β.** να παρουσιάσετε τρόπους ώστε η υλοποίησή της στο σχολείο να έχει εποικοδομητικό χαρακτήρα.

Μονάδες 30

22η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γεώργιος Μπαμπινιώτης, *Μητρικής γλώσσας εγκώμιον*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Νικηφόρος Βρεττάκος, *Ο αγρός των λέξεων*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Κ. Δεσποτόπουλος, *Γλώσσα και πολιτισμός*¹

Κάθε γλώσσα είναι καθρέφτισμα της νοοτροπίας και της ηθοτροπίας των ανθρώπων του οικείου λαού, αλλά και στοιχείο έκδηλο της διαφοριστικής του από τους «ξένους» λαούς ιδιοσυστασίας του. Είναι όμως και παιδαγωγός των ανθρώπων κάθε λαού η εθνική του γλώσσα, καθώς με την εκμάθηση και χρήση της η κάθε γενεά του εμβαπτίζεται κάπως στον πολιτισμό, τον δημιουργημένο από τις προηγούμενες γενεές του. Αποτελεί άρα για κάθε λαό η γλώσσα του κύριο πνευματικό αγαθό του. Και είναι πρώτιστο καθήκον των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ως υπεύθυνων για τη διαφύλαξη του εθνικού αυτού πλούτου, η αδιάλειπτη μέριμνα προς ανεπιτήδευτη καλλιέργεια², με ορθή χρήση των λέξεων και άψογη τήρηση των κανόνων της γραμματικής, της φιλοσοφικής αυτής νομοθεσίας της γλώσσας. Και αυτό ισχύει κατ' εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα, την δίκαια υμνημένη στην αρχαία μορφή της από τον Gibbon, ως «μουσικώτατη και γονιμώτατη γλώσσα...» και από τον Παλαμά [...] με στίχους του ποιήματος «Ασκραίος»: «τα λόγια της ευφραίνουν / των αηδονιών τα ονειράτα και των περιστεριών / και τους αλαφροϊσκιωτους μαγεύουν». Εξ άλλου, την ευλαβική φροντίδα για τη γλώσσα παραγγέλλει ο Διονύσιος Σολωμός, ο εμπνευσμένος αυτός αλαφροϊσκιωτος, με τη δήλωσή του «Μήγαρις³ έχω άλλο στο νου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;».

Κωνσταντίνος Ι. Δεσποτόπουλος, *Φιλοσοφία και θεωρία του πολιτισμού*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2001, σελ. 174-182

¹ Απόσπασμα από ομιλία του ακαδημαϊκού Κωνσταντίνου Ι. Δεσποτόπουλου στο Συνέδριο του Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα: «Γλώσσα και πολιτισμός» (24 - 26 Μαΐου 2001).

² καλλιέργεια: η χάρη, η κομψότητα του λόγου.

³ μήγαρις: μήπως.

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να πυκνώσετε το περιεχόμενο του **Κειμένου Ι** σε μία παράγραφο 70-80 λέξεων την οποία θα ενσωματώσετε σε εργασία που έχετε αναλάβει για την αξία της γλώσσας.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1. α.** Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το **Κείμενο Ι**, τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- i. Γλώσσα και διάνοια αποτελούν τα ποιοτικά γνωρίσματα του ανθρώπου.
- ii. Μπορεί κανείς να κατακτήσει μια ξένη γλώσσα στον ίδιο βαθμό με τη μητρική.
- iii. Η αξία της μητρικής γλώσσας συνίσταται κυρίως στο ότι αποτελεί ένα μέσον επικοινωνίας.
- iv. Η γλωσσική πολυμορφία συνιστά πλούτο για την ανθρωπότητα.

Μονάδες 8

- β.** Να συγκρίνετε τα **Κείμενα Ι και ΙΙΙ** ως προς τις απόψεις που εκφράζουν για την «αξιακή αντίληψη» της γλώσσας κάθε λαού. (50 - 60 λέξεις)

Μονάδες 7

B2. α. Κείμενο Ι

Ως ιδιαίτερο κειμενικό είδος, η **επιφυλλίδα**:

1. Ανήκει στον δημοσιογραφικό λόγο και συντάσσεται από ειδικό στο θέμα που πραγματεύεται.
2. Μπορεί να αντλεί τα θέματά της από την επικαιρότητα, χωρίς να την παρακολουθεί στενά. Δεν μένει δηλαδή προσκολλημένη στο επίκαιρο· προχωρεί σε παρατηρήσεις και σκέψεις διαχρονικού χαρακτήρα και γενικότερου ενδιαφέροντος.

Να επιβεβαιώσετε τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά στην επιφυλλίδα του Γ. Μπαμπινιώτη που σας δόθηκε.

Μονάδες 6

β. Κείμενο III

Ο Κ. Δεσποτόπουλος συμπεραίνει ότι η γλώσσα είναι κύριο πνευματικό αγαθό για κάθε λαό και επισημαίνει ιδιαίτερα για την ελληνική γλώσσα το καθήκον των πνευματικών ανθρώπων να μεριμνούν για την καλλιέργεια και τη σωστή χρήση της. Σε ποιο μέσο πειθούς στηρίζει καθεμία από αυτές τις απόψεις;

Μονάδες 9

B3. Στα Κείμενα I και III παρατηρούμε λέξεις ή φράσεις που ανταποκρίνονται σε λόγο ύφος. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις στα παρακάτω αποσπάσματα με άλλες που απαντούν συχνότερα στην καθημερινή γλώσσα, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημά τους.

Κείμενο I

- μαθαίνει εξ απαλών ονύχων τη μητρική του γλώσσα
- διατελεί σε όλη τη ζωή του, μέχρι βαθέος γήρατος, «μαθητής» της
- ένα σύνολο ισότιμων αλλά διαφορετικών εν πολλοίς γλωσσών.

Κείμενο III

- Και αυτό ισχύει κατ' εξοχήν, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα.
- «Μήγαρις έχω άλλο στο νου, πάρεξ ελευθερία και γλώσσα;».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Κείμενο II

Με βάση του κειμενικούς δείκτες (μεταφορές, παρομοιώσεις, εικόνες, ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.) να αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνετε ο ποιητής τη σχέση του με τη γλώσσα. (150 περίπου λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σε ένα άρθρο (300-400 λέξεις) που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να αναφερθείτε στην αξία της διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων στην εκπαίδευση και να διατυπώσετε ιδέες και προτάσεις, ώστε η διδασκαλία τους να γίνει πιο ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική.

Μονάδες 30

Θέμα Β

B1. α. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το **Κείμενο Ι**, τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό* ή *Λάθος*.

- i. Η αλλαγή ομάδας θεωρείται από τους οπαδούς μια φυσιολογική στάση.
- ii. Το ποδόσφαιρο είναι μια βιομηχανία θεάματος με τεράστια κέρδη.
- iii. Το ποδόσφαιρο είναι κυριολεκτικά μια νέα θρησκεία.
- iv. Το ποδόσφαιρο είναι ένα καθαρό παιχνίδι, όπως συμβαίνει και σε πολλά άλλα πεδία της πραγματικότητας.

Μονάδες 8

β. Κείμενα Ι και ΙΙΙ

Να συνδυάσετε/συγκρίνετε τις πληροφορίες των δυο κειμένων ως προς τον θεματικό άξονα: «Γκολ».

Μονάδες 7

B2. α. «Εδώ λοιπόν σε αυτό το Γήπεδο... όσο το ουρανόμηκες «Γκολ!». Στο απόσπασμα από το **Κείμενο Ι** ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί ως μέσο πειθούς το χιούμορ. Με ποιον εκφραστικό τρόπο επιδιώκει να προκαλέσει την εύθυμη διάθεση του δέκτη; (4 μονάδες) Πώς λειτουργεί στη συγκεκριμένη περίπτωση το χιούμορ ως μέσον πειθούς; (4 μονάδες)

Μονάδες 8

β. Κείμενο Ι

α. Να επαναδιατυπώσετε το νόημα που δηλώνουν οι παρακάτω ρητορικές ερωτήσεις, χωρίς να χρησιμοποιήσετε ερώτηση (4 μονάδες). Ποια διατύπωση θεωρείτε πιο αποτελεσματική ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό από τον συγγραφέα και γιατί; (3 μονάδες)

- i. *Κερδίζει πάντα το Καλό;*
- ii. *Σε ποιο πεδίο παίζεται παιχνίδι καθαρό;*

Μονάδες 7

B3. Κείμενο ΙΙΙ

Να εντοπίσετε στην περιγραφή του ποδοσφαιρικού αγώνα πέντε εκφραστικά μέσα με τα οποία επιδιώκεται να αποδοθεί το κλίμα της ποδοσφαιρικής αναμέτρησης.

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Ο ήρωας της ιστορίας δεν διστάζει να βάλει σε κίνδυνο το ήδη τραυματισμένο του πόδι, για να συμμετάσχει στον αγώνα παρά τις συμβουλές των συμπαιχτών του. Ποια είναι η γνώμη σας για αυτή την επιλογή; Τι θα κάνατε εσείς, αν βρισκόσασταν σε αντίστοιχο δίλημμα σε κάποιο άθλημα (ποδόσφαιρο, καλαθοσφαίριση, στίβος κ.λπ.);

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Με αφορμή κρούσματα βίας σε αθλητική ποδοσφαιρική αναμέτρηση που έλαβε χώρα στον δήμο σας, αναλαμβάνετε να γράψετε ένα άρθρο 300-400 λέξεων για το περιοδικό του σχολείου σας στο οποίο θα αναφερθείτε στις αιτίες που γεννούν τη βία στους αθλητικούς χώρους και θα προτείνετε τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος.

Μονάδες 30

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Δ. Μαρκόπουλος, *Η αξία της άθλησης*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Κοσμάς Πολίτης, *Eroica* [Οι αθλητικοί αγώνες]

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Ομήρου *Ιλιάδα*, *Ἄθλα ἐπὶ Πατρόκλῳ*,
Μετάφραση: Ν. Καζαντζάκη - Ι. Θ. Κακριδῆ

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να πυκνώσετε το περιεχόμενο της τρίτης και τέταρτης παραγράφου του **Κειμένου I** σε ένα κείμενο 40-50 λέξεων το οποίο θα αξιοποιήσετε σε δημιουργική εργασία που εκπονείτε με θέμα την αξία της άθλησης.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1. α.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να αιτιολογήσετε τις λανθασμένες προτάσεις με βάση το κείμενο.

Κείμενο I

- i. Η τηλεοπτική παρακολούθηση των Ολυμπιακών αγώνων προάγει τη συναιδέλφωση των λαών.
- ii. Η γυμναστική συμβάλλει στην πνευματική καλλιέργεια και ψυχική ενδυνάμωση του ανθρώπου.
- iii. Η άθληση έχει παιδευτική αξία.
- iv. Ο ακραίος πρωταθλητισμός ενισχύει την αθλητική ιδέα.

Μονάδες 8

- β.** Να εντοπίσετε στο κείμενο ένα σημείο στο οποίο ο συγγραφέας επικαλείται την αυθεντία και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητα αυτής της επίκλησης.

Μονάδες 7

B2. α. «Η ώρα της γυμναστικής... το οικοδόμημα της αγωγής». Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η θεματική περίοδος στην παράγραφο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. Τι εξυπηρετεί στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτός ο τρόπος ανάπτυξης;

Μονάδες 7

β. Να δώσετε για καθεμία από τις πρώτες τέσσερις παραγράφους του κειμένου έναν πλαγιότιτλο που να αποδίδει το νόημά της.

Μονάδες 8

B3. Να ξαναγράψετε το παρακάτω απόσπασμα, αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία συνώνυμη, ώστε να μην αλλοιώνεται το νόημα της περιόδου (6 μονάδες). Στη συνέχεια να το επαναδιατυπώσετε, μεταβάλλοντας το είδος σύνταξης, ώστε να τονίζεται η ενέργεια των υποκειμένων και όχι τα υποκείμενα των ρημάτων (4 μονάδες):

«...πρέπει αγωνιζόμενοι και παράγοντες [...] να καλλιεργούν την ευγενή άμιλλα που δημιουργεί την έφεση για συνεχή υπέρβαση».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Να διακρίνετε και να παρουσιάσετε τις αναλογίες και τις διαφορές ανάμεσα στους αθλητικούς αγώνες που περιγράφονται στα **Κείμενα II και III** (100-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Το σχολείο σας οργανώνει μια ημερίδα με θέμα «Άθληση και νέοι». Αναλαμβάνετε να παρουσιάσετε μια εισήγηση στην οποία θα επισημάνετε τη σημασία της άθλησης για την προαγωγή της σωματικής και ψυχικής υγείας και τη μελλοντική κοινωνικοποίηση των εφήβων και θα προτείνετε τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των μαθητών για την άθληση και στην καλλιέργεια του αθλητικού ήθους (300-400 λέξεις).

Μονάδες 30

24η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Umberto Eco, *Σε τι χρησιμεύει ο καθηγητής;*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Βασίλης Παπαθεοδώρου, *Οι εννέα Καίσαρες*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να γράψετε ένα κείμενο 50-60 λέξεων στο οποίο θα παρουσιάσετε περιληπτικά τις απόψεις του Ουμπέρτο Έκο για τον ρόλο του σχολείου στην εποχή του διαδικτύου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το **Κείμενο I**, τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- i. Το ίντερνετ δεν αντικαθιστά τον ρόλο του εκπαιδευτικού.
- ii. Το κριτήριο ενός καλού μαθήματος είναι η απόκτηση γνώσεων από τον μαθητή.
- iii. Η πληροφόρηση από το ίντερνετ καλύπτει τον μαθητή.
- iv. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να αποτελεί πρότυπο σωστής χρήσης του ίντερνετ.

Μονάδες 8

β. Χαρακτηριστικό της αρθρογραφίας του Umberto Eco είναι η προσπάθεια να ερμηνεύσει πτυχές της επικαιρότητας (μια δήλωση ενός προσώπου, μια πρόταση, ένα περιστατικό κ.λπ.), εμβαθύνοντας σε ορισμένες πλευρές τους και ανατρέποντας αντιλήψεις που εκ πρώτης άποψης προβάλλονται ως αυτονόητες. Να εξετάσετε αν η παραπάνω άποψη βρίσκει εφαρμογή στο κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 7

B2. α. Από ποια στοιχεία του **Κειμένου Ι** επιβεβαιώνεται ότι μπορούμε να το κατατάξουμε στο είδος του (ερμηνευτικού) άρθρου; Για την απάντησή σας να λάβετε υπόψη το θέμα, την πρόθεση του αρθρογράφου και την κυρίαρχη στο κείμενο λειτουργία της γλώσσας.

Μονάδες 6

β. «Είπα πως τα λόγια του μαθητή...να μας το πει μόνο το σχολείο». Να διακρίνετε τον βασικό τρόπο ανάπτυξης της θεματικής περιόδου αιτιολογώντας την απάντησή σας. Ποιον άλλον τρόπο ανάπτυξης εντοπίζετε στην παράγραφο και τι εξυπηρετεί αυτός;

Μονάδες 9

B3. Να εντοπίσετε με βάση τα συμφραζόμενα (ποιος ρωτά, σε ποιον απευθύνεται) τι δηλώνει σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις το ερωτηματικό:

i. «Συγγνώμη, αλλά στην εποχή του ίντερνετ, τι κάνετε σεις εδώ;»

ii. «Οπότε, τι ακριβώς δουλειά κάνουν οι διδάσκοντες;»

iii. «...ποιος, αν όχι ένας καθηγητής, μπορεί να διορθώσει την λάθος προφορά εκείνων των αγγλικών που όλοι νομίζουν ότι μαθαίνουν από την τηλεόραση;»

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για τον τρόπο που αξιοποιούν τα παιδιά τις δυνατότητες του διαδικτύου ως μέσου απόκτησης γνώσεων και επικοινωνίας σε σχέση με την εκπαιδευτική τους εργασία. Πώς θα το αξιοποιούσατε εσείς στη θέση τους για μια σχολική εργασία; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Ανάλογες απόψεις με αυτή του μαθητή που αναφέρεται στο άρθρο του Umberto Eco, διατυπώνονται από συμμαθητές σας στο σχολείο. Με αφορμή αυτές τις απόψεις, να γράψετε ένα άρθρο (300-400 λέξεις) για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο θα παρουσιάσετε τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και θα εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους πρέπει να αξιοποιούνται στο σχολείο με συνετό και αποτελεσματικό τρόπο.

Μονάδες 30

25η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Αριστόβουλος Μάνεσης, *Να μείνουμε ελεύθεροι, ορθοί, αλύγιστοι*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Enzo Traverso, *Τι απέγιναν οι διανοούμενοι;*

ΚΕΙΜΕΝΟ III: Μανόλης Αναγνωστάκης, *Κι ήθελε ακόμη...*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά (60-70 λέξεις) την επιχειρηματολογία με την οποία ο ομιλητής στο **Κείμενο I** στηρίζει την επιλογή του να μιλήσει ανοιχτά εναντίον του δικτατορικού καθεστώτος.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στους λόγους που επιβάλλουν τη στάση που κρατά ο Πανεπιστημιακός Αριστόβουλος Μάνεσης (**Κείμενο I**); Να επιλέξετε τις σωστές προτάσεις.

Ο Αριστόβουλος Μάνεσης αποφασίζει να μιλήσει ανοιχτά εναντίον της δικτατορίας, επειδή:

- i. Το θεωρεί ηθικοπολιτικό καθήκον.
- ii. Ο ίδιος δεν θα είχε συνέπειες ως πανεπιστημιακός.
- iii. Το επέβαλε η θέση του ως καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου.
- iv. Επιλέγει να είναι συνεπής με όσα διδάσκει.

Μονάδες 6

β. Να συγκρίνετε τα **Κείμενα I και II** ως προς τις προβαλλόμενες στάσεις ζωής: Σε ποιον βαθμό ο συνταγματολόγος Αριστόβουλος Μάνεσης, όπως αποκαλύπτεται στο **Κείμενο I** από τον λόγο και τη στάση του, ανταποκρίνεται στον ρόλο του διανοούμενου όπως τον προσδιορίζει ο Enzo Traverso στο **Κείμενο II**;

Μονάδες 9

- B2.** «Μην επιτρέψετε να... και τόλμην η ελευθερία». Ποιος είναι ο σκοπός του ομιλητή στο απόσπασμα του **Κειμένου Ι** όσον αφορά το ακροατήριό του (6 μονάδες) και με ποια μέσα πειθούς τον προωθεί; (9 μονάδες). Να απαντήσετε τεκμηριωμένα.

Μονάδες 15

- B3.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις παρακάτω φράσεις (**Κείμενο Ι**) αντικαθιστώντας κάθε υπογραμμισμένη λέξη με μία συνώνυμή της, ώστε το ύφος να γίνει λιγότερο δοκιμιακό και περισσότερο καθημερινό και απλό.

- α.** Ψίθυροι κυκλοφορούν απειλητικά, τις τελευταίες αυτές μέρες, για επικείμενες εξκαθαρίσεις στο Πανεπιστήμιο.
- β.** Διότι η σιωπή μπορεί να ερμηνευθεί σαν αποδοχή ή συναίνεση.
- γ.** Φαίνεται ότι ήδη «ήγγικεν η ώρα» να εφαρμοσθούν οι υποθήκες που έχουν εξαγγελθεί.
- δ.** Μην επιτρέψετε να σας εξανδραποδίσουν.
- ε.** Διατηρήστε μέσα στους ζοφερούς και άρρωστους καιρούς

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Να σχολιάσετε τη στάση ζωής που προβάλλει ο Μ. Αναγνωστάκης στο ποίημα. Ποιο μήνυμα εισπράττετε εσείς ως νέοι από αυτή τη στάση του ποιητή; (150 περίπου λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Από την ομιλία του Αριστόβουλου Μάνεση στους φοιτητές του και τη στάση του αντιλαμβανόμαστε ότι κύριο χαρακτηριστικό και σημείο διάκρισης του πραγματικού διανοούμενου από τον απλό ειδικό ή ακαδημαϊκό είναι η συνέπεια θεωρίας και πράξης, διδασκαλίας και ηθικοπολιτικής στάσης.

Να συντάξετε ένα άρθρο (300-400 λέξεις) για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο θα παρουσιάσετε τα σημαντικότερα γνωρίσματα που πρέπει να διαθέτει ένας διανοούμενος. Ποια ευθύνη θεωρείτε ότι επωμίζεται στην εποχή μας ο διανοούμενος απέναντι στη νέα γενιά;

Μονάδες 30

26η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΝΕΩΝ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Μάριος Πλωρίτης, *Αντί σχολεία, φυλακές!*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Χάρης και Πάνος Κατσιμίχας, *Η μπαλάντα του Φάνη*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων τις απόψεις που διατυπώνει ο Μ. Πλωρίτης στο κείμενο όσον αφορά τις ευθύνες των κυβερνήσεων για τη διαίωνιση του προβλήματος της εγκληματικότητας.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. α. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το **Κείμενο I**, τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν είναι λανθασμένη.

Ο αρθρογράφος:

- i.** Επικροτεί την αύξηση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων σε σύγκριση με τη μείωση των σχολείων.
- ii.** Αποδίδει την έξαρση της εγκληματικότητας στις κοινωνικές συνθήκες και ανισότητες.
- iii.** Θεωρεί ότι οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν το πρόβλημα αποτελεσματικά.
- iv.** Υποστηρίζει ότι η στάση των κυβερνήσεων είναι υποκριτική.

Μονάδες 8

β. Ως ιδιαίτερο κειμενικό είδος η επιφυλλίδα μπορεί να αντλεί τα θέματά της από την επικαιρότητα. Δεν μένει όμως προσκολλημένη σε αυτήν, αλλά προχωρεί στη διατύπωση γενικότερων απόψεων διαχρονικού χαρακτήρα. Να εξετάσετε αν επιβεβαιώνεται η άποψη αυτή με βάση το περιεχόμενο του **Κειμένου I**.

Μονάδες 7

B2. Κυρίαρχοι τρόποι ανάπτυξης των παραγράφων/οργάνωσης του λόγου στο **Κείμενο Ι** είναι η αντίθεση και το αίτιο-αποτέλεσμα.

- α.** Να εντοπίσετε ένα χωρίο του κειμένου που περιέχει αντίθεση και ένα που περιέχει αίτιο-αποτέλεσμα. (8 μονάδες)
- β.** Πώς αυτοί οι τρόποι ανάπτυξης εξυπηρετούν τη στήριξη της βασικής θέσης του επιφυλλιδογράφου; (7 μονάδες)

Μονάδες 15

B3. Τι επιδιώκει ο επιφυλλιδογράφος (**Κείμενο Ι**) με καθεμία από τις παρακάτω εκφραστικές επιλογές;

- 1. Μεταφορικός - ποιητικός λόγος:** «αντί να του προσφέρουν το ζείδωρο μάννα της φώτισης και της μόρφωσης, βρίσκουν λυσιτελέστερη και αποδοτικότερη τη φαρμακερή χολή της καρμανιόλας άλλοτε, των φυλακών σήμερα» (3 μονάδες)
- 2. Ασύνδετο σχήμα:** «συρροή μυριάδων απόκληρων στις πανάθλιες συνοικίες των μεγαλουπόλεων, τεράστια ψαλίδα ανάμεσα στην αστραφτερή χλιδή των μεν και στην έσχατη εξαθλίωση των δε, πλησμονή βίας και ελεύθερη οπλοφορία» (4 μονάδες)
- 3. Ειρωνεία:** «Σαν να πασχίζουν να σβήσουν μια πυρκαγιά, πετροβολώντας τις φλόγες...» (3 μονάδες).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Να παρουσιάσετε σε ένα κείμενο 150 περίπου λέξεων τις σκέψεις σας για τον ρόλο του σωφρονιστικού συστήματος στην περίπτωση του Φάνη. Πώς θα μπορούσε, κατά τη γνώμη σας, να βοηθηθεί ο Φάνης ουσιαστικά, ώστε να ξανασταθεί στα πόδια του και να ξεκινήσει τη ζωή του απ' την αρχή;

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σε συζήτηση στην τάξη σας για την έξαρση της εγκληματικότητας στις σύγχρονες κοινωνίες, πολλοί συμμαθητές σας αμφισβητούν την άποψη «Όταν χτίζεις ένα σχολείο, κλείνεις μια φυλακή» υποστηρίζοντας ότι είναι «ρομαντική», δηλαδή μη ρεαλιστική και αναποτελεσματική.

Να επιχειρήσετε να αντικρούσετε αυτές τις απόψεις σε ένα κείμενο 350 λέξεων στο οποίο θα αναφερθείτε στην προσφορά της Παιδείας στην αποτροπή παραβατικών συμπεριφορών εκ μέρους των νέων και θα προτείνετε συγκεκριμένες λειτουργίες και δράσεις του σχολείου που μπορούν να συμβάλλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του προβλήματος της εγκληματικότητας. Το κείμενό σας θα δημοσιευθεί στη διαδικτυακή εφημερίδα του σχολείου σας.

Μονάδες 30

27η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Νίκος Μουζέλης, *Πρόκληση ή απειλή;*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Γιάννης Καλπούζος, *Άγιοι και δαίμονες εις ταν Πόλιν*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων, το οποίο θα εντάξετε σε μια ερευνητική εργασία σας για την παγκοσμιοποίηση, τις ιδέες που διατυπώνει ο αρθρογράφος για τις αρνητικές πλευρές της παγκοσμιοποίησης στα πεδία της οικονομίας και του πολιτισμού.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί.
- α.** Η παγκοσμιοποίηση είναι και πρόκληση και απειλή. *(3 μονάδες)*
  - β.** Ο πλανήτης αποτελεί στην εποχή μας έναν ενιαίο οικονομικό χώρο χωρίς περιορισμούς και εθνικά σύνορα. *(2 μονάδες)*
  - γ.** Η οικονομική παγκοσμιοποίηση περιόρισε τις οικονομικές ανισότητες μεταξύ των λαών. *(2 μονάδες)*
  - δ.** Η παγκοσμιοποίηση συντέλεσε στην εξάπλωση του καταναλωτικού τρόπου ζωής και στην προστασία του περιβάλλοντος. *(2 μονάδες)*
  - ε.** Στη δεύτερη παράγραφο ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί πορίσματα έρευνας. *(2 μονάδες)*
  - στ.** Στόχος του αρθρογράφου είναι η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για το πρόβλημα της παγκοσμιοποίησης. *(2 μονάδες)*
  - ζ.** Λόγω της παγκοσμιοποίησης ευνοείται η υπεράσπιση των δημοκρατικών δικαιωμάτων πέρα από εθνικά σύνορα. *(2 μονάδες)*

Μονάδες 15

B2. Αφού μελετήσετε την οργάνωση του **Κειμένου Ι**:

- i. Να καταγράψετε τις υποενότητες/υποθέματα του κύριου μέρους οι οποίες προεξαγγέλλονται στον πρόλογο (4 μονάδες) και να δώσετε έναν τίτλο σε καθμία (4 μονάδες).
- ii. Να χωρίσετε τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου σε δύο επιμέρους παραγράφους (4 μονάδες) και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας επισημαίνοντας τη νοηματική σχέση με την οποία συνδέονται οι δύο νέες παράγραφοι (3 μονάδες).

Μονάδες 15

B3. αμφίσημα:

Να δώσετε ένα συνώνυμο (2 μονάδες).

Ποια είναι σημασία της πρόθεσης «αμφί»; (2 μονάδες)

Χρησιμοποιώντας την πρόθεση «αμφί-» ως πρώτο συνθετικό να σχηματίσετε δύο νέες σύνθετες λέξεις (2 μονάδες) τις οποίες θα χρησιμοποιήσετε σε προτάσεις, ώστε να δηλώνεται η σημασία τους (μια πρόταση για κάθε σύνθετη λέξη). (4 μονάδες)

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Ο αφηγητής, αν και γοητεύεται από τον φίλο του Μποκρουζέ και τις απόψεις του «για ισότητα πέρα από γένος και πίστη», φαίνεται τελικά να συμφωνεί περισσότερο με τον κυρ Νικόλα, ο οποίος αμφισβητεί αυτές τις απόψεις ως ουτοπικές και ανέφικτες.

Λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό πλαίσιο της εποχής (Κωνσταντινούπολη, λίγα χρόνια πριν από την Επανάσταση του 1821), να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για αυτές τις απόψεις. Εσείς με ποια από τις δύο απόψεις θα συμφωνούσατε περισσότερο, αν αυτές διατυπώνονταν στην εποχή μας; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

(Κάθε απάντηση είναι αποδεκτή, αρκεί να είναι σαφής και να στηρίζεται σε επιχειρήματα).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Να γράψετε ένα άρθρο 350 λέξεων στο οποίο θα αναφερθείτε στις ευκαιρίες που διανοίγονται από την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση και επικοινωνία των λαών και να παρουσιάσετε τις προϋποθέσεις που θεωρείτε απαραίτητες, ώστε η ενοποίηση του κόσμου να πραγματοποιείται προς όφελος όλων των ανθρώπων και των λαών.

Μονάδες 30

28η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΥΡΩΠΗ - ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Γιώργος Θεοδοκάς, *Περίπατος στην Ευρώπη*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Γιάννης Καλπούζος, *Άγιοι και δαίμονες εις ταν Πόλιν*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τη βασική θέση που παρουσιάζει ο Γ. Θεοδοκάς στο κείμενο και τις ιδέες με τις οποίες τη στηρίζει στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου.

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1.** Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη *Λάθος*, αν δεν συμφωνεί. Να σημειώσετε τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου που επιβεβαιώνουν τους χαρακτηρισμούς σας.
- α.** Η Ευρώπη χαρακτηρίζεται από την πολιτιστική ποικιλομορφία των ξεχωριστών λαών και των διαφορετικών περιοχών.
  - β.** Η ευρωπαϊκή κοινωνία στηρίζεται σε κοινές αξίες και ιδανικά.
  - γ.** Οι πολιτιστικές και εθνικές αντιθέσεις των λαών της Ευρώπης δημιουργούν συνολικά μια εικόνα δυσαρμονίας.
  - δ.** Συνεκτικό στοιχείο της ευρωπαϊκής κοινωνίας είναι η κοινή παιδεία.
  - ε.** Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός συμπεριλαμβάνει τις παραδόσεις της Αναγέννησης και του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.

Μονάδες 15

- B2. α.** «Η Ευρώπη είναι ένα σύμπλεγμα από άπειρες αντιθέσεις». Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η παραπάνω θεματική περίοδος στην παράγραφο; Ποια είναι η λειτουργία αυτού του τρόπου ανάπτυξης στη συγκεκριμένη περίπτωση;

Μονάδες 9

- β.** Να σχολιάσετε τον τίτλο του **Κειμένου Ι** σε σχέση με το περιεχόμενό του (40 - 50 λέξεις).

Μονάδες 6

B3. Να επαναδιατυπώσετε τα παρακάτω αποσπάσματα:

i. «Κάθε νότα της ευρωπαϊκής συναυλίας μοιάζει να είναι μια παραφωνία και κάθε παραφωνία περιέχει νέες αντιθέσεις»: να μετατρέψετε την υπογραμμισμένη κύρια πρόταση σε δευτερεύουσα αναφορική και να εξηγήσετε τι αλλάζει ως προς τη σύνδεση των προτάσεων. (5 μονάδες)

ii. «Οι τοπικές παραφωνίες ενώνονται σε μια ανώτερη συμφωνία, που δεν μπορεί να τη συλλάβει το αυτί του πεζοπόρου...»: να αντικαταστήσετε την αναφορική πρόταση με ένα επίθετο που θα αποδίδει το ίδιο νόημα κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, αν χρειάζεται. Τι αλλάζει ως προς το ύφος του λόγου; (5 μονάδες)

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Στο απόσπασμα αναπαράγεται το στερεότυπο της φωτισμένης Δύσης και της καθυστερημένης Ανατολής. Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας για αυτό το στερεότυπο. Πιστεύετε ότι ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα της εποχής μας; (100-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** «Όταν κοιτάζουμε από ψηλά ταυτόχρονα τις διάφορες αποχρώσεις του ευρωπαϊκού πολιτισμού, καταλαβαίνουμε πως όλες ήταν απαραίτητες, για να υπάρξει αυτός ο πολιτισμός. Τότε δε σταματάμε το βλέμμα μας σε μία από αυτές, δεν αναγνωρίζουμε σε καμία υπεροχή, μα προσπαθούμε να τις καταλάβουμε και να τις διατηρήσουμε όλες. Η υπεροχή ανήκει στο σύνολο. Η μεγάλη αξία αυτού του συνόλου είναι ότι κατόρθωσε να ενώσει σε μία ανώτερη σύνθεση τις αντιθέσεις που το αποτελούν».

Αφού λάβετε υπόψη τις παραπάνω απόψεις του Γ. Θεοτοκά, να γράψετε ένα δοκίμιο 350 λέξεων στο οποίο θα αναφερθείτε στην αξία της ποικιλομορφίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτή να προστατευθεί και να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του ενιαίου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Μονάδες 30

29η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΕΧΝΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Οδυσσέας Ελύτης, *Η μέθοδος του «άρα»*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Μίλτος Σαχτούρης, *Ο άρχοντας, Το πρωί και το βράδυ*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενο του δοκιμίου (**Κείμενο I**) που σας δόθηκε. (90-110 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α.** Χαρακτηριστικό της εποχής μας είναι η κυριαρχία του ψυχρού ωφελιμισμού.
- β.** Η ποίηση κατανοείται με τους κανόνες της λογικής.
- γ.** Το κυνήγι των υλικών αγαθών υποδουλώνει τον άνθρωπο σε μια πεζή και φτωχή ζωή.
- δ.** Το όνειρο και η φαντασία είναι τα μέσα για να προσεγγίσει ο άνθρωπος την ομορφιά της ζωής.
- ε.** Ελευθερία είναι η ικανότητα να υπερβαίνεις τα καθορισμένα όρια της ζωής.

Μονάδες 15

B2. Το δοκίμιο στοχασμού έχει συνήθως προσωπικό - βιωματικό χαρακτήρα, συνειρμική οργάνωση των ιδεών (αυτόματη ανάκληση σκέψεων και εικόνων) και χρήση ποιητικού-εικονοπλαστικού λόγου. Να εντοπίσετε στο **Κείμενο I** ένα αντίστοιχο χωρίο για κάθε γνώρισμα (*9 μονάδες*). Με βάση αυτά τα γνωρίσματα να εντοπίσετε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στους στόχους του Οδυσσέα Ελύτη στο **Κείμενο I** (*6 μονάδες*).

- i. Να πείσει τον αναγνώστη με επιχειρήματα.
- ii. Να εκφράσει ελεύθερα προσωπικές σκέψεις χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια πειθούς.
- iii. Να προκαλέσει αισθητική συγκίνηση και απόλαυση του αναγνώστη.
- iv. Να αναλύσει διεξοδικά ένα θέμα.

Μονάδες 15

B3. Κείμενο I

- α. Να εξηγήσετε με βάση τα συμφραζόμενα το νόημα με το οποίο χρησιμοποιούνται οι υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις στα παρακάτω αποσπάσματα από το **Κείμενο I**:
  - i. Η μέθοδος του «άρα» (τίτλος)
  - ii. Πόσο ευπρόσδεκτος λοιπόν θα ήταν εδώ ένας λιγάκι λοξός...

Μονάδες 6

- β. «Ένα ρυάκι δεν είναι απλώς λίγο νερό που κατρακυλάει τον κατήφορο. Είναι η λαλούσα και εύχαρις υποδήλωση της παιδικής ηλικίας των πραγμάτων». Να διακρίνετε το διαφορετικό ύφος λόγου με το οποίο αποδίδονται η πραγματική εικόνα στην πρώτη περίοδο λόγου και η εικόνα-συνειρμός στη δεύτερη.

Μονάδες 4

Θέμα Γ

- Γ1. Χαρακτηριστικό της ποίησης του Σαχτούρη είναι η μεταμόρφωση της πραγματικότητας – η οποία βιώνεται ως εφιαλτική – με μέσο την τέχνη. Ποια είναι η λειτουργία - προσφορά της τέχνης όπως αναδεικνύεται από τα δύο ποιήματά του; (150 περίπου λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1. Στο **Κείμενο I** ο Οδυσσέας Ελύτης αντιπαραθέτει στη σύγχρονη ορθολογιστική και ωφελμιστική στάση ζωής του ανθρώπου μια διαφορετική προσέγγιση των πραγμάτων και της ζωής που στηρίζεται στην αισθητική καλλιέργεια, την Τέχνη και την ευαισθησία και επιδιώκει τη βίωση και την απόλαυση της ομορφιάς που υπάρχει γύρω μας.

Με αφορμή αυτές τις σκέψεις, συντάσσετε μια επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας με στόχο να υποστηρίξετε το αίτημα της αναβάθμισης της καλλιτεχνικής παιδείας στο σχολείο. Στην επιστολή σας να αναφερθείτε στην προσφορά της Τέχνης στους νέους σήμερα και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να συμβάλει στην ουσιαστική επαφή τους με αυτήν. (300-400 λέξεις)

Μονάδες 30

30ή ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ I: Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, *Έχω ένα όνειρο*

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Γιάννης Ρίτσος, *Οι γειτονιές του κόσμου*

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

- A1.** Λαμβάνοντας υπόψη τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί ο ομιλητής και τον σκοπό του, να παρουσιάσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων το όραμά του για το μέλλον της αμερικανικής κοινωνίας, το οποίο δικαιολογεί και τον τίτλο του **Κειμένου I** («Έχω ένα όνειρο»).

Μονάδες 15

Θέμα Β

- B1. α.** Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε σύμφωνα με το κείμενο τις παρακάτω διαπιστώσεις γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη. Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας με αναφορές σε σχετικά χωρία του κειμένου.

- i. Έχουν πραγματοποιηθεί οι στόχοι της Διακήρυξης Χειραφέτησης.
- ii. Ο ομιλητής δηλώνει σχετικά ικανοποιημένος από την κατάσταση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην Αμερική.
- iii. Οι νέγροι είναι θύματα κοινωνικού αποκλεισμού.
- iv. Ο ομιλητής οραματίζεται μια αμερικανική κοινωνία ελευθερίας, ισότητας και αδελφοσύνης λευκών και έγχρωμων.

Μονάδες 8

- β.** Στο **Κείμενο I** κυριαρχεί ένας οραματικός τόνος αισιοδοξίας. Να καταγράψετε δυο σχετικά χωρία και να εξηγήσετε ποιον στόχο του ομιλητή εξυπηρετεί αυτή η έκφραση αισιοδοξίας.

Μονάδες 7

- B2. α.** Το **Κείμενο I** ανήκει στον πολιτικό λόγο. Για καθένα από τα παρακάτω χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου, να εντοπίσετε ένα αντίστοιχο χωρίο:

- i. Λεκτικός πληθωρισμός (κατάχρηση επαναλήψεων και συνωνύμων).
- ii. Δεοντολογική διατύπωση (προβολή του χρέους).
- iii. Αξιολογικός λόγος (επίκληση εννοιών με μεγάλο ηθικό βάρος).

Μονάδες 9

- β.** Με ποιον βασικό τρόπο εξασφαλίζεται η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο του **Κειμένου Ι**; Να απαντήσετε με αναφορές σε χωρία του κειμένου.

Μονάδες 6

B3. Κείμενο Ι

Να ξαναγράψετε το απόσπασμα αξιοποιώντας την αναφορική λειτουργία της γλώσσας αντί για την ποιητική, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα.

«Έχω ένα όνειρο ότι μια ημέρα ακόμη και η Πολιτεία του Μισισιπή, μια έρημη Πολιτεία, πνιγμένη από τη λάβρα της αδικίας και της καταπίεσης, θα μεταμορφωθεί σε μια όαση ελευθερίας και δικαιοσύνης. Έχω ένα όνειρο ότι μια ημέρα η Πολιτεία της Αλαμπάμα θα μεταμορφωθεί σε μια κατάσταση όπου τα μικρά μαύρα αγόρια και κορίτσια θα μπορέσουν να πιαστούν χέρι χέρι με τα μικρά λευκά αγόρια και κορίτσια και να περπατήσουν μαζί σαν αδελφές και αδελφοί».

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Να αναφερθείτε στις αξίες στις οποίες στηρίζεται το όνειρο του Γιάννη Ρίτσου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ποίημα αυτό γράφτηκε πριν από 50 και πλέον χρόνια, να εξηγήσετε αν δικαιώνεται, κατά τη γνώμη σας, η αισιοδοξία του ποιητή. Θεωρείτε ότι η επιδίωξη για την πραγμάτωση αντίστοιχων ανθρωπιστικών οραμάτων είναι ουτοπική και, επομένως, μάταιη; (150 -200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

- Δ1.** Παρόλο που η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η ισότητα αναγνωρίζονται στην εποχή μας ως κορυφαία αγαθά, πολύ συχνά τα άτομα αδιαφορούν, ανέχονται και μένουν αδρανή απέναντι σε περιπτώσεις ρατσιστικής αντιμετώπισης ατόμων ή κοινωνικών ομάδων στο κοντινό ή ευρύτερο περιβάλλον τους.

Σε ένα κείμενο 350 λέξεων που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους ο σημερινός άνθρωπος παραμένει παθητικός ή αδιάφορος μπροστά σε τέτοια φαινόμενα και να τονίσετε τη σημασία της υιοθέτησης στην εποχή μας ανεκτικής στάσης, η οποία θα στηρίζεται στην αποδοχή του διαφορετικού και την αμοιβαία κατανόηση.

Μονάδες 30

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΑΙΔΕΙΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό - Λάθος

- α. Λάθος. Οι έννοιες σχετίζονται, αλλά είναι διαφορετικές, επειδή η παιδεία είναι γενικότερη έννοια που περιλαμβάνει την εκπαίδευση.
- β. Λάθος. Ο παιδευτικός ρόλος της εκπαίδευσης δεν συνδέεται με την αύξηση των παρεχόμενων γνώσεων, αλλά με τη σύνδεσή τους με τις αξίες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και την κοινωνικοποίηση.
- γ. Σωστό.
- δ. Λάθος. Οι καινοτόμες δράσεις και τα δημιουργικά εκπαιδευτικά προγράμματα αποτελούν εξαιρέσεις στο σημερινό σχολείο.
- ε. Σωστό.

B2. α. Μέρη του ορισμού

Οριστέα έννοια: «Εκπαίδευση».

Γένος: «η καλλιέργεια των διανοητικών και σωματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ατόμων».

Ειδοποιός διαφορά: «με συστηματική διδασκαλία και άσκηση σε ειδικά ιδρύματα (σχολεία κ.ά.), για να μπορέσουν να ασκήσουν κάποιες επαγγελματικές ή άλλες δραστηριότητες».

β. Ενεργητική - παθητική σύνταξη

Μεταφορά αποσπάσματος στην παθητική σύνταξη:

«να δημιουργηθούν ενδιαφέροντα, να δοθούν κίνητρα, να σφυρηλατηθούν καλές συνήθειες (ευγένεια, καθαριότητα, εργατικότητα, τάξη, καλαισθησία...) και να περισταλούν κακές (οκνηρία...), να δυναμωθεί η θέληση, η επιμονή, η προσπάθεια, να προωθηθούν υγιείς κοινωνικές αξίες, όπως η εργασία και η συνεργασία».

Καταλληλότερη σύνταξη είναι η **ενεργητική**, επειδή:

- Το ύφος γίνεται απλό και κατανοητό (το συντακτικό υποκείμενο ταυτίζεται με το λογικό υποκείμενο της πράξης), όπως ταιριάζει και στο γενικότερο ύφος του άρθρου. Αντίθετα, η παθητική σύνταξη καθιστά το ύφος πολύπλοκο και επίσημο και, επομένως, ταιριάζει σε πιο επίσημα και «απαιτητικά» κείμενα.
- Δίνεται έμφαση στο υποκείμενο, στην εκπαίδευση, τον ρόλο της οποίας επιδιώκει να αναδείξει ο αρθρογράφος ως προς την παιδευτική της αποστολή.

B3. Ένταξη φράσεων σε προτάσεις

- α. Οι **βαθμίδες της εκπαίδευσης** είναι: πρωτοβάθμια (Δημοτικό), δευτεροβάθμια (Γυμνάσιο – Λύκειο) και τριτοβάθμια (Πανεπιστήμιο).
- β. Ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στον **εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης**.
- γ. Κάποια εκπαιδευτικά κέντρα υπόσχονται **άρτια και ταχύρρυθμη εκπαίδευση** στις νέες τεχνολογίες της πληροφορικής.

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**Θέμα Β****B1. Βασική θέση και μέσα πειθούς στην τρίτη παράγραφο**

Ο Χ. Τσολάκης στην τρίτη παράγραφο διατυπώνει τη θέση ότι στο μέλλον η διδασκαλία πρέπει να ασκεί τον νέο στην κατάκτηση του σημαντικού, δηλαδή εκείνων των γνώσεων που ενεργοποιούν τις δεξιότητές του. Στηρίζει αυτή τη θέση:

1. Σε ένα επιχείρημα.

Μεγαλύτερη σημασία έχει όχι η γνώση καθεαυτή, αλλά η άσκηση στην ικανότητα να κατακτά κανείς τη γνώση:

- Γιατί αυτή προσφέρει στον μαθητή το αίσθημα της δημιουργίας.
- Γιατί αυτή προσφέρει παιδεία, που είναι το «μέγιστο μάθημα». («Μεγαλύτερη αξία από τις γνώσεις έχει η γύμναση της ικανότητας να κατακτά κανείς τη Γνώση. Γιατί αυτό προσφέρει ως αμοιβή... προσφέρει παιδεία...»).

2. Στην **αυθεντία**. Επικαλείται τον Αριστοτέλη και την άποψή του ότι σκοπός της παιδείας είναι να απελευθερώνει και να ενεργοποιεί τις λανθάνουσες δυναμικές του παιδιού («...να ελευθερώνει τις 'δυνάμει' υπάρχουσες μέσα του γνωστικές δυναμικές και να τις καθιστά 'ενεργεία', κατά τον Αριστοτέλη»).

B2. Αντικατάσταση διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων

- α. **πρώτα**: αρχικά.
- β. **Συνεπώς** επομένως, άρα.
- γ. **Γιατί**: επειδή, διότι.
- δ. **με άλλα λόγια**: δηλαδή, ειδικότερα, συγκεκριμένα.
- ε. **Άλλωστε**: εξάλλου, επίσης.

B3. α. Λέξεις που αποδίδουν την αύξηση των γνώσεων στην εποχή μας

Η συσσώρευση και ο αλματώδης πολλαπλασιασμός των γνώσεων κορέστηκαν τα αναλυτικά και τα ωρολόγια προγράμματα.

Επήλθε το αδιαχώρητο· δεν αντέχουν άλλα γνωστικά αντικείμενα.
Λύγισαν τα προγράμματα σπουδών.

Με την επιλογή αυτών των λέξεων ο Χ. Τσολάκης αισθητοποιεί τη συνεχή αύξηση των γνώσεων στην εποχή μας καθώς και το ανέφικτο της προσπάθειας των σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων να ανταποκριθούν σε αυτήν την αύξηση με την προσθήκη νέων γνωστικών αντικειμένων στα προγράμματα σπουδών.

β. Συνώνυμα σε πιο οικείο και καθημερινό λεξιλόγιο

- i. Η συγκέντρωση και ο αλματώδης πολλαπλασιασμός των γνώσεων [...]
- ii. [...] να τον βοηθήσει να γίνει ελεύθερος [...]
- iii. Έτσι, επανέρχεται η διδασκαλία στην προηγούμενη και φυσική της κοίτη [...]
- iv. [...] ελευθερώνουν τις κρυμμένες δυναμικές του ψυχοπνευματικού κόσμου του ανθρώπου [...]

2η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΝΕΡΓΙΑ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Σωστό - Λάθος

- α. Λάθος.   β. Λάθος.   γ. Σωστό.   δ. Λάθος.   ε. Σωστό.
στ. Σωστό.   ζ. Σωστό.

Β2. Βασική θέση – Μέσα και τρόποι στήριξής της

Ο Κ. Μπαλάσκας δεν συμμερίζεται την άποψη ορισμένων ότι η μετανάστευση των νέων επιστημόνων στο εξωτερικό αποτελεί αρνητικό φαινόμενο, «αιμορραγία» δυναμικού (συμπέρασμα επιχειρήματος). Στηρίζει τη θέση του επισημαίνοντας ότι η άποψη αυτή μαρτυρεί στενόμυαλη θεώρηση και έντονο συναισθηματισμό, καθώς η σύγχρονη μετανάστευση δεν έχει τα χαρακτηριστικά της παλαιάς «ξενιτιάς», και ότι, αντίθετα, στη σημερινή μετακίνηση των νέων στο εξωτερικό υπάρχουν και αρκετά θετικά στοιχεία (προκείμενες): «Όχι μόνο για το ρηχό..., όχι μόνο διότι..., αλλά κυρίως επειδή...».

Επομένως, η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση. Ο συγγραφέας αιτιολογεί γιατί δεν συμμερίζεται αυτή τη στερεότυπη αρνητική αντίληψη με την οποία αντιμετωπίζεται η μετανάστευση των νέων επιστημόνων στο εξωτερικό. Η αιτιολόγηση

επιβεβαιώνεται από τη χρήση των διαρθρωτικών λέξεων: «Όχι μόνο για το ρηκό... όχι μόνο διότι..., αλλά κυρίως επειδή...».

B3. α. Εκφραστικά μέσα και επαναδιατύπωση αποσπάσματος

Ο συγγραφέας σχολιάζει τη στερεότυπη αρνητική αντίληψη για τη μετανάστευση των νέων επιστημόνων στο εξωτερικό με λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν αποστασιοποίηση, αμφισβήτηση και ειρωνεία. Λέξεις ή φράσεις που υποδηλώνουν αυτή τη διάθεση είναι: «λένε», «συνήθεις μεταφορικές εκφράσεις επί το εναργέστερο», «και άλλα ηχηρά παρόμοια».

Επαναδιατύπωση αποσπάσματος με ουδέτερο ύφος

«Υποστηρίζουν ότι είναι κρίμα να χάνει η πατρίδα μας τέτοιο δυναμικό, κάνοντας λόγο για ‘αιμορραγία’, ‘βορά στον Μινώταυρο’ κ.ά.».

β. Σχήμα λόγου και λειτουργία του

«Δεν είναι πουλιά. Τα παιδιά μας είναι»: άρση – θέση.

Με αυτό το σχήμα λόγου ο αναγνώστης καλείται να κατανοήσει το βαθύτερο νόημα της αλληγορικής εικόνας, την πραγματικότητα (τα παιδιά μας που αποδημούν) και να προσπεράσει την πρώτη εντύπωση που δίνει η εικόνα (τα πουλιά). Τονίζεται, έτσι, εμφιατικά το δεύτερο σκέλος του σχήματος (η θέση: «τα παιδιά μας είναι»).

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Βασική θέση και αποδεικτικό υλικό

Ο αρθρογράφος παρουσιάζει ένα επιχειρήμα. Σύμφωνα με αυτό:

Βασική θέση – συμπέρασμα: «η δημιουργία νέων πανεπιστημίων και τμημάτων δεν φαίνεται σαν μια αυθαίρετη αντικοινωνική ενέργεια». Στηρίζει την παραπάνω άποψη επισημαίνοντας ότι τα πανεπιστήμια αποτελούν μοχλό τεχνολογικής και οικονομικής ανάπτυξης των ακριτικών ιδιαίτερα περιοχών και ότι δεν πρέπει να περιορίζεται το δικαίωμα των νέων στη μόρφωση με κριτήριο την προσφορά και τη ζήτηση επαγγελματιών.

Αιτιολόγηση θέσης - Προκείμενες

1η προκείμενη: «τα πανεπιστήμια προάγουν, όχι μόνο την παιδεία, αλλά και την επιστημονική και κοινωνική πρόοδο, όντας μοχλός τεχνολογικής-οικονομικής ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της χώρας, ιδιαίτερα μάλιστα των ακριτικών περιοχών».

2η προκειμένη: «οι προσπάθειες για κάποια στοιχειώδη αντιστοιχία μεταξύ των αναγκών της αγοράς και της προσφοράς σε κατευθύνσεις σπουδών δεν επιτρέπεται να περιορίζουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση».

B2. α. Δομή και τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Θεματική περίοδος: «Συνολικά, βέβαια, η εικόνα... είναι αντιφατική».

Λεπτομέρειες-σχόλια: «Η αντιφατικότητα αυτή οφείλεται... ποσοστό νέων από πριν».

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με **συνδυασμό μεθόδων**.

1. Με **αίτιο-αποτέλεσμα**: ο συγγραφέας παρουσιάζει στη θεματική περίοδο το αποτέλεσμα («αντιφατική εικόνα») και στις λεπτομέρειες το αίτιο («οφείλεται, εκτός των άλλων, στο γεγονός ότι η ανώτατη παιδεία μονοπωλείται από ορισμένα επαγγέλματα...»). Η μέθοδος αυτή επιβεβαιώνεται από τη διαρθρωτική λέξη «οφείλεται».
2. **Σύγκριση - αντίθεση**: ο συγγραφέας αντιπαραθέτει την κατάσταση που επικρατούσε στην αγορά εργασίας παλαιότερα με τη σημερινή: «Παλαιότερα, όταν σπούδαζε ένα μικρό ποσοστό από κάθε ομάδα ηλικιών, δεν υπήρχε πρόβλημα. Το πρόβλημα δημιουργείται σήμερα, όταν το δικαίωμα στη μόρφωση...».

β. Μετατροπή στην αντίθετη σύνταξη

«Έχουμε καθιερώσει έναν εκπαιδευτικό μονόδρομο...

...από τον οποίο υπονομεύεται και υποβαθμίζεται κάθε άλλη μορφή επαγγελματικής - πρακτικής εκπαίδευσης και αντίστοιχα κάθε δημιουργική-πρακτική δραστηριότητα».

B3. Επαναδιατύπωση αποσπάσματος με απλό ύφος

«Αν το Υπουργείο Παιδείας/η πολιτεία συνεχίσει να μην ενδιαφέρεται για την επαγγελματική εκπαίδευση, είναι σίγουρο ότι έτσι ενισχύει τις διακρίσεις ανάμεσα στα πνευματικά και χειρωνακτικά επαγγέλματα. Η συνέχιση αυτής της κατάστασης δημιουργεί όλο και περισσότερα προβλήματα, αφού με τον διαχωρισμό αυτόν άνθρωποι που ασκούν τεχνικά επαγγέλματα στερούνται τη μόρφωση και τη γνώση της τεχνολογίας σε μια εποχή που αυτά είναι απαραίτητα για να ανταποκριθούν στον αυξανόμενο παγκόσμιο ανταγωνισμό».

3η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

α. Σωστό.   β. Σωστό.   γ. Λάθος.   δ. Σωστό.

β. Συσχέτιση/σύγκριση μη λογοτεχνικών κειμένων

Στο Κείμενο III επιβεβαιώνεται η άποψη του Εμμανουήλ Ρούκουνα ότι η Οικουμενική Διακήρυξη έχει καθολικό/πανανθρώπινο χαρακτήρα. Στο προσόμιο ορίζεται με σαφήνεια ότι αυτή αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και τα έθνη και γίνεται λόγος για την εφαρμογή της σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αναγνώριση της αξιοπρέπειας είναι σύμφυτη «σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας».

B2. Βασική θέση και τρόποι στήριξής της

Βασικός ισχυρισμός: «Η Οικουμενική Διακήρυξη του 1948 έχει σήμερα αποκτήσει τη δύναμη συμβόλου... και αποτελεί έγκυρο σημείο αναφοράς».

Ο συγγραφέας αναπτύσσει την παραπάνω θεματική περίοδο της παραγράφου με **αιτιολόγηση**, επισημαίνοντας τρεις λόγους για τους οποίους η Οικουμενική Διακήρυξη έχει δύναμη συμβόλου. Έτσι, συγκροτεί ένα οργανωμένο επιχειρήμα με την εξής δομή:

Δομή επιχειρήματος

Προκείμενες:

1η: «Πρώτον, **επειδή** παρουσιάζει χαρακτήρα ολιστικό, δηλαδή περιλαμβάνει... δικαιώματα, χωρίς να τα αξιολογεί κατά κατηγορίες».

2η: «Δεύτερον, **επειδή** παρακάμπτοντας τις πολιτικές και τις ιδεολογικές δυσχέρειες... διατύπωσε κοινό παρονομαστή δικαιωμάτων για ολόκληρη την ανθρωπότητα».

3η: «Τέλος, **επειδή** η πολιτική της δύναμη αποδείχθηκε καταλυτική: 'Καθένας'... τους άλλους σύμφωνα με τις διατάξεις της».

Συμπέρασμα: «Η Οικουμενική Διακήρυξη του 1948 έχει σήμερα αποκτήσει τη δύναμη συμβόλου... και αποτελεί έγκυρο σημείο αναφοράς».

B3. α. Αντικατάσταση λέξεων με συνώνυμα

«Η παγκόσμια/πανανθρώπινη Διακήρυξη του 1948 έχει σήμερα αποκτήσει την ισχύ συμβόλου. Κείμενο απλό και πυκνό που διακηρύσσει σειρά δικαιωμάτων, απευθύνεται στους πάντες, κράτη, άτομα, οργανισμούς, και αποτελεί αξιόπιστο σημείο αναφοράς για τρεις κυρίως λόγους».

β. Επίσημο, απρόσωπο ύφος Διακήρυξης

Εκφραστικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν το επίσημο και απρόσωπο ύφος της Διακήρυξης είναι:

- Η **χρήση του γ' ρηματικού προσώπου** που προσδίδει στον λόγο απρόσωπο χαρακτήρα («Η Γενική Συνέλευση διακηρύσσει...»).
- Το **επίσημο λεξιλόγιο**: *σύμφυτη, αναπαλλοτρίωτων, θεμελιακών ελευθεριών, κατατείνουν...*
- Η **υποτακτική σύνδεση**, ο **μακροπερίοδος λόγος** (ολόκληρη η τελευταία παράγραφος αποτελεί μία περίοδο με πολλές δευτερεύουσες προτάσεις).

(Για την απάντηση αρκούν δύο στοιχεία)

4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Α

A1. Συνοπτική απόδοση απόψεων

Στα δύο άρθρα εκφράζονται διαμετρικά αντίθετες απόψεις για τη θανατική ποινή. Ο Θ. Λιανός, επικαλούμενος στατιστικά στοιχεία, υποστηρίζει την αποτελεσματικότητα της θανατικής ποινής στην αποτροπή εγκλημάτων και θεωρεί δικαιολογημένη την αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής των εγκληματιών, με στόχο την προστασία των υπόλοιπων μελών της κοινωνίας. Αντίθετα, ο Κ. Παπαϊωάννου αμφισβητεί την αποτελεσματικότητά της στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, επικαλούμενος την απουσία πειστικών τεκμηρίων, και προτάσσει την απόλυτη αξία της ανθρώπινης ζωής έναντι των κοινωνικών επιδιώξεων.

Θέμα Β

B1. α. Η σωστή απάντηση είναι το **ι**. Ο Κ. Παπαϊωάννου υποστηρίζει την προτεραιότητα της αξίας ανθρώπινης ζωής έναντι των κοινωνικών σκοπιμοτήτων.

β. Έλεγχος αποδεικτικής αξίας συλλογισμού

Ο συλλογισμός είναι επαγωγικός. Ο συγγραφέας ξεκινά από τη συμπεριφορά ενός συγκεκριμένου δολοφόνου, του Τζακ Άμποτ, και καταλήγει σε συμπέρασμα για τη συμπεριφορά όλων των δολοφόνων.

Ο συλλογισμός **δεν είναι ορθός**, γιατί καταλήγει σε μη έγκυρο συμπέρασμα. Ειδικότερα, παίρνοντας ως βάση μία περίπτωση δολοφόνου (του Τζακ Άμποτ) προβαίνει σε βεβιασμένη και επισφαλή γενίκευση που αφορά όλους τους δολοφόνους (ατελής επαγωγή).

B2. Διαλεγόμενα άρθρα

Τα δύο κείμενα είναι άρθρα που έχουν δημοσιευθεί στον Τύπο και πραγματεύονται ένα θέμα της επικαιρότητας αξιοποιώντας την αναφορική λειτουργία της γλώσσας. Ο Θ. Λιανός εκκινεί από την πρόταση 61 μελών του Κοινοβουλίου για επαναφορά της θανατικής ποινής, γεγονός για το οποίο καταθέτει την άποψή του. Το άρθρο του Κ. Παπαϊωάννου έχει και αυτό επικαιρικό χαρακτήρα και αποτελεί απάντηση στο άρθρο του Λιανού: ξεκινά από το ερώτημα που έθεσε στον επίλογό του ο Θ. Λιανός, επιχειρεί να ανασκευάσει τα επιχειρήματά του και καταλήγει απαντώντας σε αυτό το ερώτημα. Για τον λόγο αυτόν, υπάρχουν και συνεχείς αναφορές στον Θ. Λιανό και το άρθρο του. Επιπλέον, η «κοντινή» ημερομηνία των δύο άρθρων επιβεβαιώνει τη μεταξύ τους διαλογική σχέση.

B3. Αιτιολόγηση εκφραστικών επιλογών

- i. Χρησιμοποιώντας λέξεις και φράσεις με συγκινησιακές υποδηλώσεις αρνητικές για τον θύτη και θετικές για το θύμα, ο Θ. Λιανός επιδιώκει να διεγείρει αισθήματα συμπάθειας και συμπόνιας για τα θύματα των εγκληματικών πράξεων και αισθήματα απέχθειας και αποστροφής για τους εγκληματίες. Με αυτόν τον τρόπο, επιδιώκει να πείσει τον αναγνώστη για την επαναφορά της θανατικής ποινής.
- ii. Χρησιμοποιώντας ερωτήματα ο Κ. Παπαϊωάννου απευθύνεται στο συναίσθημα του αναγνώστη, επιδιώκοντας να τον προβληματίσει, να προκαλέσει ανησυχία για τους βαθύτερους κινδύνους που εμπεριέχει η δικαιολόγηση της αφαίρεσης μιας ανθρώπινης ζωής και να τον αποτρέψει από την υιοθέτηση θετικής στάσης απέναντι στην επαναφορά της θανατικής ποινής.

Θέμα Γ

Γ1. Η στάση των δεσμοφυλάκων

Η στάση των δεσμοφυλάκων είναι ένα μείγμα κυνισμού και απανθρωπιάς.

- Εκμεταλλεύονται τον ανθρώπινο φόβο των πολιτικών κρατούμενων μπροστά στην εκτέλεση, παίζουν με την αγωνία τους, τους «σκοτώνουν κάθε μέρα».
- Εξευτελίζουν τους συνανθρώπους τους αντλώντας ευχαρίστηση από αυτή τη συμπεριφορά. Επινόουν απίστευτα τεχνάσματα και καταρρακώνουν την αξιοπρέπεια των κρατουμένων.

Εάν λάβει κανείς υπόψη ότι οι δεσμοφύλακες ζούσαν και έξω από τη φυλακή, είχαν δηλαδή μια φυσιολογική ζωή με τους αγαπημένους τους, τα παιδιά και τους φίλους τους, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι:

- Έχουν αλλοτριωθεί. Γίνονται, δηλαδή, στη φυλακή ένας άλλος άνθρωπος, χωρίς πρόσωπο και αισθήματα. Η στολή του δεσμοφύλακα έχει επιβληθεί στην ανθρώπινη ταυτότητά τους και έχει δημιουργήσει ένα δεύτερο πρόσωπο που εμφανίζεται μόνο στη φυλακή και υποχωρεί μόλις περνούν το κατώφλι της εξόδου από αυτήν.
- Είναι υποχείριοι της προπαγάνδας και θεωρούν τους κρατουμένους εχθρούς από τους οποίους απειλούνται και όχι ανθρώπους με διαφορετικές, ενδεχομένως, απόψεις ή ιδέες.

5η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Σωστό - Λάθος

- α. Σωστό: «...πραγματικά επιθυμεί τόσο πολύ ο κόσμος την ιδιωτικότητα;».
- β. Σωστό: «...ο μόνος τρόπος να εξασφαλίσουμε μια κοινωνική αναγνώριση είναι το να 'φαινόμαστε' με οποιοδήποτε κόστος».
- γ. Λάθος: «Τα κοινωνικά δίκτυα... ναι μεν χρησιμοποιούνται από διάφορες δυνάμεις με λειτουργίες ελέγχου, αλλά αυτό συμβαίνει χάρη στην ενθουσιώδη συνεισφορά όσων συμμετέχουν...», «οι κατασκοπευόμενοι συνεργάζονται με τους κατασκόπους για να διευκολύνουν τη δουλειά τους».
- δ. Λάθος: «κάποιος τους βλέπει ενώ υπάρχουν· και δεν έχει σημασία αν υπάρχουν ως εγκληματίες ή ως ηλίθιοι».

- ε. Σωστό: «Με άλλα λόγια, για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας οι κατασκοπευόμενοι συνεργάζονται με τους κατασκόπους για να διευκολύνουν τη δουλειά τους και απ' αυτό αντλούν έναν λόγο ικανοποίησης... και δεν έχει σημασία αν υπάρχουν ως εγκληματίες ή ως ηλίθιοι».

B2. Λειτουργία του ερωτήματος

Η ερώτηση δηλώνει αμφιβολία/αμφισβήτηση. Αυτό αναδεικνύεται ιδιαίτερα από τις λέξεις και φράσεις: «Μα», «πραγματικά», «τόσο πολύ».

Ως προς το **επικοινωνιακό αποτέλεσμα**, η ερώτηση «υπονομεύει» τον εφησυχασμό και τις βεβαιότητες του αναγνώστη, γεννά τον προβληματισμό και τον παρακινεί να σκεφτεί το ζήτημα καλύτερα και σε βάθος.

Ως προς την **οργάνωση του κειμένου**, με τη χρήση του ερωτήματος ο συγγραφέας εξασφαλίζει τη συνοχή μεταξύ των παραγράφων εκφράζοντας αντίθεση («μα») και θέτοντας ένα ερώτημα στο οποίο θα απαντήσει παρακάτω.

B3. Εκφραστικά μέσα (α' πληθυντικό πρόσωπο και καθημερινό λεξιλόγιο)

Με τη χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου ο συγγραφέας:

- Εντάσσει τον εαυτό του στο ίδιο σύνολο με τον αναγνώστη, δημιουργεί κλίμα οικειότητας μαζί του, εκφράζοντας απόψεις που γνωρίζουν καθολική αποδοχή.
- Προσδίδει στον λόγο του αμεσότητα και ζωντάνια.

Με τη χρήση καθημερινού λεξιλογίου ο συγγραφέας:

- Επιδιώκει να καταστήσει τον λόγο του πιο απλό, κατανοητό και προσιτό στον μέσο αναγνώστη, συμβάλλοντας στη μείωση της απόστασης ανάμεσα στον πομπό και τον δέκτη.
- Επιπλέον, με τη φράση «μη βγουν στα φόρα τα άπλυτά μας» επεξηγεί με μια λαϊκή φράση την προηγούμενη άποψη «φοβόμασταν τη σπίλωση της δημόσιας υπόληψής μας».

Απόδοση σε απρόσωπο και πιο επίσημο ύφος

- Το α' πληθυντικό αντικαθίσταται από το γ' πρόσωπο και οι «λαϊκές» λέξεις από «επίσημο» λεξιλόγιο:
- «και αυτό που φοβόταν κανείς/προκαλούσε φόβο στην κοινωνική κριτική ήταν η δημοσιοποίηση των προσωπικών προβλημάτων που κανονικά έπρεπε να επιλύονται/αντιμετωπίζονται μέσα στην οικογένεια».

6η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. α. Αντιστοίχιση

1. β, 2. δ, 3. ε, 4. γ, 5. α.

β. Η αντίθεση στην τελευταία παράγραφο

Ο αρθρογράφος αντιπαραθέτει τους τρόπους/μηχανισμούς με τους οποίους προσπαθούν να χειραγωγήσουν τον άνθρωπο τα απολυταρχικά καθεστώτα και η διαφήμιση. Τα πρώτα χρησιμοποιούν τη βία και τη λογοκρισία, για να επιβάλλονται και να ελέγχουν την κοινή γνώμη. Αντίθετα, η διαφήμιση στηρίζεται στην ελευθερία και χειραγωγεί τους καταναλωτές με ήπιο και μειλίχιο τρόπο, παρέχοντάς τους την ψευδαίσθηση της ελεύθερης επιλογής.

Β2. Είδος σύνδεσης των προτάσεων και άρση διαδοχικής υπόταξης

«[Η διαφήμιση] παρουσιάζει έναν κόσμο σε μόνιμες διακοπές, χαλαρό, χαμογελαστό και ανέμελο: (κύρια πρόταση).

...που κατοικείται από ευτυχισμένα πρόσωπα: (αναφορική πρόταση, **υποτακτική** σύνδεση).

...που κατέχουν επιτέλους το θαυματουργό προϊόν: (διαδοχική **υπόταξη**, η αναφορική πρόταση συνδέεται με την προηγούμενη αναφορική).

...που θα τους κάνει ωραίους, καθαρούς, ελεύθερους, υγιείς, επιθυμητούς, σύγχρονους...»: (διαδοχική **υπόταξη**, η αναφορική πρόταση συνδέεται με την προηγούμενη αναφορική).

Μετατροπή σε κύριες προτάσεις και αλλαγές στο ύφος

[Η διαφήμιση] παρουσιάζει έναν κόσμο σε μόνιμες διακοπές, χαλαρό, χαμογελαστό και ανέμελο. Ο κόσμος αυτός κατοικείται από ευτυχισμένα πρόσωπα. Αυτά κατέχουν επιτέλους το θαυματουργό προϊόν. Το προϊόν αυτό θα τους κάνει ωραίους, καθαρούς, ελεύθερους, υγιείς, επιθυμητούς, σύγχρονους...

Ως προς το ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα, μετά τη μετατροπή ο λόγος γίνεται πιο απλός, με επαναλήψεις λέξεων ή αντωνυμιών και μικρές κύριες προτάσεις. Αντίθετα, στο αρχικό απόσπασμα, ο λόγος είναι πιο πυκνός, εκτενής/μακροπερίοδος και σύνθετος.

B3. Συνώνυμα

- α. Οι τεχνικές της πειθούς δεν έπαψαν να γίνονται πιο εξευγενισμένες/επιτηδευμένες [...]
- β. Όλα αυτά απορρέουν από συνεργασία ειδικών που ανήκουν σε διαφορετικές επιστήμες [...]
- γ. [...] παρουσιάζει έναν κόσμο σε μόνιμες διακοπές, χαλαρό, χαμογελαστό και ξέγνοιαστο [...]
- δ. [...] οι διαφημίσεις επαναλαμβάνουν και πιστοποιούν/επαληθεύουν τους μεγάλους μύθους της εποχής μας [...]
- ε. [...] την αυταπάτη της μειλίχιας ανοχής του.

Θέμα Γ**Γ1. Ερμηνευτικό σχόλιο και προσωπική στάση**

Ο αφηγητής περιγράφει μια κοινωνία στη δίνη ενός ακραίου καταναλωτισμού.

Κυρίαρχο στοιχείο στο απόσπασμα είναι τα προϊόντα-αντικείμενα. Αυτά «κινούν την ιστορία» ως αντικείμενα πόθου και ως σύμβολα συμπεριφορών καταναλωτισμού, έλλειψης μέτρου και επιδειξιμανίας (πούρα, τσάντες, ρολόγια, παπούτσια, σπίτια, τζακούζι, δάνεια, εκδρομές κ.λπ.). Τα πρόσωπα στην αφήγηση απουσιάζουν ή έχουν δευτερεύοντα ρόλο στην πλαισίωση των προϊόντων («να φωτογραφηθούν τα σπίτια τους και εκείνοι κάπου ανάμεσα ως αντικείμενα των σπιτιών τους»). Τα πρόσωπα έχουν κατακτηθεί από τα προϊόντα και έχουν μετατραπεί σε «αντικείμενα». Γι' αυτό και απουσιάζουν ουσιαστικά από την αφήγηση.

Αυτή η σχέση αποτυπώνεται και στη μεταφορική φράση: «Πούρα, που κάπνιζαν συνειδήσεις ανθρώπων». Τα καταναλωτικά αγαθά διέφθειραν/κατέστρεψαν τις συνειδήσεις των ανθρώπων. Ενδιαφέρουσα στο σημείο αυτό είναι η αντιστροφή: αντί να καπνίζουν οι άνθρωποι τα πούρα, αυτά καπνίζουν τις συνειδήσεις τους (αντί οι άνθρωποι να χρησιμοποιούν τα καταναλωτικά αγαθά, έχουν υποδουλωθεί σε αυτά).

Βλέποντας τα πράγματα από χρονική απόσταση είναι εύκολο να καταδικάζει κανείς. Ζώντας, όμως, μέσα στο κλίμα της συγκεκριμένης κοινωνίας θα ήταν σίγουρα δύσκολο να αντισταθεί κανείς στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Ο κοινωνικός περίγυρος επηρεάζει καταλυτικά τη στάση μας, σε τέτοιον βαθμό που πολλές φορές δεν μπορούμε να το αντιληφθούμε ή αρνούμαστε να το παραδεχτούμε. Η αίσθηση ότι «έτσι κάνουν ΟΛΟΙ» και, επομένως, «δεν μπορεί να κάνουν ΟΛΟΙ λάθος» διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην τελική στάση του ατόμου.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι και εγώ θα επηρεαζόμουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Σε κάθε περίπτωση όμως, θα μπορούσα να υιοθετήσω διαφορετική στάση, εάν είχα ήδη αυτή την εμπειρία ή αν στο μέλλον παρουσιαστεί ξανά ένα ανάλογο κλίμα καταναλωτικής μανίας και έλλειψης μέτρου.

7η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Αντιστοίχιση

A. 1, 3, 6, 7.

B. 2, 5, 8.

β. Στόχος του συντάκτη – μέσα πειθούς

Στόχος του συντάκτη του κειμένου είναι να προωθήσει την υποψηφιότητα του συγκεκριμένου βουλευτή. Για να το πετύχει αυτό, επιχειρεί να ενισχύσει την αξιοπιστία του προβάλλοντας θετικά το ήθος του/τον εαυτό του ως άνθρωπο που βρίσκεται κοντά στον λαό, συνεπή στις υποσχέσεις του, ανιδιοτελή και διαλλακτικό («τήρησα την υπόσχεσή μου..., δυο χρόνια πάλης..., Για μένα πολιτική σημαίνει προσφορά... όχι αυτοπροβολή και ιδιοτέλεια... όχι κομματική εμπάθεια...»). Με τον τρόπο αυτόν, επιδιώκει να κερδίσει την προτίμηση των ψηφοφόρων.

B2. Δομή – τρόπος εφαρμογής τρόπου ανάπτυξης

i. **Θεματική πρόταση:** «Η ρητορική του πολιτικού λόγου... ή στα κόμματα τής αντιπολίτευσης».

Λεπτομέρειες - σχόλια: «Είναι πλήρως καταξιοτική... απειρία, ανικανότητα χειρισμών, κ.λπ.».

Κατακλείδα: «Αυτή η σύγκρουση τής πλήρως... με τις πολιτικές επιλογές τους».

ii. Στην παράγραφο η **σύγκριση - αντίθεση** πραγματοποιείται σημείο προς σημείο και όχι κατά όρο της σύγκρισης. Καταγράφονται, δηλαδή, οι διαφορές των δύο συγκρινόμενων όρων (ρητορική του κόμματος που κυβερνά - ρητορική των κομμάτων της αντιπολίτευσης) σημείο προς σημείο με βάση διάφορα κριτήρια/χαρακτηριστικά.

iii. Στην παράγραφο η αντίθεση δεν υλοποιείται με αντιθετικούς συνδέσμους, αλλά με τη χρήση αντώνυμων λέξεων ή φράσεων που έχουν αντιθετική σημασία: κόμμα που κυβερνά - κόμματα της αντιπολίτευσης, καταξιοτική-απαξιοτική, έχουν καλώς-βαίνουν κατά κρημνών, γνώση-άγνοια, ικανότητα-ανικανότητα, πείρα-απειρία, σημαντικό έργο - ανυπαρξία έργου.

B3. α. Χαρακτηριστικά της γλώσσας του πολιτικού λόγου

- **Επαναλήψεις λέξεων, λεκτικός πληθωρισμός:** «όχι... όχι..., δυο χρόνια... δυο χρόνια..., προσφορά... προσφορά..., αγάπη και εμπιστοσύνη... αγάπη και εμπιστοσύνη που δεν πρόκειται...».
- **Δεοντολογική διατύπωση:** «όλοι μας πρέπει να υπηρετούμε...».
- **Βεβαιωτική διατύπωση:** «αγάπη και εμπιστοσύνη που δεν πρόκειται ποτέ να προδώσω...».
- **Οραματικός λόγος/συγκινησιακή χρήση της γλώσσας:** «ήρθε η ώρα να γυρίσουμε σελίδα... για μια καλύτερη Κέρκυρα».

(Για την απάντηση αρκούν δύο χαρακτηριστικά)

β. Διόρθωση διατύπωσης – Χρήση άνω τελείας

Απόσπασμα 1: Δυο χρόνια πολιτικού αγώνα κατά τα οποία/στη διάρκεια των οποίων/στα οποία τήρησα την υπόσχεσή μου να μείνω μαζί σας και μετά τις εκλογές.

Απόσπασμα 2: Με τη χρήση της **άνω τελείας** ο αρθρογράφος υπογραμμίζει/τονίζει emphaticά την αντίθεση ανάμεσα στον κυβερνητικό και τον αντιπολιτευτικό λόγο, διασπώντας την περίοδο λόγου σε δύο μέρη που συνδέονται αντιθετικά.

8η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β**B1. Μέσα πειθούς και αξιολόγηση**

Στην **πρώτη παράγραφο** του κειμένου ο αρθρογράφος επικαλείται την αυθεντία. «Μεγαλύτερο βήμα από τη διάσπαση του ατόμου ή την πρώτη επανδρωμένη πτήση στη Σελήνη χαρακτηρίστηκε από έναν παγκοσμίου κύρους Αμερικανό επιστήμονα το μέγα επίτευγμα...». Η επίκληση στην αυθεντία στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει μειωμένη αξιοπιστία, αφού δεν αναφέρει το όνομα του επιστήμονα, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να ελέγξει την εγκυρότητα της πληροφορίας που μεταφέρει ο αρθρογράφος.

Στην **τέταρτη παράγραφο** ο αρθρογράφος επικαλείται το συναίσθημα του δέκτη. Πιο αναλυτικά, χρησιμοποιεί ρητορικά ερωτήματα («Αλλά υπάρχουν ρόδα χωρίς αγκάθια; Τα ερωτήματα έχουν ήδη τεθεί: Ποιος εγγυάται ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες...») και ποιητική λειτουργία της γλώσσας («ζωντανεύοντας τους χειρότερους

εφιάλτες που νομίζαμε ότι είχαμε οριστικά ξεορκίσει;»), προκειμένου να προκαλέσει αισθήματα ανησυχίας και αβεβαιότητας για το ενδεχόμενο μη συνετής διαχείρισης του επιστημονικού πλούτου και να ευαισθητοποιήσει τον δέκτη.

B2. Συνεκτικότητα - νοηματική σχέση σύνδεσης

1η - 2η παράγραφος: σχέση αιτιολόγησης («Όχι αδικαιολόγητα»).

2η - 3η παράγραφος: σχέση προσθήκης («Ένας θρίαμβος της Επιστήμης; Ασφαλώς, αλλά όχι μόνον. Πρόκειται εξίσου για ένα επίτευγμα...»).

3η - 4η παράγραφος: σχέση αντίθεσης («Αλλά υπάρχουν ρόδα χωρίς αγκάθια;»).

4η - 5η παράγραφος: σχέση συμπεράσματος («Ψηλαφίζοντας για πρώτη φορά τα μεγάλα μυστήρια της Ζωής και του Θανάτου, η Επιστήμη...»).

B3. Λειτουργία σημείων στίξης

- i. **Εισαγωγικά:** δηλώνουν αυτούσια μεταφορά της ρήσης του Αμερικανού επιστήμονα.
- ii. **Διπλή παύλα:** δηλώνει προσθήκη σχολίου του αρθρογράφου.
- iii. **Άνω και κάτω τελεία:** δηλώνει αναλυτική παράθεση των στοιχείων (ερωτημάτων) που έχουν προεξαγγελθεί.
- iv. **Αποσιωπητικά:** δηλώνουν υπαινιγμό/προβληματισμό.

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Δομή και αξιολόγηση επιχειρήματος

Μέρη του επιχειρήματος

1η προκείμενη: Σε μια αλληλεξαρτώμενη κοινότητα κάθε πολίτης είναι υπόλογος για τα έργα του ανάλογα με τη θέση και τον ρόλο του στην κοινωνία.

2η προκείμενη: (Οι επιστήμονες) έχουν κυρίαρχο ρόλο στη σύγχρονη κοινωνία.

Συμπέρασμα: Επομένως, η ευθύνη αυτή είναι βαρύτερη για τους επιστήμονες.

Είδος συλλογισμού

Ο συλλογισμός είναι **παραγωγικός**. Ξεκινά από κάτι **γενικό** (όλοι οι πολίτες) και εξαγει συμπέρασμα για κάτι **ειδικό** (τους επιστήμονες, δηλαδή μια κατηγορία των πολιτών). Επομένως, η πορεία της σκέψης είναι από το γενικό (**σύνολο**) προς το ειδικό (**μέρος**).

Το επιχείρημα είναι **ορθό**, επειδή οι προκείμενες ισχύουν (είναι αληθείς) –σύμφωνα με την εκφώνηση της άσκησης– και το συμπέρασμα απορρέει λογικά από τις προκείμενες, δηλαδή είναι **έγκυρο**.

β. Σύγκριση μη λογοτεχνικών κειμένων

Ο J. Rotblat στο **Κείμενο I** επισημαίνει την ευθύνη των επιστημόνων για τις συνέπειες των ερευνών τους στον άνθρωπο και το περιβάλλον και την ανάγκη να συνδυάζουν την γνώση με την ανθρωπιά και την κοινωνική ευαισθησία. Στο **Κείμενο III** ο N. Βρεττάκος θεωρεί τον Οπενχάιμερ υπεύθυνο για τις επιπτώσεις του έργου του –της κατασκευής της πρώτης ατομικής βόμβας– και εκφράζει τη διαμαρτυρία του προς τον P. Οπενχάιμερ (γράφοντας ένα ποίημα) για «το κατόντημα του πνεύματος», δηλαδή τη χρήση της γνώσης για την παραγωγή όπλων μαζικής καταστροφής.

B2. α. Οργάνωση του κειμένου

Το κείμενο έχει **λογική οργάνωση**. Στον πρόλογο τίθεται το ερώτημα (προβληματισμός) αν πρέπει ο επιστήμονας να αναλαμβάνει την ευθύνη για τα αποτελέσματα της εργασίας του στο κοινωνικό σύνολο. Στο κύριο μέρος αναλύονται ορισμένες πλευρές του θέματος και τεκμηριώνονται οι απόψεις του συγγραφέα. Στον επίλογο εξάγεται το τελικό συμπέρασμα που απαντά στο αρχικό ερώτημα: ο επιστήμονας πρέπει να συνδυάζει την επιστημονική με την κοινωνική ευθύνη. Εν κατακλείδι, υπάρχει **λογική σύνδεση** των επιμέρους τμημάτων του κειμένου και, επομένως, το κείμενο έχει λογική οργάνωση.

β. Παράγραφοι – Τρόπος ανάπτυξης

1η παράγραφος: «Τούτη η νοοτροπία απομόνωσης ... από τους ίδιους ανθρώπους».

2η παράγραφος: «Η τρομακτική πρόοδος της επιστήμης ... λόγω της ανάπτυξης όπλων μαζικής καταστροφής».

Η **2η** παράγραφος αναπτύσσεται με **παραδείγματα**: «δημιούργησε και σοβαρότατους κινδύνους, όπως η μόλυνση του περιβάλλοντος, η σπατάλη των ζωτικών πόρων, η αύξηση μεταδοτικών ασθενειών και, πάνω απ' όλα, η απειλή για την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπινου είδους λόγω της ανάπτυξης όπλων μαζικής καταστροφής».

B3. Μεταφορά αποσπάσματος σε α' πληθυντικό και αλλαγές στο ύφος

Μεταφορά αποσπάσματος: «Οι επιστήμονες πρέπει με τη συμπεριφορά μας να αποδείξουμε ότι μπορούμε να συνδυάζουμε τη δημιουργικότητα με την ευσπλαχνία, ότι τη στιγμή που αφήνουμε ελεύθερη τη φαντασία μας εξακολουθούμε να ενδιαφερόμαστε για τους συνανθρώπους μας και ότι είμαστε πλήρως υπεύθυνοι για τις πράξεις μας, όταν παλεύουμε με το άγνωστο».

Αλλαγές ως προς το ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα

Το **ύφος** γίνεται πιο προσιτό, ζωντανό, παραστατικό, άμεσο και οικείο, καθώς μειώνεται η απόσταση ανάμεσα στον πομπό (ομιλητή) και τους δέκτες (ακροατές).

Ως προς το **επικοινωνιακό** αποτέλεσμα, ο ομιλητής εντάσσει και τον εαυτό του στο σύνολο των επιστημόνων που έχουν ευθύνη για την αξιοποίηση των επιστημονικών γνώσεων (συνυπευθυνότητα). Με τον τρόπο αυτόν, ενισχύει την αξιοπιστία του.

9η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό – Λάθος και αιτιολόγηση λανθασμένων προτάσεων

- α. Λάθος. Ο αρθρογράφος θεωρεί ότι «είναι αντιφατικό να υποστηρίζει κανείς ότι η τεχνολογία είναι ανταγωνιστική του πολιτισμού ενώ αποτελεί μέρος αυτού».
- β. Λάθος. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι «η τεχνολογία είναι μέρος του πολιτισμού μιας κοινωνίας και υπό μίαν έννοια ορίζει και τον βαθμό ανάπτυξής του».
- γ. Σωστό.
- δ. Λάθος. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι «η τεχνολογία δεν έχει βούληση. Η τεχνολογία ανακαλύπτεται και χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους· αυτοί έχουν βούληση και συνεπώς ευθύνη για το τι παράγουν και πώς το χρησιμοποιούν».
- ε. Λάθος. «Ένα ενδιαφέρον ερώτημα είναι αν και σε ποια έκταση ο πολιτισμός και η τεχνολογία αποτελούν ανταγωνιστικές τάσεις και συγκεκριμένα αν η ανάπτυξη της τεχνολογίας απειλεί την επιθυμητή εξέλιξη και ανάπτυξη του πολιτισμού».

B2. α. Μέρη και λειτουργία του ορισμού

Με τους ορισμούς των εννοιών «πολιτισμός» και «τεχνολογία» ο αρθρογράφος οριοθετεί και αποσαφηνίζει το περιεχόμενο κάθε έννοιας, ώστε να είναι κατανοητή από τον αναγνώστη. Με βάση αυτούς τους ορισμούς, έχει τη δυνατότητα να εξάγει στη συνέχεια συμπεράσματα για τη σχέση των δύο εννοιών, ζήτημα που αποτελεί και το κεντρικό θέμα του άρθρου του.

Στη δεύτερη παράγραφο ορίζεται η έννοια «πολιτισμός».

α. Οριστέα έννοια: «πολιτισμός».

Γένος: «το σύνολο των ιδεών, ενεργειών και επιτευγμάτων».

Ειδοποιός διαφορά: «που μια κοινωνία έχει αναπτύξει και επιτύχει με σκοπό την ευημερία των μελών της».

β. Η παράγραφος αναπτύσσεται και με **παραδείγματα**: «Η ανάπτυξη της ιατρικής και των φαρμάκων, η σύνθεση και δημοσίευση ενός ποιήματος... είναι παραδείγματα στοιχείων του πολιτισμού».

Ο αρθρογράφος αποσαφηνίζει το περιεχόμενο της έννοιας «πολιτισμός», αναφέροντας απλά παραδείγματα, οικεία σε όλους, ώστε να γίνει κατανοητό το αφηρημένο περιεχόμενο του ορισμού.

B3. Ύφος - ρηματικά πρόσωπα

- i. Σε ορισμένα σημεία ο αρθρογράφος υιοθετεί μετριοπαθές ύφος: «Ας δεχθούμε ότι...», «Εάν αυτοί οι ορισμοί είναι σωστοί...», «Φαίνεται λοιπόν πως είναι αντιφατικό...». Επιπλέον, διατυπώνει ερωτήματα («Ένα ενδιαφέρον ερώτημα είναι αν και σε ποια έκταση ο πολιτισμός και η τεχνολογία αποτελούν ανταγωνιστικές τάσεις και συγκεκριμένα αν η ανάπτυξη της τεχνολογίας απειλεί την επιθυμητή εξέλιξη και ανάπτυξη του πολιτισμού») και υποθέσεις τις οποίες επιδιώκει στη συνέχεια να διερευνήσει και να επαληθεύσει (ή να διαψεύσει). Εμφανίζεται, έτσι, διαλλακτικός και μετριοπαθής, αφήνοντας περιθώρια για μια διαφορετική άποψη/προσέγγιση του θέματος και αποφεύγοντας τον κίνδυνο της απόρριψης των θέσεών του, του λόγω του απόλυτου χαρακτήρα της διατύπωσής τους.
- ii. Ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί πρώτο πληθυντικό πρόσωπο, όταν εντάσσει τον εαυτό του στο σύνολο/υποκείμενο του ρήματος (*κόβουμε το ψωμί...*), και τρίτο πληθυντικό πρόσωπο, όταν εξαιρεί τον εαυτό του από το σύνολο, για να δηλώσει τη διαφοροποίησή του.

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό - Λάθος

- α. Σωστό. Από τη ζωή του σημερινού ανθρώπου απουσιάζουν η προσωπική και η οικογενειακή ζωή, ο ελεύθερος χρόνος, η επαφή με τη φύση, η επικοινωνία με τον συνάνθρωπο ενώ η καθημερινότητά του είναι ένα διαρκές τροχάδην.
- β. Λάθος. Η συγκεκριμένη εργαζόμενη-ταμίας ασκεί μία εργασία εντατική και τυποποιημένη. Στερείτε τη χαρά της δημιουργίας και την ικανοποίηση, εξαιτίας της μηχανικής επανάληψης κινήσεων.
- γ. Σωστό. Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει μεταβληθεί σε πολίτη-στρατιώτη της παραγωγής, εξαιτίας των σχέσεων και των ρυθμών που επιβάλλουν οι σύγχρονες παραγωγικές δυνάμεις.

- δ. Λάθος. Η βελτίωση της ζωής του θα προέλθει από την αύξηση του ελεύθερου χρόνου και τον καθορισμό ενός ανώτατου χρόνου εργασίας.
- ε. Σωστό. Η απαγκίστρωση από τον καταναλωτισμό απαιτεί αλλαγή συνειδητήσεων και νέα ιεράρχηση αξιών, στοιχεία που μπορεί να προάγει η παιδεία.

B2. α. Συνεκτικότητα

Το περιεχόμενο των δύο παραγράφων συνδέεται νοηματικά με σχέση γενίκευσης. Στην τρίτη παράγραφο ο συγγραφέας περιγράφει την καθημερινή ζωή μιας εργαζόμενης κοπέλας στην εποχή μας και στην επόμενη προχωρά σε γενίκευση/γενική διαπίστωση, αφού αυτός ο τρόπος ζωής χαρακτηρίζει «όλες τις περιπτώσεις» εργαζομένων. Έτσι, μεταβαίνει από το συγκεκριμένο-μέρος στο γενικό-(σύν)όλο.

Λέξεις ή φράσεις που πιστοποιούν τη γενίκευση: «Αυτή η περιγραφή δεν είναι φανταστική, ούτε αναφέρεται σε κάποια **εξαίρεση**. Αν αναλύσουμε σχολαστικά **όλες τις περιπτώσεις**, δηλαδή **όλα** τα επαγγέλματα, θα διαπιστώσουμε ότι...»).

β. Σχολιασμός ύφους

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο λόγος είναι λιτός, απλός, ταχύς, με κοφτές μικρές προτάσεις («Καμιά βιτρίνα, και να, η είσοδος του μετρό. Είναι η ώρα της μεγάλης κίνησης. Μπαίνει όπως όπως») που αποδίδουν τη συντομία, την ταχύτητα και τη «φτώχεια» του ελάχιστου ελεύθερου χρόνου της εργαζόμενης κοπέλας.

B3. Δηλωτική ή συνυποδηλωτική σημασία λέξεων

- α. Δηλωτική.   β. Συνυποδηλωτική.   γ. Συνυποδηλωτική.   δ. Συνυποδηλωτική.

Προτάσεις με συνυποδηλωτική σημασία

Εκτροχιάζει: Το τρένο εκτροχιάστηκε σε μια διάβαση κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό.

Καλλιέργεια: Το έδαφος είναι κατάλληλο για την καλλιέργεια πατάτας.

τροχάδην: Έφυγε τροχάδην για το σχολείο, γιατί είχε ήδη αργήσει.

10η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

- B1. α. i.** Λάθος.   **ii.** Σωστό.   **iii.** Λάθος.   **iv.** Σωστό.   **v.** Σωστό.

β. Σχολιασμός τίτλου

Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη, ο τίτλος του κειμένου αξιοποιώντας μία διαδεδομένη στους χρήστες του Facebook φράση ξαφνιάζει θετικά, ελκύει τον αναγνώστη και κεντρίζει το ενδιαφέρον του. Ωστόσο, δεν ανταποκρίνεται πλήρως στο περιεχόμενο του άρθρου, αφού σε αυτό επισημαίνονται οι θετικές αλλά και οι αρνητικές επιδράσεις της επικοινωνίας μέσω των κοινωνικών δικτύων στους νέους.

B2. α. Δομή και τρόπος ανάπτυξης

Θεματική περίοδος: «Μια πιο προσεκτική ματιά... μιας συνάντησης από κοντά».

Λεπτομέρειες-σχόλια: «Και αυτό επειδή... πολλούς από αυτούς δεν τους ξέρουμε».

Κατακλείδα: «Επομένως, η εικονική επικοινωνία... με κριτές αντί για πραγματικούς φίλους».

Η παράγραφος αναπτύσσεται με **αιτιολόγηση**. Ο συγγραφέας εξηγεί τους λόγους για τους οποίους η εικονική επικοινωνία που προωθείται στα κοινωνικά δίκτυα λειτουργεί ως υποκατάστατο της πραγματικής και δεν εμφανίζει τα ίδια συναισθηματικά οφέλη με τη ζωντανή επικοινωνία.

Λέξεις ή φράσεις που επιβεβαιώνουν την αιτιολόγηση: «και αυτό **επειδή** στις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης», «**καθώς** 'πλάθουν' τον εαυτό τους με τα προφίλ τους», «**διότι** πολλούς από αυτούς δεν τους ξέρουμε».

β. Λεζάντα στην εικόνα 1.

Το διαδίκτυο είναι εθιστικό!

B3. Εισαγωγικά – Προσθήκη αποσιωπητικών

Τα εισαγωγικά στις φράσεις «σκοούντημα στην πλάτη» και «roke» δηλώνουν χρήση ειδικών όρων που είναι διαδεδομένοι στους χρήστες των κοινωνικών δικτύων (facebook).

Προσθήκη αποσιωπητικών, ώστε να δηλώνεται:

- i. **Ειρωνεία:** Άλλωστε ένας φίλος πρέπει να είναι δίπλα σου όταν τον χρειάζεσαι και όχι να σου στέλνει...«σκοούντημα στην πλάτη» μέσα από το ίντερνετ ή να σου κάνει...«roke».
- ii. **Υπαινιγμός/προβληματισμός:** Άλλωστε ένας φίλος πρέπει να είναι δίπλα σου, όταν τον χρειάζεσαι και όχι να σου στέλνει «σκοούντημα στην πλάτη» μέσα από το ίντερνετ ή να σου κάνει «roke»...

11η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Σωστό – Λάθος

- α. Λάθος. Η τυφλή και εμπαθής υποστήριξη μιας κοσμοθεωρίας οδηγεί στον φανατισμό.
- β. Σωστό. Ο φανατισμός είναι πάθος κατεξοχήν συλλογικό και εκδηλώνεται μέσα στη μάζα.
- γ. Λάθος. Ο φανατισμός δεν οφείλεται στην ύπαρξη ενός εχθρού, αλλά για να αναπτυχθεί, έχει ανάγκη την ύπαρξη ενός «εχθρού», πραγματικού ή φανταστικού.
- δ. Σωστό. Οι επιτήδειοι ηγέτες εκμεταλλεύονται τους φανατικούς, για να ικανοποιήσουν τη δίψα τους για υλικά αγαθά και εξουσία.
- ε. Λάθος. Ξεκίνησε ως θρησκευτικό φαινόμενο, αλλά έχει εξαπλωθεί σε όλα τα επίπεδα (αθλητικό, πολιτικό, καλλιτεχνικό κ.λπ.).

Β2. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Ο **βασικός** τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου είναι η **σύγκριση- αντίθεση**. Ο συγγραφέας αντιπαραθέτει τα ατομικά αισθήματα στα συλλογικά, όπως ο φανατισμός, και τη συμπεριφορά του φανατικού όταν είναι μόνος του με τη συμπεριφορά του όταν βρίσκεται μέσα στην ομάδα: «Η αγάπη, ο έρωτας, η φιλία είναι συναισθήματα ατομικά, διαπροσωπικά, συντηρούμενα απ' το μοναχικό «αντικείμενο» τους. Αντίθετα, ο φανατισμός ανθεί όταν κυριεύει ένα σύνολο...».

Άλλοι τρόποι ανάπτυξης:

Αναλογία: ο συγγραφέας παραλληλίζει την εξάπλωση του φανατισμού με την εξάπλωση της φωτιάς στο δάσος: «...φουντώνει όπως η φωτιά σ' ένα ανεμοδαρμένο δάσος – το ένα δέντρο λαμπαδιάζει το άλλο, ώσπου όλο το δάσος γίνεται παρανάλωμα και στάχτη».

Αιτιολόγηση: ο συγγραφέας αιτιολογεί γιατί ο φανατισμός έχει ανάγκη την ομάδα: «Γιατί η ομάδα, η μάζα, οιστρηλατημένη απ' το πάθος, τυφλωμένη απ' τη μανία, γίνεται καταστροφική, σαν ένα κοπάδι αγριεμένα ζώα».

B3. α. Εικονοπλαστικός λόγος

Με τη χρήση εικονοπλαστικού λόγου ο συγγραφέας επιδιώκει να αισθητοποιήσει την ταχύτατη εξάπλωση του φανατισμού μέσα στην ομάδα. Γι' αυτό, την παρομοιάζει με την εικόνα της εξάπλωσης της φωτιάς στο δάσος από το ένα δέντρο στο άλλο.

β. Αντικατάσταση λέξεων με συνυποδηλωτική σημασία με δηλωτική

- i. η λέξη «φανατισμός» έχει προέλευσή της ένα ιερό
- ii. Ο άκριτος/αλόγιστος ζήλος για κοσμοθεωρίες
- iii. Αντίθετα, ο φανατισμός αναπτύσσεται
- iv. από άσβεστη επιθυμία για υλικά αγαθά

Θέμα Γ

Γ1. Ο νεαρός Ματίας, θύμα ενός περιστατικού φανατισμού, αποφασίζει μετά από αυτό να σπουδάσει Μαθηματικά. Η επιλογή αυτή δεν πρέπει να αποδοθεί σε φόβο, εφόσον φαίνεται ότι αντιμετώπισε την επίθεση με ψυχραιμία και νηφαλιότητα. Δεν δείχνει φοβισμένος και μάλιστα λίγα λεπτά μετά το περιστατικό χαμογελά. Το γεγονός αυτό μας κάνει να σκεφτούμε ότι το περιστατικό λειτούργησε ως πρότυπο προς αποφυγή στη σκέψη του και όχι ως λόγος μίσους και θρησκευτικής εμπάθειας, που θα τον οδηγούσε στην περιχαράκωση στη δική του θρησκεία και, ενδεχομένως, στην επιλογή των θεολογικών σπουδών. Και αυτό, επειδή δεν είδε απέναντί του Χριστιανούς, αλλά φανατικούς οποιουδήποτε θρησκεύματος. Η αποστροφή προς τον φανατισμό ενισχύει την αγάπη του όχι για τη δική του θρησκεία, αλλά για τη λογική. Το πρότυπο του νεαρού Μπλεζ Πασκάλ επανέρχεται στη σκέψη του γοητευτικό και ανώτερο από την εικόνα του αφοσιωμένου στη θρησκεία (και ενδεχομένως φανατικού).

12n ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΣΤΗ ΜΑΖΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β**B1. Πολλαπλή επιλογή**

Η σωστή απάντηση είναι η β.

Ο συγγραφέας αναγνωρίζει ότι είναι πολύ δύσκολο για τον άνθρωπο να απαλλαγεί από τα δεσμά της ομάδας, ωστόσο δεν είναι ανέφικτο. Ο «επώνυμος» άνθρωπος, δη-

λαδή αυτός που ξεχωρίζει για τη συγκροτημένη προσωπικότητά του –και όχι ο διάσημος άνθρωπος– μπορεί να αντισταθεί στη δύναμη της ομάδας, εφόσον διαθέτει ηθική ανδρεία, δηλαδή θάρρος, και πνευματική εντιμότητα, δηλαδή κριτική σκέψη.

- B2. α.** Ο συγγραφέας, για να στηρίξει την άποψή του, χρησιμοποιεί ως μέσα πειθούς τεκμήρια και, συγκεκριμένα, παραδείγματα: «όπως λόγου χάρη η πίστη στη θεραπευτική δύναμη ενός κοινού βοτάνου ή η υπόθεση ότι αυτή ή εκείνη η σύμπτωση αποτελεί κακό οινώ ή η βεβαιότητα ότι οι μάγισσες είναι όργανα του Σατανά...».

β. Αντικατάσταση διαρθρωτικών λέξεων

εντούτοις: ωστόσο, όμως.

Φυσικά: βέβαια.

λοιπόν: επομένως.

B3. Μέσα που καθιστούν κατανοητό το κείμενο

Για να γίνει σαφής, κατανοητός και να δημιουργήσει κλίμα οικειότητας με τον αναγνώστη, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί:

- 1. α' πληθυντικό πρόσωπο:** «Δεν είμαστε τόσο ελεύθεροι να σχηματίζουμε τις εντυπώσεις...».
- 2. Παραδείγματα:** «Κοινωνικού κομφορμισμού περιπτώσεις...», «όπως λόγου χάρη η πίστη στη θεραπευτική δύναμη ενός κοινού βοτάνου ή η υπόθεση ότι αυτή ή εκείνη η σύμπτωση αποτελεί κακό οινώ ή η βεβαιότητα ότι οι μάγισσες είναι όργανα του Σατανά...».
- 3. Ερωτήματα - ερωταποκρίσεις:** «Έως ποιο βαθμό οι αντιλήψεις, οι κρίσεις, οι αποφάσεις μας στην καθημερινή ζωή είναι «δικές μας και όχι αποτέλεσμα επιρροής της μικρής και της μεγάλης κοινωνίας απάνω μας; Το ερώτημα θα σκανδαλίσει...»
«Έχουμε λοιπόν καταδικαστεί να είμαστε αιχμάλωτοι της συμβιωτικής ομάδας;».

(Για την απάντηση αρκούν δύο στοιχεία.)

Θέμα Γ

Γ1. Σχολιασμός του πολιτισμικού κλίματος και σύγκριση με την εποχή μας

Στο κείμενο παρουσιάζονται εκδηλώσεις ομαδικής πλάνης και θρησκοληψίας. Ο Ισίδωρος Ζουργός περιγράφει μια Ευρώπη βυθισμένη σε προλήψεις, δεισιδαιμονίες και μεσσιανικές προσδοκίες. Η αγωνιώδης αναμονή του Μεσσία (που τοποθετούνταν σε αυτό το έτος, 1666, λόγω μιας αναφοράς στην *Παλαιά Διαθήκη*), η διάδοση απίστευτων φημών για την Ουράνια Ιερουσαλήμ, η πίστη στη θεραπευτική δύναμη ξύλων ή βοτάνων, η διακίνηση χαρτών του ουρανού, οι επικλήσεις στον Θεό, η αναζήτηση θαυμάτων σκιαγραφούν μια εικόνα μαζικής πλάνης και υστερίας. Οι άνθρωποι εγκαταλείπουν την έως τότε ζωή τους αναμένοντας τον ερχομό του Μεσσία, ενώ πολ-

λοί κατευθύνονται ως προσκυνητές στους Άγιους Τόπους. Πρόκειται για έναν κόσμο στροβιλιζόμενο στη δίνη της θρησκοληψίας.

Η εδραίωση του ορθολογισμού και η ανάπτυξη της επιστήμης στην εποχή μας έχει περιορίσει τέτοιου είδους φαινόμενα. Ωστόσο, συχνά γινόμαστε μάρτυρες περιστατικών ομαδικής υποβολής και πλάνης, ιδιαίτερα σε δύσκολες περιόδους κάποιας ανίατης ασθένειας, ατυχών περιστατικών ή απώλειας αγαπημένων μας προσώπων. Τότε παρατηρούμε και σήμερα συνανθρώπους μας να πιστεύουν στη θεραπευτική δύναμη ενός βοτάνου ή ενός θρησκευτικού κειμηλίου, σε καλούς ή κακούς οiwονούς/σημάδια, σε θαύματα που πραγματοποιούν επιτήδειοι απατεώνες, σε θαυματουργές ιδιότητες ενός αντικειμένου κ.λπ.

13η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ – Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό – Λάθος

- α. Σωστό.   β. Λάθος.   γ. Σωστό.   δ. Λάθος.   ε. Σωστό.
στ. Λάθος.   ζ. Σωστό.

B2. α. Λειτουργία των ερωτημάτων

Τα ερωτήματα στην αρχή του κειμένου:

1. Ως προς την **οργάνωση** του κειμένου: εισάγουν τον αναγνώστη στο θέμα και στις επιμέρους πτυχές της ανάλυσής του, προσοικονομούν την οργάνωση του υλικού και ενισχύουν τη συνοχή του κειμένου.
2. Ως προς το **επικοινωνιακό αποτέλεσμα** στον αναγνώστη: προσδίδουν στον λόγο αμεσότητα και ζωντάνια, περιορίζοντας την απόσταση μεταξύ πομπού-δέκτη, ενεργοποιούν τον προβληματισμό και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη για το θέμα της παράδοσης.

β. Επίκληση στην αυθεντία και λειτουργία της

Ο συγγραφέας στον επίλογο επικαλείται ως αυθεντία έναν σοφό και τη ρήση του: «Τελειώνω με τα λόγια ενός σοφού: 'Ανέβηκα στους ώμους των πατέρων μου, για να δω μακρύτερα το μέλλον'».

Με αυτή την επίκληση, ο συγγραφέας επιδιώκει να ενισχύσει την πειστικότητα της άποψής του για την ανάγκη κριτικής αντιμετώπισης της παράδοσης με στόχο την οικοδόμηση του μέλλοντος, αντλώντας αξιοπιστία από τη ρήση ενός ανθρώπου με αδιαφιλονίκητο κύρος.

B3. Σύγκριση κειμένων ως προς τις εκφραστικές επιλογές και το ύφος

Ως προς τις εκφραστικές επιλογές, το απόσπασμα από το **Κείμενο I** αξιοποιεί κυρίως την αναφορική λειτουργία της γλώσσας και το γ' ρηματικό πρόσωπο («βάζει εύλογα σε δοκιμασία τους ανθρώπους που από συνήθεια ή για άλλους λόγους νοσταλούν το παρελθόν»).

Το απόσπασμα από το **Κείμενο III** αξιοποιεί την ποιητική λειτουργία της γλώσσας και το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο («να νιώσω..., όταν ξαναείδα τη χώρα, δεν είμαι αδέσποτη μονάδα..., ένα άχερο στ' αλώνι, στους χαλασμούς που ήταν της μοίρας μου να ιδώ..., ο άνθρωπος έχει ρίζες...»).

Οι επιλογές αυτές διαμορφώνουν στο απόσπασμα από το **Κείμενο I** ύφος απρόσωπο/ουδέτερο, ενώ στο **Κείμενο III** ύφος προσωπικό/βιωματικό και ποιητικό, καθώς ο Σεφέρης καταθέτει συναισθήματα και σκέψεις που απορρέουν από την προσωπική του εμπειρία.

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό – Λάθος – Αιτιολόγηση

- α. Σωστό: «Σ' αυτές τις δύσκολες ώρες, ο εραστής των ιδεών δεν έχει παρά να υψώσει το βλέμμα του προς τους ιερούς παλαίμαχους βράχους, που επιμένουν να στέκονται όρθιοι και ωραίοι στο μέσο των ιστορικών διαδρομών και των ανθρώπινων δοκιμασιών».
- β. Σωστό: «Σ' αυτή την αίθουσα, καθηγητές και υποψήφιοι φοιτητές... Όμως στα μάτια όλων υπήρχε μια φλόγα, ένας απέραντος έρωτας για την ελληνική ιδέα, την ελληνική γλώσσα, τους μύθους, τους στίχους από την Αντιγόνη και τον Όμηρο έως τις Σουλιώτισσες και τον Κωστή Παλαμά».
- γ. Σωστό: «Γιατί, πέρα από τη δωρεά της ζωής, έχεις προικιστεί και με τη δωρεά της ουσίας της ζωής, που είναι η ελληνική φύση, η ελληνική γλώσσα, το ελληνικό ήθος, η ελληνική κληρονομιά. Για μένα τα στοιχεία αυτά υπήρξαν τα μόνα που όχι μόνο συνταίριαζαν αλλά και ξεπερνούσαν και τα πλέον ακραία οράματα και τους πνευματικούς ακροβατισμούς μου...».
- δ. Λάθος: Ο ομιλητής υποστηρίζει ότι υπήρξαν περίοδοι ακμής του ελληνισμού αλλά και περίοδοι παρακμής: «Από καιρού εις καιρόν μεγαλοπρεπείς ιστορικοί άνεμοι

τέντωναν την χορδή του ελληνικού λαού...», «Όμως ευθύς μετά επερχόταν η κόπωση και η παρακμή...».

- ε. Σωστό: «Οι απαιτητικοί Αθηναίοι έρχονται με περιέργεια να δουν επί σκηνής τα ίδια –δικά τους– πάθη, όπως τα έζησαν πρόσφατα στον Μαραθώνα».

B2. α. Επικοινωνιακό πλαίσιο ομιλίας

i. **Το κοινό στο οποίο απευθύνεται:** πανεπιστημιακοί καθηγητές και άνθρωποι του πνεύματος και του πολιτισμού:

- «Αγαπητέ κ. πρύτανη, αξιότιμοι κύριοι καθηγητές, αγαπητοί φίλοι».
- «Η Φιλοσοφική Σχολή των Αθηνών... σε πλήρη απαρτία, μαζί με μερικούς άλλους εραστές του ωραίου και του αληθινού...».

ii. **Η αιτία/αφορμή της ομιλίας:** η παρουσία του ως τιμώμενου προσώπου στον ίδιο χώρο μετά από πενήντα χρόνια:

- «...θα ήμουν το τιμώμενο πρόσωπο μέσα στην ίδια αίθουσα. Αυτή η ενότητα του χώρου, σε συνδυασμό με το απροσμέτρητο χάσμα του χρόνου, με υποχρεώνει να σας μεταφέρω ορισμένες σκέψεις μου».

iii. **Ο χρόνος της ομιλίας:** η ημέρα της ανακήρυξής του σε επίτιμο διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, πενήντα χρόνια από την ημέρα που έδωσε στον ίδιο χώρο ως έφηβος εισαγωγικές εξετάσεις για τη Νομική, την περίοδο της Κατοχής:

- «Στα 1943, πριν από πενήντα τρία ολόκληρα χρόνια, έδινα μαζί με άλλους υποψηφίους, μέσα σ' αυτή την ίδια αίθουσα, εξετάσεις, προκειμένου να εισαχθώ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών... ύστερα από μισό αιώνα... ως τιμώμενο πρόσωπο στην ίδια αίθουσα...».

β. Σύνδεση ιδεών

Η σύνδεση των ιδεών είναι **συνειρμική**. Με αφορμή την παρουσία και ομιλία του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο ομιλητής ανακαλεί στον νου του την πρώτη του επίσκεψη εκεί πριν από πενήντα χρόνια και θυμάται το πάθος για το ελληνικό πνεύμα που διέκρινε τότε στα πρόσωπα των φοιτητών και καθηγητών.

B3. Εικόνες – φανταστικοί διάλογοι – αφήγηση

Ο ομιλητής επιδιώκει να μεταγγίσει στο ακροατήριο το δέος, τον θαυμασμό και την ευγνωμοσύνη του προς τους αρχαίους μεγάλους δημιουργούς του πολιτισμού και του ελληνικού πνεύματος (που εδώ εκπροσωπούνται από μια κορυφαία τους μορφή, τον Αισχύλο). Στόχος του είναι η απότιση τιμής σε αυτούς και η παρακίνηση στους νεότερους να στραφούν στα έργα του πνεύματος. για τη στροφή στα έργα και το πνεύμα τους.

Θέμα Γ

Γ1. Ερμηνευτικό σχόλιο – Το μήνυμα του ποιήματος

Στο ποίημα ξεδιπλώνονται οι αντιφάσεις της πατρίδας μας. Οι αντιφάσεις αυτές δεν αποτελούν γνωρίσματα μιας αφηρημένης «πατρίδας», αλλά των ίδιων των ανθρώπων, δηλαδή των Ελλήνων, όπως έχουν καταγραφεί στον ρου της Ιστορίας.

Οι Έλληνες είναι ικανοί για το χειρότερο και το καλύτερο. Ανήσυχοι και ανικανοποίητοι, με διάθεση φυγής κυνηγούν το άπιαστο. Φεύγουν με πόνο από την πατρίδα, αλλά στεριώνουν και καταξιώνονται στην ξενιτιά. Αλλάζουν εύκολα γνώμη και είναι αναβλητικοί, αλλά και ικανοί να δημιουργούν μεγάλα έργα με στοιχειώδη μέσα. Είναι άνθρωποι με ριζοσπαστικό και επαναστατικό πνεύμα, την ίδια στιγμή που αποθεώνουν τους τυράννους. Ανίκανοι, πολλές φορές, να εκτιμήσουν τους σημαντικούς ανάμεσα τους ανθρώπους, τους καταδιώκουν όταν είναι εν ζωή, αλλά τους αναγνωρίζουν και τους επαινούν μετά τον θάνατό τους.

Οι αντιφάσεις αυτές, λοιπόν, συνιστούν την ταυτότητα των Ελλήνων και η αναγνώρισή τους αποτελεί μια πράξη αυτογνωσίας. Παράλληλα, όμως, η συνειδητοποίησή τους μπορεί να λειτουργήσει ως αφετηρία για την αλλαγή της συμπεριφοράς των Ελλήνων με την ενίσχυση των θετικών χαρακτηριστικών τους.

14η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. A: 2, 3, 6.   **B:** 1, 4, 5.

β. Πολλαπλή επιλογή

Η σωστή επιλογή είναι η **iii**. Η Χριστίνα Νόβα - Καλτσούνη υποστηρίζει ότι ο οικογενειακός θεσμός δεν οδεύει στο ιστορικό του τέλος, αλλά θα επιβιώσει, γιατί αποτελεί ένα καταφύγιο για τον άνθρωπο. Θα λάβει, ωστόσο, διαφορετική μορφή, ακολουθώντας τα δεδομένα και τις ανάγκες της νέας εποχής: «Αυτό που θα πάρει τη σκυτάλη από την οικογένεια, θα είναι πάλι η οικογένεια, αλλά με διαφορετική μορφή».

B2. α. Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου και προσθήκη κατακλείδας

Η παράγραφος αναπτύσσεται με **σύγκριση-αντίθεση**. Η συγγραφέας αντιπαραθέτει την υποταγή των επιθυμιών των νεότερων μελών στα «πρέπει» των μεγάλων,

στοιχείο που χαρακτηρίζει την παραδοσιακή οικογένεια, με την ελευθερία έκφρασης και επιλογής των ατόμων, που διακρίνει την αστική οικογένεια.

Περίοδος-κατακλείδα: «Έτσι, ενώ στην παραδοσιακή οικογένεια η ελευθερία των νεότερων μελών θυσιαζόταν στις επιταγές των μεγάλων, στην αστική οικογένεια η ελευθερία αυτή αποτελεί βασικό συστατικό της».

β. Χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου

- Το κείμενο διαθέτει λογική οργάνωση. Στον πρόλογο παρουσιάζεται το θέμα και η βασική θέση της συγγραφέως (η οικογένεια θα επιβιώσει, αλλά με διαφορετική μορφή), στο κύριο μέρος περιγράφονται αναλυτικά οι αλλαγές στον θεσμό της οικογένειας και στον επίλογο εξάγει συμπέρασμα για το μέλλον του θεσμού.
- Το κείμενο ανήκει στον επιστημονικό λόγο. Η συγγραφέας, καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Οικογένειας, πραγματεύεται τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί στον θεσμό χρησιμοποιώντας αξιοποιώντας ειδικό λεξιλόγιο το οποίο αναφέρεται στην οικογένεια (παραδοσιακή εκτεταμένη οικογένεια, συνέχεια της οικογενειακής μονάδας, προβιομηχανική κοινωνία, αλλαγές στις σχέσεις των φύλων κ.λπ.).

B3. Εκφραστικές αλλαγές

- Αλλαγή στο **πρόσωπο**: το γ' ενικό (αφηρημένη έννοια: ελευθερία έκφρασης) αντικαθίσταται από α' πληθυντικό (εμείς).
- Αλλαγή στη **σύνταξη**: η ενεργητική γίνεται παθητική.
- Αλλαγή στο **λεξιλόγιο**: από επίσημο/επιστημονικό σε απλό και καθημερινό.

Πιο κατάλληλο για επιστημονικό κείμενο είναι το Απόσπασμα 1, γιατί χρησιμοποιείται τρίτο ρηματικό πρόσωπο (αντικειμενικότητα), το λεξιλόγιο είναι πιο επίσημο και η σύνταξη είναι πιο σύνθετη, όπως ταιριάζει σε ένα επιστημονικό κείμενο.

15n ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΕΟΙ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

- B1.** α. i. Σωστό.   ii. Λάθος.   iii. Σωστό.   iv. Σωστό.

β. Εξήγηση θέσης της συγγραφέως

Σύμφωνα με τη συγγραφέα, η χρήση αλκοόλ από τους νέους συνδέεται με την κοινωνικότητα. Στην υγιή χρήση του, το αλκοόλ είναι το μέσο για τη διευκόλυνση

της κοινωνικότητάς του και τη δημιουργία θετικού κλίματος στην παρέα, που είναι ο σκοπός. Το πρόβλημα δημιουργείται όταν η κατανάλωση αλκοόλ γίνεται σκοπός και η παρέα το μέσον ή η πρόφαση. Ο έφηβος τότε δεν πίνει για να ενταχθεί στην παρέα, αλλά αντίθετα συναντιέται με την παρέα για να (βρει μια δικαιολογία να) καταναλώσει αλκοόλ.

B2. α. Αναφορά σε έρευνες

Η συντάκτης του **Κειμένου I** αναφέρει σε αρκετά σημεία έρευνες: «Από ερευνητές κάθε είδους...», «Από σχετικές έρευνες...», «έρευνα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου...».

Αυτό είναι εύλογο, επειδή το κείμενο ανήκει στον επιστημονικό λόγο και η συντάκτης του (καθηγήτρια Πανεπιστημίου) επιδιώκει να ενισχύσει την αποδεικτικότητα των απόψεών της.

β. Σύγκριση Κειμένου I και στοιχείων έρευνας (Κείμενο III: Πίνακες 1, 2)

Από τα πορίσματα του Πίνακα 1 επιβεβαιώνεται η άποψη της Χ. Καλτσούνη (**Κείμενο I**) ότι οι σημερινοί νέοι ξεκινούν «πολύ νωρίς την κατανάλωση αλκοόλ, περίπου στην ηλικία των δεκαπέντε χρόνων». Ειδικότερα, το 70% των μαθητών δηλώνουν ότι ως τη Β΄ Γυμνασίου είχαν εμπειρία κατανάλωσης αλκοόλ.

Από τα πορίσματα του Πίνακα 2 επιβεβαιώνεται η άποψη της Χ. Καλτσούνη (**Κείμενο I**) και της έρευνας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ότι οι σημερινοί νέοι δεν είναι ενημερωμένοι για τις επιπτώσεις της κατανάλωσης αλκοόλ και ότι υπάρχει έλλειψη ενημερωτικών προγραμμάτων. Μόνο το 10% δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε τέτοια ενημερωτικά προγράμματα: «Είναι πολύ σημαντικό επίσης αυτό που διαπιστώνει έρευνα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων σχετικά με την ενημέρωση των μαθητών. Το επίπεδο γνώσεων σχετικά με τις συνέπειες της χρήσης και κατάχρησης οινοπνεύματος είναι μεταξύ των μαθητών ελληνικών σχολείων ιδιαίτερα χαμηλό».

B3. Χαρακτηριστικά της γλώσσας του επιστημονικού λόγου

- 1. Ειδικό λεξιλόγιο:** εθισμού στο αλκοόλ, διάσταση της κοινωνικοποίησης, κοινωνιοπολιτισμικές διαστάσεις, πολιτιστική υποδομή, οργανωμένο σύστημα διαχείρισης κ.λπ.
- 2. Αναφορική λειτουργία της γλώσσας:** «Το θέμα της χρήσης και κατάχρησης οινοπνεύματος είναι ένα θέμα αρκετά πολύπλοκο...».
- 3. Χρήση γ' ρηματικού προσώπου** που καθιστά το ύφος απρόσωπο/ουδέτερο: «Η διάσταση της κοινωνικοποίησης και της κοινωνικότητας είναι αυτή που παίζει κυρίαρχο ρόλο στην κατανάλωση αλκοόλ...».

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Λάθος.   ii. Σωστό.   iii. Λάθος.   iv. Σωστό.

β. Συναισθήματα και σκοπός του συγγραφέα

Ο συγγραφέας επιδιώκει να διεγείρει στους νέους συναισθήματα ελπίδας, αυτοπεποίθησης και αισιοδοξίας, με σκοπό να ενισχύσει την αγωνιστικότητά τους και την αντίστασή τους στο κλίμα της απογοήτευσης και ηττοπάθειας που καλλιεργούν κάποιοι από την παλαιά γενιά.

Επιδιώκει, επιπλέον, να ενισχύσει το φρόνημα, να ενθαρρύνει και να παρακινήσει τους νέους να αφιερωθούν στα πνευματικά έργα.

B2. Οργάνωση του κειμένου

α. Τρόπος ανάπτυξης

Στο απόσπασμα εντοπίζεται ανάπτυξη με τη μέθοδο της **διαίρεσης**. «Εμπρός σας ξανοίγονται δύο κόσμοι... Ο ένας είναι ο πνευματικός κόσμος... Ο άλλος είναι ο πρόσκαιρος... Ο πρώτος είναι ο κόσμος του αιώνιου. Ο δεύτερος εξυπηρετεί τις τρέχουσες ανάγκες...».

β. Κύρια λειτουργία ερώτησης

Η ερώτηση-παράγραφος λειτουργεί ως **συνδετική-μεταβατική** ανάμεσα στην τρίτη και την πέμπτη παράγραφο, ενώ προεξαγγέλλει και το περιεχόμενο της επόμενης παραγράφου. Επομένως, η κύρια λειτουργία της είναι η εξασφάλιση της **συννοχής** του κειμένου.

B3. α. Στο κείμενο κυριαρχεί το β' πληθυντικό πρόσωπο, καθώς ο συγγραφέας απευθύνεται στους νέους και επιδιώκει να προτρέψει, να παρακινήσει, να συμβουλευθεί, να επικοινωνήσει. Η χρήση του β' πληθυντικού προσδίδει στον λόγο ζωντάνια, αμεσότητα και οικειότητα, καθώς μειώνει την απόσταση ανάμεσα στον συγγραφέα (πομπό) και τον αναγνώστη/νέο (δέκτη).

β. Δηλωτική - Συνοποδηλωτική σημασία

- i. Συνοποδηλωτική σημασία.
 ii. Δηλωτική σημασία.
 iii. Συνοποδηλωτική σημασία.
 iv. Δηλωτική σημασία.

16η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Σωστό - Λάθος

- α. Σωστό. Η ανάπτυξη των ΜΜΕ δημιουργεί πρωτόγνωρες δυνατότητες για την πρόοδο του πολιτισμού.
- β. Λάθος. Επειδή τα μέσα ανήκουν σε επιχειρηματικούς ομίλους, οι δημοσιογράφοι, ως εργαζόμενοι σε αυτούς τους ομίλους, αναγκάζονται συχνά να γίνουν φερέφωνα της πολιτικής τους.
- γ. Σωστό. Είναι λίγες οι ηρωικές μορφές των δημοσιογράφων που υπερασπίζονται την ελεύθερη πληροφόρηση διακινδυνεύοντας πολλές φορές ακόμη και τη ζωή τους.
- δ. Λάθος. Οι εντυπωσιακές εικόνες παγιδεύουν ή αδρανοποιούν τη σκέψη.
- ε. Σωστό. Παρά την ύπαρξη μεγάλου αριθμού διαφορετικών μέσων πληροφόρησης, υπάρχει ομοιομορφία, δεν προβάλλονται όλες οι απόψεις και δεν εξασφαλίζεται ο πλουραλισμός στην παρουσίαση των ειδήσεων.

Β2. α. Συνοχή παραγράφων

Η συνοχή εξασφαλίζεται:

1η – 2η: με την επαναληπτική αντωνυμία «αυτή».

2η – 3η: με τη διαρθρωτική λέξη «όμως», που δηλώνει αντίθεση, και με τη φράση «όλα τα προηγούμενα».

3η – 4η: με τη λέξη «λοιπόν», που δηλώνει συμπέρασμα.

4η – 5η: με τη λέξη «τέλος», που δηλώνει σειρά.

β. Ενεργητική και παθητική σύνταξη

Η σύνταξη στο συγκεκριμένο απόσπασμα είναι **ενεργητική**.

Παθητική σύνταξη: «Νέας ποιότητας προβλήματα στα μεγάλα θέματα της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας των Μ.Μ.Ε. διαμορφώνονται από τον έλεγχο της πληροφόρησης».

Η συγγραφέας επιλέγει την **ενεργητική σύνταξη**, για να τονίσει το υποκείμενο του ρήματος («ο έλεγχος της πληροφόρησης») και να καταστήσει τον λόγο της περισσότερο απλό και κατανοητό στον μέσο αναγνώστη.

B3. α. Ανώνυμα

- **βελτιωθεί:** επιδεινωθεί, χειροτερεύσει.
- **αντικειμενικότητας:** υποκειμενικότητας.

β. Συνώνυμα

- i. Όλα τα προηγούμενα φαντάζουν ονειρικά /τέλεια [...]
- ii. υποχείριο της πολιτικής που ακολουθεί η εταιρία του.
- iii. [...] η σημασία του πλουραλισμού για τη δημοκρατική ενημέρωση [...]

Θέμα Γ**Γ1. Σχολιασμός του βασικού θέματος και ερμηνεία της συμπεριφοράς**

Το θέμα που αναδεικνύεται από την ιστορία είναι η κυνική και κερδοσκοπική διαχείριση ενός ανθρώπινου δράματος από την τηλεόραση. Ο υπεύθυνος της εκπομπής («κουμανταδόρος») αντιμετωπίζει ένα τραγικό γεγονός ως τηλεοπτικό θέαμα, αδιαφορώντας ακόμη και για την παραβίαση της σχετικής νομοθεσίας, η οποία επισύρει ποινές. Στον βωμό της δημοσιογραφική «επιτυχίας» και του προσωπικού οφέλους δεν διστάζει να θυσιάσει την ηρεμία του κοινού το οποίο θα υποστεί το σοκ μιας τηλεοπτικής αυτοκτονίας σε ζωντανή μετάδοση, ούτε λαμβάνει υπόψη τις ενδεχόμενες συνέπειες από την προβολή τέτοιων σκηνών στην ψυχосύνθεση των θεατών –ενδεχομένως και παιδιών– που παρακολουθούν την εκπομπή.

Αν και οι περισσότεροι τηλεθεατές, όπως και ο αφηγητής, επικρίνουν τέτοια τηλεοπτικά προγράμματα, φαίνεται ότι τελικά τα παρακολουθούν. Πιθανόν αυτό οφείλεται στο ότι η τηλεόραση είναι ένας εύκολος και δωρεάν τρόπος διασκέδασης με εκπομπές «εύπεπτες», οι οποίες δεν απαιτούν ιδιαίτερη σκέψη και προβληματισμό. Συχνά μάλιστα απουσιάζουν άλλα ενδιαφέροντα που θα μπορούσαν να μας απασχολήσουν ενώ η κόπωση και το άγχος της καθημερινότητας περιορίζουν τη διάθεση για ουσιαστική ψυχαγωγία. Ίσως το γεγονός αυτό να δηλώνει και τον εθισμό των τηλεθεατών στα ευτελή προγράμματα που προβάλλονται αφειδώς από την τηλεόραση. Οπωσδήποτε μια τέτοια στάση εκφράζει παθητικότητα και συνιστά παραίτηση του ατόμου από τη διεκδίκηση ουσιαστικής ποιότητας στην ψυχαγωγία και την ενημέρωσή του.

17η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΟΛΕΜΟΣ - ΕΙΡΗΝΗ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Πολλαπλή επιλογή

Η σωστή απάντηση είναι η β.

Ο Edgar Morin προτείνει ως λύση στο πρόβλημα του πολέμου τη μεταρρύθμιση/ ενίσχυση του ρόλου των Ηνωμένων Εθνών και τον αντίστοιχο περιορισμό –όχι την κατάργηση– της κυριαρχίας των εθνικών κρατών. Αυτό είναι απαραίτητο, επειδή η κοινωνία-κόσμος που δημιουργήθηκε με την παγκοσμιοποίηση βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή και η απειλή ενός νέου παγκόσμιου πολέμου απειλεί την ανθρωπότητα. Τα εθνικά κράτη, λοιπόν, πρέπει να παραχωρήσουν κάποιες αρμοδιότητες στον ΟΗΕ, ώστε να μπορεί να παρεμβαίνει αποτελεσματικά σε ζητήματα που σχετίζονται με τις σχέσεις των κρατών και να προστατεύει την ειρήνη. Αν δεν συμβεί αυτό, η ανθρωπότητα θα αντιμετωπίσει τον κίνδυνο της παγκόσμιας επικράτησης μιας ισχυρής δύναμης.

Β2. α. Συναισθήματα και σκοπιμότητα συγγραφέα

Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας επικαλείται το συναίσθημα του αναγνώστη. Πιο συγκεκριμένα, προσπαθεί να τον απομακρύνει από τον εφησυχασμό, να τον ταρακουνήσει, διεγείροντάς του συναισθήματα ανησυχίας και φόβου για το μέλλον του πλανήτη: «Όλα αυτά γίνονται στη σκιά του θανάτου. Η πλανητική κρίση οξύνεται»

Παράλληλα, όμως, προσπαθεί να τον ενθαρρύνει και να του εμφυσήσει το αίσθημα ευθύνης για την αντιμετώπιση του κινδύνου, την αισιοδοξία / ελπίδα και την πίστη ότι μπορεί η κατάσταση αυτή να αντιστραφεί, αν ενεργοποιηθεί ο άνθρωπος: «Γνωρίζουμε όμως ότι η συνείδηση του κινδύνου μπορεί να τον προλάβει, αν βεβαίως δεν καθυστερήσει». «Στην κρίση μπορούν να αναφανούν και να ενεργοποιηθούν οι γενεσιουργές και αναζωογονητικές δυνάμεις...».

β. Μετατροπή είδους σύνταξης

Μεταφορά στην παθητική σύνταξη: «Από την παγκοσμιοποίηση, στο τελευταίο στάδιό της [...], παρήχθησαν οι τεχνοοικονομικές υποδομές μιας κοινωνίας-κόσμου. Δεν μπορούν όμως να εγκαθιδρυθούν οι δομές της και προκαλείται ένα χάος από το οποίο απειλείται η ύπαρξη της».

B3. Συνώνυμα και αντώνυμα

	Συνώνυμα	Αντώνυμα
πλανητική	1. παγκόσμια	4. τοπική, εθνική
οξύνεται	2. εντείνεται	5. αμβλύνεται
πρωτοφανείς	3. πρωτόγνωρες	

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**Θέμα Β**

B1. Η σωστή απάντηση είναι η **β**. Ο Αϊνστάιν πιστεύει στη δυνατότητα οριστικής απελευθέρωσης του ανθρώπου από τον πόλεμο, με την προϋπόθεση ότι οι άνθρωποι μπορούν «να γίνουν ικανοί για αντίσταση στην ψύχωση του μίσους και της καταστροφής».

Τεκμηρίωση άποψης

Ο Αϊνστάιν στην επιστολή του επισημαίνει ότι υπάρχει στον άνθρωπο η τάση για μίσος, την οποία τροφοδοτούν και οδηγούν στο επίπεδο μιας συλλογικής ψύχωσης κάποιοι φορείς της πολιτικής και της θρησκευτικής εξουσίας (Τύπος, σχολεία, Εκκλησία κ.ά.). Διερωτάται, ωστόσο, αν «είναι δυνατόν να κατευθύνουμε την ψυχολογική ανάπτυξη των ανθρώπων, έτσι που να γίνουν ικανοί για αντίσταση στην ψύχωση του μίσους και της καταστροφής;». Θεωρεί, επομένως, ότι οι άνθρωποι μπορούν να καταστούν ικανοί να αντισταθούν στην ψύχωση του μίσους με τη συνδρομή των παραπάνω φορέων.

B2. α. Χαρακτηριστικά επιστολής

- **Ρηματικά πρόσωπα:** α' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο, β' πληθυντικό: «να συνομιλήσω μαζί σας... Ξέρω ότι στα γραπτά σας μπορούμε να βρούμε...», «αν εσείς ασχολούσασταν με το πρόβλημα της παγκόσμιας ειρήνης...».
- **Η αφορμή και ο σκοπός της επιστολής στον πρόλογο:** «η πρόταση που μου έγινε από την Κοινωνία των Εθνών... να συνομιλήσω μαζί σας, αντιμετωπίζοντας μια ερώτηση, η οποία φαίνεται στη σημερινή κατάσταση του κόσμου η πιο επείγουσα...».
- **Το κάλεσμα στον παραλήπτη για συνέχιση της επικοινωνίας, ανταπόκριση σε αίτημα κ.λπ.:** «Θα ήταν, λοιπόν, πάρα πολύ χρήσιμο για όλους εμάς, αν εσείς ασχολούσασταν με το πρόβλημα της παγκόσμιας ειρήνης, σύμφωνα με το πνεύμα των πρόσφατων ανακαλύψεών σας».

β. Σχολιασμός της χρήσης ερωτημάτων

- i. **Ως προς τον τρόπο παρουσίασης των απόψεων:** ο συγγραφέας με τη χρήση ερωταπαντήσεων προωθεί τη σκέψη/τον προβληματισμό του και οργανώνει το υλικό σε διακριτά μέρη/θεματικές υποενότητες.
- ii. **Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον παραλήπτη-αναγνώστη:** η χρήση ερωτημάτων ενεργοποιεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη και λειτουργεί ως πρόσκληση στον παραλήπτη της επιστολής για ανταλλαγή απόψεων. Επιπλέον, φανερώνει πνεύμα διαλλακτικότητας και απουσία δογματισμού.

B3. Σχηματισμός προτάσεων

Δεν υπάρχει πλέον καμία **σκιά αμφιβολίας** για το τι πραγματικά συνέβη στην Κύπρο το καλοκαίρι του 1974.

Η δίψα της εξουσίας και του κέρδους αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πάθη του ανθρώπου.

Οι πολεμικές συγκρούσεις οφείλονται στην **εξυπηρέτηση συμφερόντων** των ισχυρών κυρίως κρατών.

Μόνο σε **εξαιρετικές περιστάσεις**, μετά από εντολή εισαγγελέα, επιτρέπεται η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών.

Το μίσος των φανατικών οπαδών για τον Άλλο μετατρέπεται σε **συλλογική ψύχωση**.

18η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό - Λάθος

- α.** Λάθος: «η δημοκρατία απαιτεί κίνηση, εμπάθυνση· αλλιώς απισχναίνεται και συρρικνούται».
- β.** Σωστό: «γενικεύεται η αίσθηση ότι οι πραγματικά κρίσιμες αποφάσεις, όταν δεν είναι προειλημμένες, λαμβάνονται πέρα και μακριά από τους πολίτες, πίσω από κλειστές και απροσπέλαστες πόρτες».
- γ.** Σωστό: «το δημοκρατικό αγαθό εξακολουθεί να είναι συνυφασμένο με την κοινωνική εγρήγορση και τις συλλογικές δράσεις».
- δ.** Λάθος: «η δημοκρατία χαίρει σχεδόν οικουμενικής κανονιστικής αποδοχής».

- ε. Λάθος: «Δεν έχουν βέβαια όλες οι δημοκρατίες την ίδια ποιότητα. Η τελευταία είναι συνάρτηση παραγόντων, όπως η ισχυρή κοινωνία πολιτών, το λειτουργικό κράτος δικαίου...».

B2. α. Ύφος και στόχος του συγγραφέα

Με τη χρήση αυτών των φράσεων ο αρθρογράφος φαίνεται να επικαλείται απόψεις που θεωρούνται γενικά/αντικειμενικά αποδεκτές («Θεωρείται συχνά ότι...», «Εύστοχα επισημάνθηκε πρόσφατα ότι...») και εμφανίζεται διαλλακτικός και μετριοπαθής («διάχυτη είναι μια αίσθηση...», «γενικεύεται η αίσθηση ότι...»). Έτσι, αφήνει περιθώρια για μια διαφορετική προσέγγιση του θέματος και αποφεύγει τον κίνδυνο της απόρριψης των δικών του θέσεων, λόγω του απόλυτου χαρακτήρα της διατύπωσής τους.

β. Δομή και τρόπος ανάπτυξης παραγράφου

Η παράγραφος έχει τριμερή δομή:

- **Θεματική περίοδος:** «Στην Ευρώπη, και όχι μόνο... στο προσκήνιο».
- **Λεπτομέρειες-σχόλια:** «Ο λόγος έγκειται... δημοκρατία «χωρίς τον δήμο».
- **Κατακλείδα:** «Γίνεται φανερό ότι... νέα σημασία και επικαιρότητα».

Ο βασικός τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου είναι αναπτύσσεται με **αίτιο - αποτέλεσμα**. Ο συγγραφέας παρουσιάζει το αποτέλεσμα («η συζήτηση για τη δημοκρατία επιστρέφει επιτακτικά») και το αίτιο («ο λόγος έγκειται σε μια χτυπητή αντίφαση...»).

B3. Συνώνυμα στο ύφος της καθημερινής επικοινωνίας

- α. [...] υπαγωγή όλων των αποφασιστικών αξιωμάτων στη λαϊκή βούληση/απόφαση [...]
- β. [...] δεν πρέπει να θεωρούνται ως δημοκρατίες.
- γ. [...] η δημοκρατία απαιτεί κίνηση, εμβάθυνση· αλλιώς αποδυναμώνεται και περιορίζεται.
- δ. [...] εξακολουθεί να είναι συνδεδεμένο με την κοινωνική εγρήγορηση [...]

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό - Λάθος

- α. Σωστό: « Ό,τι συμβαίνει, δεν συμβαίνει τόσο, επειδή μερικοί θέλουν να συμβεί, όσο διότι η μάζα των πολιτών εκχωρεί τη βούλησή της, κι αφήνει κάποιους ελεύ-

θερους να πράττουν, αφήνει να συσσωρεύονται οι κόμποι που στη συνέχεια μόνο το σπαθί μπορεί να κόψει».

- β.** Λάθος: Είναι αποτέλεσμα της αδιαφορίας και μοιρολατρίας των πολλών και της δραστηριότητας των οργανωμένων μειοψηφιών: «Ο φαναλισμός, που φαίνεται να κυριαρχεί στην Ιστορία, είναι ακριβώς η απατηλή όψη αυτής της αδιαφορίας, αυτής της απουσίας. Διάφορα γεγονότα ωριμάζουν στη σκιά, επειδή χέρια εντελώς ανεξέλεγκτα υφαίνουν το πανί της συλλογικής ζωής, και η μάζα το αγνοεί».
- γ.** Σωστό: «η μάζα των πολιτών εκχωρεί τη βούλησή της, κι αφήνει κάποιους ελεύθερους να πράττουν... Τα πεπρωμένα μιας ολόκληρης εποχής manipouλάρονται σύμφωνα με τις στενές θεωρήσεις και τους άμεσους σκοπούς μικρών δραστήριων ομάδων...».
- δ.** Λάθος. Αφορούν όλους. Και αυτούς που ενδιαφέρονται και αυτούς που αδιαφορούν: «και τότε φαίνεται πως ο φαναλισμός τα παρασέρνει όλα και όλους, ... όπου όλοι είναι θύματα: κι αυτοί που ήθελαν κι αυτοί που δεν ήθελαν, κι αυτοί που ήξεραν κι αυτοί που αγνοούσαν, κι αυτοί που ήταν δραστήριοι, κι αυτοί που ήταν αδιάφοροι».
- ε.** Λάθος: Μπορούμε να τους κατηγορήσουμε, επειδή η αδιαφορία τους επέτρεψε να ληφθούν οι συγκεκριμένες αποφάσεις από μειοψηφίες: «πρέπει να τελειώσουμε οριστικά με τις ανεργματίστες μεμφιμοιρίες των αιώνιων αθώων... Πρέπει να ζητήσουμε λογαριασμό απ' τον καθέναν ..., γι' αυτά που έκανε και κυρίως γι' αυτά που δεν έκανε».

B2. α. Γνωρίσματα πολιτικού λόγου στο Κείμενο I

Το κείμενο ανήκει στον πολιτικό λόγο. Γνωρίσματα που το επιβεβαιώνουν είναι:

Δεοντολογική διατύπωση (τονισμός του χρέους/καθήκοντος): «Πρέπει λοιπόν να εκπαιδευτούμε... πρέπει να τελειώσουμε οριστικά... Πρέπει να ζητήσουμε λογαριασμό απ' τον καθέναν... Δεν πρέπει η κοινωνική αλυσίδα ... Γι' αυτό είναι αναγκαίο να εξαφανιστεί η αδιαφορία...».

Κατάχρηση **επαναλήψεων/συνωνύμων** που δημιουργούν **λεκτικό πληθωρισμό**: «... κι αυτοί που ήθελαν κι αυτοί που δεν ήθελαν, κι αυτοί που... κι αυτοί που... κι αυτοί που... κι αυτοί που», «...να ακουστεί η φωνή μου, η γνώμη μου, η βούλησή μου, θα είχαν συμβεί όσα συνέβησαν;», «πως οι ίδιοι δεν το θέλησαν, πως οι ίδιοι δεν φέρουν ευθύνη».

Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: Αποδίδονται αρνητικοί χαρακτηρισμοί για το ήθος και τη συμπεριφορά των αδιάφορων. Συγκεκριμένα, η στάση τους επικρίνεται ως ανεύθυνη, υποκριτική και εγωιστική: «...μερικοί κλαψουρίζουν φαρισαϊκά, άλλοι βρίζουν χυδαία, αλλά κανένας, ή μάλλον λίγοι αναρωτιούνται: «Αν είχα επιτελέσει το ανθρωπινό καθήκον μου...».

β. Συνεκτικότητα – Συνοχή

Συνεκτικότητα: Η 4η παράγραφος συνδέεται με την προηγούμενή της με νοηματική σχέση **συμπεράσματος**. Στην 3η παράγραφο επικρίνονται οι αδιάφοροι για τη στάση τους και στην 4η εξάγεται το συμπέρασμα: είναι αναγκαίο να εξαλειφθεί η αδιαφορία.

Συνοχή: Τη νοηματική αυτή σχέση (**συμπεράσματος**) πιστοποιεί και η διαρθρωτική λέξη «**λοιπόν**» στην αρχή της 4ης παραγράφου.

B3. Εκφραστικές επιλογές - επίκληση στο συναίσθημα

Στη δεύτερη παράγραφο υπάρχουν σημεία με **περιγραφή** και **ποιητικό/εικονοπλαστικό λόγο**:

Μεταφορές: «γεγονότα ωριμάζουν στη σκιά...», «τα γεγονότα ξεχύνονται...»,

Προσωποποίηση: «υφαίνουν το πανί της συλλογικής ζωής...»

Επαναλήψεις λέξεων: « η μάζα το αγνοεί... η μάζα το αγνοεί...», «όλα και όλους»,

Ασύνδετο σχήμα: «ένα τεράστιο φυσικό φαινόμενο, μια έκρηξη, ένας σεισμός,»

Πολυσύνδετο: «και αυτοί που ήθελαν... και αυτοί που δεν ήθελαν... και αυτοί που...».

(Αρκούν για την απάντηση τρία στοιχεία)

Θέμα Γ

Γ1. Σχολιασμός αντίδρασης ελληνικής κοινωνίας

Η αδιαφορία των πολλών είναι η δύναμη των λίγων, των οργανωμένων ομάδων που λειτουργώντας στο παρασκήνιο εκμεταλλεύονται την απουσία των πολιτών, επιβάλλουν τη βούλησή τους στους πολλούς και εδραιώνουν καθεστώτα τυραννικά εν αγνοία και σε βάρος των πολιτών. Αυτό ακριβώς συνέβη στην ιστορία του Γ. Ιωάννου. Πολίτες εφησυχασμένοι «πιάνονται» απροετοίμαστοι από μια μικρή ομάδα άγνωστων στρατιωτικών («Ποιος είναι ο Ταμέλης;») που δρούσε στο παρασκήνιο με στόχο την ανατροπή της δημοκρατίας. Την έκπληξη και την αμηχανία διαδέχεται το σοκ στη θέα των τεθωρακισμένων, που ωθεί σε συμμόρφωση. Εξαίρεση ορισμένα σκόρπια συνθήματα για την τιμή των όπλων. Η δικτατορία μπορεί να επιβλήθηκε με τη δύναμη των τεθωρακισμένων που κινούνταν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης, εδραιώθηκε, ωστόσο, από την απουσία μαζικής αντίδρασης και την παθητική στάση των πολλών.

Το να θεωρήσουμε όμως την απουσία μαζικών λαϊκών διαμαρτυριών ως απόδειξη της συναίνεσης των πολιτών στην επιβολή του καθεστώτος θα αποτελούσε διαστρέβλωση της ιστορίας και ύβρη προς την αλήθεια. Και αυτό, επειδή η δικτατορία επιβλήθηκε με τη δύναμη των τεθωρακισμένων και τον εκφοβισμό. Τα όπλα υποκατέστησαν τον διάλογο και την πειθώ και ο φόβος τη δύναμη των επιχειρημάτων.

Η ελληνική κοινωνία δεν συναίνεσε στην επιβολή της δικτατορίας. Απλώς έχασε εκείνη τη μέρα τη μάχη της δημοκρατίας και υποχώρησε, για να προετοιμάσει σε μεταγενέστερο χρόνο την αντίστασή της.

19η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Α

A1. Περίληψη

Ο Γ. Γραμματικάκης υποστηρίζει ότι, αν και η επιστημονική πρόοδος προσφέρει τεράστιες δυνατότητες, υπονομεύει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ζωής και το όνειρο της αρμονικής συμβίωσης του ανθρώπου με τον εαυτό του και τους άλλους. Αυτό το όνειρο πλήττεται σήμερα, επιπλέον, από την περιβαλλοντική καταστροφή, την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στις μεγαλουπόλεις και την απομάκρυνση του ανθρώπου από τις αληθινές αξίες.

Θέμα Β

B1. α. Αντιστοίχιση

- 1 - Βιολογικός άνθρωπος - Β
- 2 - Θρησκευτικός άνθρωπος - Γ.
- 3 - Κοινωνικός άνθρωπος - Δ
- 4 - Μετέωρος άνθρωπος - Α

β. Η έξοδος από τον μετεωρισμό

Για να μπορέσει ο μετέωρος άνθρωπος να πραγματώσει το ουτοπικό ανθρώπινο όνειρο, πρέπει να ζήσει σε ισορροπία με τους άλλους, τον εαυτό του και το περιβάλλον. Να τείνει το χέρι του στον συνάνθρωπο, να σέβεται την ομορφιά και τον πλούτο του πλανήτη και να υιοθετήσει έναν νέο ανθρωπισμό, δηλαδή ένα σύστημα αξιών που θεμελιώνεται στην ανθρωπιά και την αλληλεγγύη. Αυτή η αλλαγή συνείδησης και στάσης ζωής πρέπει να είναι αποτέλεσμα γνώσης, ευαισθησίας και αισθήματος ευθύνης.

B2. Χωρισμός παραγράφου και πλαγιότιτλοι

- i. **1η παράγραφος:** «Η σημερινή πρόοδος της επιστήμης... ενυπάρχουν στον καθένα».

Τίτλος: Οι αρνητικές επιδράσεις της επιστημονικής προόδου στη ζωή του ανθρώπου.

2η παράγραφος: «Και ενώ το όνειρο αυτό... το αλαζονικό της οράσεώς του».

Τίτλος: Το οικολογικό πρόβλημα και οι επιπτώσεις του.

- ii. Η δεύτερη παράγραφος αναπτύσσεται με **αιτιολόγηση**. Ο συγγραφέας αιτιολογεί γιατί το όνειρο της αρμονικής συμβίωσης του ανθρώπου με τους άλλους και τον εαυτό του παραμένει επίκαιρο και οδυνηρό παρά την υποχώρησή του στη σύγχρονη εποχή («**Διότι**, επιπρόσθετα στον παραλογισμό των εξοπλισμών και στις αυταπάτες της ανατύξεως, ένα καινούργιο φάσμα έχει αναδυθεί: το περιβαλλοντικό πρόβλημα..., **Εφόσον** της στερεί, ολοένα και περισσότερο, τις ποιοτικές παραμέτρους...»).

B3. Συνώνυμα

«Αυτό ακριβώς συνιστά ένα σημείο με αδιαμφισβήτητη αξία/σπουδαιότητα. Διότι υποδηλώνει έναν καινούργιο ανθρωπισμό, χωρίς ερείσματα θρησκευτικά ή τον ρομαντισμό της άγνοιας».

20ή ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Σωστό.   ii. Σωστό.   iii. Λάθος.   iv. Λάθος.   v. Σωστό.

β. Κείμενο III, αφίσα ΕΟΤ

- i. Στην αφίσα του ΕΟΤ προβάλλονται η «απέραντη φυσική ομορφιά» του ελληνικού θαλασσινού τοπίου, το «ήπιο κλίμα και η διαύγεια του φωτός», στοιχεία που καθιστούν τη χώρα μας μοναδική.
- ii. Η φράση «Ζήσε τον μύθο σου στην Ελλάδα» προτρέπει τον υποψήφιο επισκέπτη να έλθει στην Ελλάδα, για να ζήσει τον προσωπικό του μύθο, στιγμές παραμυθένιες, ονειρικές, αντάξιες των ιστοριών της ελληνικής μυθολογίας.

B2. α. Προσθήκη κατακλείδας – Ανάλυση του τρόπου ανάπτυξης παραγράφου

- i. **Κατακλείδα:** «Έτσι, ο τουριστικός εκχυδαϊσμός οδηγεί στην αλλοίωση του φυσικού και πολιτισμικού μας περιβάλλοντος».
- ii. Η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο του αιτίου - αποτελέσματος. Ο συγγραφέας στη θεματική περίοδο επισημαίνει την αιτία του φαινομένου του τουριστικού εκχυδαϊσμού, δηλαδή την «αλόγιστη επιδίωξη του αριθμού των

τουριστών, σε βάρος της ποιότητάς τους» και στη συνέχεια παρουσιάζει τα αποτελέσματα («τοπία μοναδικά ενταφιάζονται στο μπετόν και παραδίδονται στην ευτέλεια και το κέρδος», «προσθέτουν το δικό τους άχρωμο βλέμμα στις ήδη άχρωμες τουριστικές περιοχές»).

β. Αιτιολόγηση εκφραστικών επιλογών

- α. **Ενεργητική σύνταξη:** ο συγγραφέας τονίζει τα υποκείμενα του ρήματος (το ήπιο κλίμα, η διαύγεια του φωτός).
- β. **Χρήση εισαγωγικών:** τα εισαγωγικά αποτελούν σχόλιο του συγγραφέα που δηλώνει αμφισβήτηση και ειρωνεία.
- γ. **Μεταφορές:** με τις μεταφορές αυτές ο συγγραφέας καθιστά πιο αισθητή στον αναγνώστη την υποβάθμιση της ποιότητας του τουρισμού στη χώρα μας: *πλαστικός ήλιος* = ψεύτικος, τυποποιημένος, *άχρωμο βλέμμα* = απρόσωπο, χωρίς ενδιαφέρον, συγκίνηση, ψυχρό.

Β3. Συνώνυμα σε πιο οικείο ύφος

«Υπάρχει μια απάνθρωπη/σκληρή αλλαγή/φθορά του ελληνικού περιβάλλοντος, που πραγματοποιείται σιωπηλά, ύπουλα, χωρίς μεγαλόστομες καταγγελίες. Είναι ο τουριστικός μας εκχυδαϊσμός. Ως επιδημία υποβαθμίζει τη μια μετά την άλλη τις ωραίες γωνιές της πατρίδας και εξουθενώνει τοπία και ανθρώπους».

21η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. α. Σωστό - Λάθος

i. Λάθος. ii. Σωστό. iii. Σωστό. iv. Σωστό. v. Λάθος. vi. Λάθος. vii. Σωστό.

β. Επιχείρημα- Προκείμενες

Στην τρίτη παράγραφο ο Γ. Γραμματικάκης χρησιμοποιεί ως μέσο πειθούς:

1. Ένα επιχείρημα.

Το επιχείρημα έχει την εξής δομή:

Προκείμενες

– Η πρόοδος, μέχρι τώρα, περίπου ταυτίζεται με τα τεχνολογικά αγαθά και τη βελτίωση των οικονομικών παραμέτρων.

– Η τυφλή επιδίωξη της ανόδου του ατομικού ή εθνικού εισοδήματος δεν οδηγεί πάντοτε στην άνοδο του βιοτικού –με την έννοια του βίου, της ζωής– επιπέδου.

Συμπέρασμα

Αυτό που χρειάζεται, **συνεπώς**, είναι να αμφισβητηθεί η ίδια η έννοια της πρόο-
δου και η μονομέρεια της πρακτικής της.

B2. α. Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου

Η παράγραφος αναπτύσσεται με **αιτιολόγηση**. Ο συγγραφέας αιτιολογεί γιατί εί-
ναι δύσκολη η αναστροφή του προβλήματος («**Διότι** ο χάρτης του πλανήτη απο-
καλύπτει μια τεράστια ποικιλία κρατών και εθνοτήτων, ένα ευρύτατο φάσμα πολι-
τικών συστημάτων, βιοτικού επιπέδου και βαθμού παιδείας, **αφού** το περιβάλλον
της Γης...»).

β. Λειτουργία του διαλόγου

Ο συγγραφέας παραθέτοντας αυτόν τον διάλογο:

- Προσδίδει στον λόγο αμεσότητα, παραστατικότητα και ζωντάνια.
- Προλαμβάνει και απαντά σε ενδεχόμενες απορίες ή ενστάσεις του αναγνώστη.

Με τον τρόπο αυτόν, ο συγγραφέας μεταφέρει πιο αποτελεσματικά στον αναγνώ-
στη το μήνυμά του για την ανάγκη αλλαγής της ανθρωπότητας.

B3. Συνώνυμα

«Η αλλαγή της ανθρωπότητας, έννοια ανέφικτη όσο και κατηγορηματικά/αναντίρρη-
τα αναγκαία, είναι η μόνη που μπορεί να επαναφέρει έναν πολιτισμό σε ισορροπία με
τη φύση και τον εσωτερικό άνθρωπο».

Θέμα Γ

Γ1. Σχολιασμός προτροπής του ποιητή και προσωπική στάση

Ο ποιητής προτρέπει την Περσεφόνη να παραμείνει στον Άδη και να μην ανέβει στον
πάνω κόσμο των ανθρώπων. Ο λόγος είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος, η απώ-
λεια της φυσικής ομορφιάς και της αληθινής ζωής, η προσβολή της ιερότητας και της
πνευματικότητας του τόπου αλλά και η αλλοτρίωση των ανθρώπων. Τι θέση έχει η
Περσεφόνη –το ιερό σύμβολο της ανανέωσης της φύσης και της ζωής– σε έναν κό-
σμο όπου δεσπόζει ένα μοντέλο ανάπτυξης με οποιονδήποτε τρόπο και οποιονδήποτε
κόστος για το περιβάλλον, όπου ξεπουλιέται η ουσία του πολιτισμού στο όνομα του
κέρδους;

Η επιστροφή της «στου κόσμου το μπαλκόνι», δηλαδή στον πάνω κόσμο των αν-
θρώπων θα απαιτούσε από τους τελευταίους μια διαφορετική θεώρηση της σχέσης
τους με τη φύση, όπου η τεχνολογία από μέσον καταστροφής της θα χρησιμοποι-
ούνταν για την προστασία της, τον περιορισμό των συνεπειών της ανθρώπινης πα-

ρέμβασης, η οικονομική ανάπτυξη θα πραγματοποιούνταν με σεβασμό στη φύση, η τουριστική ανάπτυξη θα ήταν ήπια και δεν θα αλλοίωνε το τοπίο και ο άνθρωπος θα έβρισκε μεγαλύτερη χαρά στην επαφή του με τη φύση παρά στον αφανισμό της. Τότε η Περσεφόνη θα μπορούσε να επιστρέψει στον πάνω κόσμο, για να γιορτάσει μαζί με τους ανθρώπους την ανανέωση της φύσης και της ζωής.

22η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Σωστό.   ii. Λάθος.   iii. Λάθος.   iv. Σωστό.

β. Και στα δύο κείμενα αναγνωρίζεται η μητρική γλώσσα ως αξία και πολιτισμικό αγαθό. Ο Γ. Μπαμπινιώτης αναφέρεται στην αξιακή αντίληψη της γλώσσας, με την έννοια ότι αυτή είναι συστατικό της ταυτότητας κάθε ατόμου, καθώς μεταφέρει τον πολιτισμό, την ιστορία του λαού του, τον τρόπο δηλαδή με τον οποίο βλέπει τον κόσμο. Το ίδιο υποστηρίζει με διαφορετικά λόγια ο Δεσποτόπουλος: η γλώσσα καθρεπτίζει το ήθος και την νοοτροπία των ανθρώπων και με την εκμάθησή της το άτομο εντάσσεται στον πολιτισμό του λαού του.

B2. α. Χαρακτηριστικά επιφυλλίδας

1. Συντάκτης του κειμένου είναι ο Γ. Μπαμπινιώτης, καθηγητής Γλωσσολογίας, ειδικός πάνω στο θέμα (γλώσσα) που πραγματεύεται. Το κείμενο δημοσιεύθηκε στον ημερήσιο Τύπο (εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ*) και, επομένως, ανήκει στον δημοσιογραφικό λόγο.
2. Ο Γ. Μπαμπινιώτης αντλεί το θέμα από την επικαιρότητα, τον εορτασμό της Διεθνούς ημέρας για τη μητρική γλώσσα. Δεν μένει, ωστόσο, προσκολλημένος στο επίκαιρο, δηλαδή στον εορτασμό, αλλά προχωρεί σε παρατηρήσεις και σκέψεις διαχρονικού χαρακτήρα και γενικότερου ενδιαφέροντος αναφορικά με την αξία της μητρικής γλώσσας και τη σχέση της με τις ξένες.

β. Μέσα πειθούς

Ο Κ. Δεσποτόπουλος συμπεραίνει ότι η γλώσσα αποτελεί «πνευματικό αγαθό». Σε αυτό το **συμπέρασμα** οδηγείται από τις προκείμενες του επιχειρήματος οι οποίες προηγούνται:

Προκείμενες

- (Επειδή) Κάθε γλώσσα καθρεφτίζει το ήθος ενός λαού και τον διαφοροποιεί από τους άλλους λαούς.
- (Επειδή) Κάθε γλώσσα εμβαπτίζει τους ανθρώπους στον πολιτισμό των προηγούμενων γενεών.

Ο συγγραφέας, επιπλέον, προβάλλει το καθήκον των πνευματικών ανθρώπων για την καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας. Στηρίζει τη θέση του με αναφορά σε απόψεις σημαντικών Ελλήνων και ξένων στοχαστών (Gibbon, Παλαμάς, Σολωμός) που εξαίρουν την ομορφιά και την αξία της.

B3. Λόγιο και οικείο ύφος**Κείμενο I**

- μαθαίνει από την παιδική ηλικία τη μητρική του γλώσσα
- διατελεί σε όλη τη ζωή του, μέχρι τα βαθιά γεράματα, «μαθητής» της
- ένα σύνολο ισότιμων αλλά διαφορετικών σε μεγάλο μέρος/σε σημαντικό βαθμό γλωσσών.

Κείμενο III

- Και αυτό ισχύει κυρίως / κατά κύριο λόγο, όταν πρόκειται για την υπό διάπλαση πάλι στην εποχή μας ελληνική γλώσσα.
- «Μήγαρις έχω άλλο στο νου, εκτός από ελευθερία και γλώσσα;».

Θέμα Γ**Γ1. Η αντίληψη του ποιητή για τη γλώσσα**

Το ποίημα αποτελεί μια προσωπική εξομολόγηση του ποιητή για τη σχέση του με τη γλώσσα: αυτή τον συνδέει με τους προγόνους του, οι οποίοι την καλλιέργησαν στο πέρασμα των αιώνων και την ανέδειξαν μέσα από έργα τους, που συνιστούν «κοσμήματα» για τον πολιτισμό. Είναι τα έργα του Ομήρου και του Αισχύλου, αλλά και τα Ευαγγέλια, που εκφράζουν υψηλές ανθρώπινες αξίες («τον χρυσό του χρυσού»). Με αυτές τις αξίες και τη δύναμη των λέξεων το ποιητικό υποκείμενο, αλλά και κάθε άνθρωπος, μπορεί να επικοινωνεί με τον κόσμο («συμμετέχω στον κόσμο» και να εκφράζει μέσα «από τα βάθη της καρδιάς» του τα πιο υψηλά ανθρώπινα συναισθήματα, κυρίως την αγάπη. Έτσι, η ελληνική γλώσσα γίνεται το μέσον που προωθεί την ανθρώπινη αγάπη. Για τον ποιητή οι λέξεις είναι οι αγγελιαφόροι της ανθρώπινης ανάγκης για επικοινωνία: αυτές μεταφέρουν και εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα των ανθρώπων.

λοιπόν, και εάν με παρακινούσε η επιθυμία μου να βοηθήσω την ομάδα ή η ευκαιρία για μια διάκριση ήταν ισχυρός πειρασμός, δεν θα επέλεγα να βάλω σε κίνδυνο τη σωματική μου υγεία.

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Λάθος. Η ιδέα του Ολυμπισμού προάγει τη συναδέλφωση των λαών. «Η αθάνατη ιδέα του Ολυμπισμού επιτυγχάνει, με τον καλύτερο τρόπο, τη συναδέλφωση των λαών μέσα από την αγωνιστική άμιλλα των αθλητών».
- ii. Σωστό.
- iii. Σωστό.
- iv. Λάθος. Ο ακραίος πρωταθλητισμός υπονομεύει την αθλητική ιδέα. «Τον υγιή πρωταθλητισμό πρέπει να περιφρουρήσουμε από τους σύγχρονους κινδύνους που τον απειλούν, όπως είναι ο παθιασμένος πρωταθλητισμός...».

β. Αυθεντία και σκοπιμότητα της επίκλησης στην αυθεντία

Επίκληση στην αυθεντία: ο συγγραφέας επικαλείται τη ρήση του Rousseau ότι: «η σωματική αγωγή αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται ολόκληρο το οικοδόμημα της αγωγής». Με την επίκληση στην αυθεντία ενισχύει την αποδεικτική δύναμη του λόγου του, αντλώντας αξιοπιστία από ένα πρόσωπο με αδιαφιλονίκητο κύρος.

B2. α. Τρόπος ανάπτυξης θεματικής περιόδου

Η θεματική περίοδος της παραγράφου αναπτύσσεται με **παραδείγματα**. Ο συγγραφέας παρουσιάζει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της σημασίας της άθλησης για τους μαθητές του σχολείου: «Χαρακτηριστική είναι η επίδραση της γυμναστικής στους μαθητές των σχολείων...».

Με αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης διασαφηνίζεται η άποψη που διατυπώνεται στη θεματική περίοδο. Δίνεται, δηλαδή, ένα αποκαλυπτικό και οικείο σε όλους μας παράδειγμα της χαλαρωτικής επίδρασης του αθλητισμού, το οποίο βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει το γενικό νόημα της θεματικής περιόδου.

β. Πλαγιότιτλοι παραγράφων

1η παράγραφος: Τα Ολυμπιακά ιδεώδη ως παράγοντας συναδέλφωσης των λαών.

2η παράγραφος: Η άθληση ως μέσο σωματικής και ψυχοπνευματικής υγείας.

3η παράγραφος: Η συμβολή της γυμναστικής στην ανάπτυξη της προσωπικότητας.
4η παράγραφος: Η αναζωογονητική επίδραση της σωματικής άσκησης.

B3. Συνώνυμα - Αλλαγή είδους σύνταξης

1. «...πρέπει αθλητές και παράγοντες να καλλιεργούν τον ευγενή συναγωνισμό που δημιουργεί την τάση/ροπή για διαρκή υπέρβαση».
2. Μεταφορά στην παθητική σύνταξη, ώστε να τονίζεται η ενέργεια που δηλώνει το ρήμα: «...πρέπει από αγωνιζόμενους και παράγοντες να καλλιεργείται η ευγενής άμιλλα από την οποία δημιουργείται η έφεση για διαρκή υπέρβαση».

24η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Σωστό.   ii. Λάθος.   iii. Λάθος.   iv. Σωστό.

β. Σχολιασμός άποψης

Ο Umberto Eco στο άρθρο του, με αφορμή ένα επίκαιρο περιστατικό όπου ένας μαθητής ρωτά τον καθηγητή του τι κάνει μέσα στην τάξη στην εποχή του ίντερνετ, προσπαθεί, εμβαθύνοντας στο ζήτημα, να αναλύσει τον νέο ρόλο του σχολείου και του εκπαιδευτικού. Με τον τρόπο αυτόν, επιχειρεί να ανατρέψει την αφελή στερεότυπη αντίληψη ότι το σχολείο και ο εκπαιδευτικός δεν είναι χρήσιμα στην εποχή μας, επειδή οι μαθητές διαθέτουν πρόσβαση σε τεράστιο όγκο γνώσεων και πληροφοριών μέσω του διαδικτύου.

B2. α. Χαρακτηριστικά του (ερμηνευτικού) άρθρου

Στοιχεία που μας επιτρέπουν να κατατάξουμε το κείμενο στο είδος του (ερμηνευτικού) άρθρου είναι τα παρακάτω:

1. **Θέμα επίκαιρο, κοινού ενδιαφέροντος:** ο συγγραφέας με αφορμή ένα πρόσφατο περιστατικό με κάποιον μαθητή («διάβασα για ένα επεισόδιο... Στο επεισόδιο αυτό ένας μαθητής για να προκαλέσει τον καθηγητή του, τον ρώτησε: 'Συγγνώμη, αλλά στην εποχή του ίντερνετ, τι κάνετε σεις εδώ;») πραγματεύεται τον νέο ρόλο του δασκάλου και του σχολείου στην εποχή του διαδικτύου.

2. **Πρόθεση του συντάκτη:** η εμβάθυνση στο θέμα, η **ανάλυση** του νέου ρόλου του σχολείου και του εκπαιδευτικού. Ο αρθρογράφος επιχειρεί να ανατρέψει την αφελή και συνάμα στερεότυπη αντίληψη ότι το σχολείο και ο εκπαιδευτικός δεν είναι χρήσιμα στην εποχή μας, επειδή οι μαθητές διαθέτουν πρόσβαση σε τεράστιο όγκο γνώσεων και πληροφοριών μέσω του διαδικτύου.
3. **Λειτουργία γλώσσας:** στο κείμενο κυριαρχεί η αναφορική λειτουργία της γλώσσας: «Ασφαλώς όσα συμβαίνουν στο Ιράκ μας τα λέει τηλεόραση, αλλά γιατί τα πάντα συμβαίνουν εκεί, από την εποχή των πολιτισμών της Μεσοποταμίας, και όχι, ας πούμε, στη Γροιλανδία, αυτό μπορεί να μας το πει μόνο το σχολείο».

β. Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου

Η θεματική περίοδος αναπτύσσεται με **αιτιολόγηση**. Ο συγγραφέας αιτιολογεί γιατί τα λόγια του μαθητή ήταν η μισή αλήθεια («**Διότι** καταρχάς ο διδάσκων...»).

Επιπλέον, η παράγραφος αναπτύσσεται με **παραδείγματα** («Ασφαλώς όσα συμβαίνουν στο Ιράκ μας τα λέει τηλεόραση...»). Ο συγγραφέας παραθέτει ένα οικείο και καθημερινό παράδειγμα, για να αποσαφηνίσει την άποψη που διατύπωσε στην αιτιολόγηση, ότι ο ρόλος του διδάσκοντα είναι να **εξηγή** τα γεγονότα.

B3. Ερωτήσεις

Το ερωτηματικό δηλώνει:

- α. Ειρωνεία, αμφισβήτηση.
- β. Απορία, προβληματισμό.
- γ. Ρητορική ερώτηση: με αυτήν ο συγγραφέας εκμιαεύει την αυτονόητη απάντηση του αναγνώστη στο ερώτημα, δηλαδή ότι κανείς άλλος εκτός από τον καθηγητή δεν «μπορεί να διορθώσει τη λάθος προφορά εκείνων των αγγλικών που όλοι νομίζουν ότι μαθαίνουν από την τηλεόραση».

25η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Πολλαπλή επιλογή

Οι σωστές επιλογές είναι οι: i, iii και iv.

- β. Στο **Κείμενο II** ο Enzo Traverso υποστηρίζει ότι ο διανοούμενος πρέπει να είναι πολιτικά στρατευμένος, με την έννοια ότι οφείλει να ελέγχει και να αμφισβητεί την πολιτική εξουσία και να ασκεί κριτική που δεν περιορίζεται στα λόγια, αλλά συνοδεύεται από πράξεις, δράσεις, πρωτοβουλίες για τις οποίες μπορεί να υποστεί διώξεις. Ο Αριστόβουλος Μάνεσης αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα πνευματικού ανθρώπου (υπήρξε πανεπιστημιακός καθηγητής), που αποφάσισε να μιλήσει ενάντια στη δικτατορία και να ενθαρρύνει τους φοιτητές του να αντισταθούν στο αυταρχικό καθεστώς, πληρώνοντας και ο ίδιος τη στάση του με το ανάλογο τίμημα, την απόλυσή του από το Πανεπιστήμιο. Η στάση του Αριστόβουλου Μάνεση αποτελεί πρότυπο συνέπειας λόγων και έργων, θεωρίας και ζωής, που θέτει στο κέντρο την υπεράσπιση της αξιοπρέπειας του ανθρώπου.

B2. Σκοπός και μέσα πειθούς του ομιλητή

Ο σκοπός του ομιλητή στο απόσπασμα είναι να εμπυχώσει τους φοιτητές του, ώστε να διατηρήσουν υψηλό το φρόνημά τους μπροστά στους καταπιεστικούς μηχανισμούς της δικτατορίας. Για να το πετύχει αυτό, επικαλείται το συναίσθημα του δέκτη, χρησιμοποιώντας ως μέσα πειθούς μεταφορικό λόγο και συγκινησιακή χρήση της γλώσσας («Μην επιτρέψετε να σας εξανδραποδίσουν... ζοφερούς και άρρωστους καιρούς, άγρυπνη και ανυπόταχτη τη σκέψη σας... άγια υγεία και ρωμαλεότητα της ψυχής σας... αγέρωχο το ωραίο ανάστημά σας»).

Επιπλέον, χρησιμοποιεί ως μέσο πειθούς την επίκληση στην αυθεντία: τις ρήσεις του Περικλή και του ποιητή Ανδρέα Κάλβου. Τέλος, επιτίθεται στο ήθος του αντιπάλου, δηλαδή στην εξουσία/το δικτατορικό καθεστώς, υποστηρίζοντας ότι αυτή επιδιώκει να απευθύνεται σε υπηκόους και όχι σε ελεύθερους πολίτες («τη συμφέρει να έχει παθητικούς και πολιτικά αδιάφορους υπηκόους»).

B3. Συνώνυμα σε ύφος καθημερινού λόγου

- α. *Ψίθυροι κυκλοφορούν απειλητικά, τις τελευταίες αυτές μέρες, για επικείμενες «απομακρύνσεις / απολύσεις» στο Πανεπιστήμιο.*
- β. *Διότι η σιωπή μπορεί να ερμηνευθεί σαν αποδοχή ή συμφωνία.*
- γ. *Φαίνεται ότι ήδη «ήγγικεν η ώρα» να εφαρμοσθούν οι υποθήκες που έχουν ανακοινωθεί / διακηρυχθεί.*
- δ. *Μην επιτρέψετε να σας υποδουλώσουν.*
- ε. *Διατηρήστε, μέσα στους σκοτεινούς και άρρωστους καιρούς.*

Θέμα Γ

Γ1. Σχολιασμός της στάσης του ποιητή και προσωπικό μήνυμα

Ο Μ. Αναγνωστάκης προβάλλει μια στάση αξιοπρέπειας και γενναιότητας στη διαχείριση μιας ήττας που ξεκινά από την άρνηση της αποδοχής της. Η αντιστροφή της

ήττας, ωστόσο, προϋποθέτει και τη διατήρηση του ήθους και της αξιοπρέπειάς του μέσα στους δύσκολους πλέον καιρούς. Γι' αυτό και στρέφεται στον εαυτό του, στον εσωτερικό του αγώνα να διασώσει την ανθρωπιά και τα ιδανικά του. Γιατί, αν χάσει αυτά τα ιδανικά για τα οποία αγωνίστηκε, αν εγκαταλείψει στη λήθη το παρελθόν, θα χάσει την ταυτότητά του και τότε θα ηττηθεί οριστικά.

Το μήνυμα που εισπράττουμε εμείς οι νέοι είναι ότι ο αγώνας για την υπεράσπιση των πανανθρώπινων ιδανικών δεν τελειώνει ποτέ, ότι αυτό που έχει σημασία –ακόμη και στην ήττα– είναι να μη χάνει ο άνθρωπος το ήθος και την αξιοπρέπειά του. Μόνον έτσι η ήττα μπορεί να αντιστραφεί σε νίκη.

Και το μήνυμα αυτό είναι πολύ σημαντικό για εμάς τους νέους και τις μάχες που πρόκειται να δώσουμε είτε σε προσωπικό είτε σε συλλογικό επίπεδο, επειδή προέρχεται από έναν άνθρωπο του πνεύματος και του πολιτισμού, που με το έργο αλλά και τη δράση του λειτουργεί ως πρότυπο ήθους και αξιοπρέπειας.

26η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΝΕΩΝ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Λάθος.   ii. Σωστό.   iii. Λάθος.   iv. Σωστό.

β. Χαρακτηριστικά επιφυλλίδας

Το κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα του Μ. Πλωρίτη. Ο συγγραφέας εκκινεί από μια είδηση της επικαιρότητας («Δεν ξέρω πόσο προσέχτηκε η είδηση [...] Στην «δημοκρατία των δημοκρατιών», λέει, πληθαίνουν εντυπωσιακά οι φυλακές ενώ μειώνονται δραματικά τα σχολεία και οι μαθητές»), αλλά δεν μένει προσκολλημένος σε αυτήν. Προχωρεί στη διατύπωση γενικότερων απόψεων που συνδέονται με τα αίτια της εγκληματικότητας και τους τρόπους με τους οποίους επιχειρούν τα σύγχρονα κράτη να την αντιμετωπίσουν.

B2. Τρόποι ανάπτυξης και λειτουργία τους

- α. **Αντίθεση:** «Στην 'δημοκρατία των δημοκρατιών', λέει, πληθαίνουν εντυπωσιακά οι φυλακές ενώ μειώνονται δραματικά τα σχολεία και οι μαθητές».
«Παλιότερα, οι «ρομαντικοί»... Σήμερα, ... «Χτίζε φυλακές και κλείνε σχολεία».

«Αντί να προσπαθούν να γιατρέψουν ... αντί να τα δαπανούν για να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής των «καταραμένων», ώστε να κάνουν τις φυλακές όσο γίνεται 'περιττές'».

«Που αντί να του προσφέρουν... των φυλακών σήμερα...».

Αίτιο- αποτέλεσμα: «Δεν αγνοεί κανένας τις αιτίες της αλματώδους αύξησης ... μέσο επιβίωσης, επιβολής και αφανισμού».

«Η εξίσωση είναι τραγική: Εγκατάλειψη των σχολείων από τα παιδιά - αλητεία στους δρόμους - εγκληματικότητα - σωφρονιστήρια».

«Και στη μια περίπτωση και στην άλλη, και στο ένα 'σχολείο' και στο άλλο, το μέγιστον μάθημα που εισπράττουν είναι... να κατέχουν σαρανταπεντάρι ή στιλέτο...».

(Αρκεί για την απάντηση από ένα χωρίο για κάθε τρόπο ανάπτυξης.)

- β. Ο επιφυλλιδογράφος επικρίνει τη στάση των κυβερνήσεων στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ως εσφαλμένη και υποκριτική. Τη θέση αυτή στηρίζει αναδεικνύοντας την **αντίθεση** ανάμεσα στο **τι έπρεπε** να γίνεται (μόρφωση και φωτισμός του λαού με την παροχή παιδείας και τη δημιουργία σχολείων) και το **τι πράττουν** οι κυβερνήσεις (αύξηση φυλακών, κλείσιμο σχολείων).

Για την ανάδειξη αυτού του παραλογισμού ο επιφυλλιδογράφος παρουσιάζει τις συνέπειες της εγκατάλειψης των σχολείων («Η εξίσωση είναι τραγική: Εγκατάλειψη των σχολείων από τα παιδιά - αλητεία στους δρόμους - εγκληματικότητα - σωφρονιστήρια») και αναλύει τις αιτίες της εγκληματικότητας των νέων, για να καταδείξει την υποκρισία των κυβερνήσεων στο συγκεκριμένο θέμα και την ευθύνη τους στη διαιώνιση και επιδείνωση του προβλήματος.

B3. Εκφραστικές επιλογές και σκοπιμότητα συγγραφέα

- Με τον **μεταφορικό - ποιητικό λόγο** ο επιφυλλιδογράφος απευθύνεται στο συναίσθημα του αναγνώστη. Επιχειρεί να αισθητοποιήσει το μέγεθος της υποκρισίας και της ευθύνης των κυβερνήσεων, να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη για το θέμα και να προκαλέσει συναισθήματα αποδοκιμασίας για την πολιτική των κυβερνήσεων, ώστε να ασκηθεί πίεση για τη δραστική αλλαγή της.
- **Ασύνδετο σχήμα:** με το ασύνδετο σχήμα ο επιφυλλιδογράφος προσδίδει στον λόγο του πυκνότητα, παρουσιάζοντας σε μία περίοδο πολλά αίτια της εγκληματικότητας, και δραματική ένταση, διεγείροντας συναισθήματα στον αναγνώστη. Επιπλέον, δίνει στον λόγο του ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα.
- Με την **ειρωνεία** ο αρθρογράφος εκφράζει –και μεταφέρει στον δέκτη– αισθήματα αποδοκιμασίας για την παράλογη στάση με την οποία οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της νεανικής παραβατικότητας.

Θέμα Γ

Γ1. Ερμηνευτικό σχόλιο και προσωπική τοποθέτηση

Η λογική της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας διαμέσου των φυλακών/σωφρονιστηρίων δεν επιλύει το πρόβλημα, αλλά το αναπαράγει. Η φυλάκιση δεν συνέβαλε στην άμβλυνση της παραβατικότητας του Φάνη. Αντίθετα, την ενίσχυσε, επειδή από τη μια ο ήρωας εισήλθε στον κόσμο των ναρκωτικών και υπέστη κακοποίηση (μέσα στη φυλακή από συγκρατούμενους του) και, από την άλλη, επειδή υπήρξε μετά την αποφυλάκισή του θύμα κοινωνικού αποκλεισμού, με αποτέλεσμα να επανέλθει στη φυλακή. Με αυτόν τον τρόπο το σωφρονιστικό σύστημα λειτούργησε ως θερμοκήπιο της παραβατικότητας και ως αφετηρία ενός φαύλου κύκλου παγίδευσης του ήρωα.

Θα μπορούσε, ωστόσο, ο Φάνης να βοηθηθεί, εάν υπήρχαν δομές κοινωνικής προστασίας και μέριμνας από την Πολιτεία, που θα αναλάμβαναν και το έργο της επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφυλακισμένων ή των τοξικομανών. Θα παρείχαν ψυχολογική στήριξη και θα πρόσφεραν βοήθεια μέσω προγραμμάτων για τη σταδιακή επανένταξή του στον κοινωνικό ιστό. Προς την ίδια κατεύθυνση, θα μπορούσαν να συνδράμουν και εθελοντικές δράσεις ευαισθητοποιημένων πολιτών. Χρειάζεται, ωστόσο, να ανατραπούν και οι προκαταλήψεις που ο καθένας μας έχει βαθιά ριζωμένες μέσα του, ακόμη και αν δεν το παραδέχεται. Και αυτό το έργο είναι και το πιο δύσκολο.

27η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Σωστό - Λάθος

α. Σωστό. β. Σωστό. γ. Λάθος. δ. Λάθος. ε. Σωστό. στ. Λάθος. ζ. Σωστό.

Β2. Οργάνωση του κειμένου

i. Επιμέρους θέματα του άρθρου

Ο αρθρογράφος επισημαίνει στον πρόλογο ότι, για να απαντήσει στο ερώτημα αν η παγκοσμιοποίηση είναι πρόκληση ή απειλή, «είναι αναγκαίο να εξετάσει όχι μόνο την οικονομική αλλά και την πολιτιστική διάσταση του φαινομένου». Έτσι, προεξαγγέλλει την οργάνωση του άρθρου σε δύο επιμέρους θέματα: την οικονομική και την πολιτισμική διάσταση της παγκοσμιοποίησης.

1ο επιμέρους θέμα: «Στη σημερινή εποχή το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα... δεκάδες φτωχές αφρικανικές χώρες».

Τίτλος: Η οικονομική διάσταση της παγκοσμιοποίησης.

2ο επιμέρους θέμα: «Ακόμη και στον πολιτισμικό χώρο... καθολικοποιούνται με ταχείς ρυθμούς».

Τίτλος: Η πολιτισμική διάσταση της παγκοσμιοποίησης.

ii. Χωρισμός παραγράφου και νοηματική σχέση σύνδεσης

1η παράγραφος: «Στη σημερινή εποχή... επίπεδα φτώχειας σε όλο τον πλανήτη».

2η παράγραφος: «Αν όμως το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα... δεκάδες αφρικανικές χώρες».

Ο συγγραφέας στην παράγραφο παρουσιάζει τη θετική και την αρνητική πλευρά της παγκοσμιοποίησης στον οικονομικό τομέα. Οι δύο νέες παράγραφοι που προέκυψαν μετά τον χωρισμό συνδέονται με σχέση αντίθεσης (θετικές - αρνητικές πλευρές της παγκοσμιοποίησης), γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τη διαρθρωτική λέξη: «**όμως**» (στη 2η παράγραφο).

B3. Συνώνυμο, σημασία πρόθεσης, νέες σύνθετες λέξεις και σχηματισμός προτάσεων

- **Συνώνυμο:** αμφιλεγόμενα.
- **αμφί-**σημα: η πρόθεση «αμφί» δηλώνει το «εκατέρωθεν», και από τις δύο πλευρές.
- Δύο νέες λέξεις με α΄ συνθετικό την πρόθεση *αμφί*: αμφίβιο, αμφιλεγόμενος.
- **Προτάσεις:** Τα **αμφίβια** είναι σπονδυλωτά που διαβιούν και σε χερσαία και σε υδάτινα οικοσυστήματα.

Η κυβέρνηση κατέθεσε ένα νομοσχέδιο ιδιαίτερα **αμφιλεγόμενο**, καθώς μπορεί να λύνει πρόσκαιρα ένα πρόβλημα, αλλά μακροπρόθεσμα θα έχει σημαντικές αρνητικές παρενέργειες.

28η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΥΡΩΠΗ –ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

B1. Σωστό - Λάθος

- α.** Σωστό: «Μέσα σε κάθε χώρα της Ευρώπης υπάρχουν πολλές μικρές χώρες, η καθεμιά με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της, που ξεχωρίζει καθαρά από τη φυσιογνωμία του γείτονα».

- β. Σωστό: «...υπάρχει μια κοινή πνευματική και ηθική ζωή, μια κοινή ευρωπαϊκή παιδεία..., θα λέγαμε πως υπάρχουν κοινά ιδανικά».
- γ. Λάθος: «Όταν σηκωθεί το αεροπλάνο, και αποκτήσουμε προοπτική, και μπορέσουμε να αγκαλιάσουμε την ήπειρο με μια ματιά, αισθανόμαστε ξαφνικά την αρμονία του συνόλου».
- δ. Σωστό: «Κάποτε οι ευρωπαϊκοί λαοί προχωρούν μαζί, στην ίδια σειρά, με τις ίδιες κατευθύνσεις. Από μια τέτοια συναρμογή των προσπαθειών τους γεννήθηκε η Αναγέννηση, η πιο μεγάλη ώρα της ανθρωπότητας μετά την ώρα της Αθήνας».
- ε. Σωστό: «δεν αναγνωρίζουμε σε καμία υπεροχή, μα προσπαθούμε να τις καταλάβουμε και να τις διατηρήσουμε όλες. Η υπεροχή ανήκει στο σύνολο».

B2. α. Τρόπος ανάπτυξης θεματικής περιόδου

Ο συγγραφέας, για να στηρίξει τη θέση που διατυπώνει στη θεματική περίοδο («Η Ευρώπη είναι ένα σύμπλεγμα από άπειρες αντιθέσεις») χρησιμοποιεί **παραδείγματα**: «Διαφορετικούς τρόπους του αισθάνεσθαι και του σκέπτεσθαι εκδηλώνουν οι Λατίνοι, οι Αγγλοσάξονες, οι Γερμανοί, οι Σλάβοι κ.λπ.. Δεν ακούει κανείς την ίδια μουσική στις όχθες του Δούναβη, του Σηκουάνα, του Τάμεση».

Με τη χρήση των παραπάνω παραδειγμάτων αποσαφηνίζει το αφηρημένο και ίσως ασαφές νόημα της θεματικής περιόδου και επιβεβαιώνει το περιεχόμενό της: η Ευρώπη είναι ένα σύνολο που διακρίνεται από αντιθέσεις.

β. Σχολιασμός τίτλου του κειμένου

Ο τίτλος «Περίπατος στην Ευρώπη» δηλώνει ότι το κείμενο έχει τη μορφή μιας περιήγησης στις χώρες και τις περιοχές της Ευρώπης. Ο συγγραφέας περιπλανάται νοερά στις ευρωπαϊκές χώρες και μεταφέρει τις διαφορετικές εικόνες, τα συναισθήματα και τις νοοτροπίες των κατοίκων της. Το βλέμμα του εστιάζει σε συγκεκριμένα σημεία αλλά και υψώνεται/απομακρύνεται, ώστε να αποδώσει τη συνολική εικόνα.

B3. Επαναδιατύπωση αποσπασμάτων

- i. «Κάθε νότα της ευρωπαϊκής συναυλίας μοιάζει να είναι μια παραφωνία και κάθε παραφωνία περιέχει νέες αντιθέσεις».

Μετατροπή κύρια πρότασης σε δευτερεύουσα: «Κάθε νότα της ευρωπαϊκής συναυλίας μοιάζει να είναι μια παραφωνία η οποία περιέχει νέες αντιθέσεις».

Ως προς τη **σύνδεση** των προτάσεων, στην αρχική διατύπωση έχουμε **παρατακτική** σύνδεση δύο κύριων προτάσεων με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο «και». Στη δεύτερη διατύπωση, μετά τη μετατροπή, έχουμε **υποτακτική** σύνδεση, καθώς η δευτερεύουσα αναφορική πρόταση («η οποία...») υποτάσσεται στην κύρια.

- ii. «Οι τοπικές παραφωνίες ενώνονται σε μια ανώτερη συμφωνία, που δεν μπορεί να τη συλλάβει το αυτί του πεζοπόρου...».

Αντικατάσταση αναφορικής πρότασης με επίθετο: «Οι τοπικές παραφωνίες ενώνονται σε μια ανώτερη συμφωνία, ασύλληπτη από το αυτί του πεζοπόρου...».

Στην αρχική διατύπωση το ύφος είναι πιο αναλυτικό και κατανοητό-απλό, ενώ στη νέα διατύπωση πιο πυκνό και σύνθετο.

29η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΕΧΝΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. Σωστό - Λάθος

- α. Σωστό: «Το μυαλό μας κάνει μαιάνδρους απίθανους προκειμένου στο μέλλον να σταδιοδρομήσει στα εργαστήρια, στους ηλεκτρονικούς εγκεφάλους, οπουδήποτε οσφραίνεται όφελος χειροπιαστό».
- β. Λάθος: «Λευκό βουνάκι πρόβατα κινούμενο βελάζει» άρα; Μηδέν ο μαθητής... Όλα γίνεται να τα λύσεις και να τα επανασυνδέσεις, εκτός από τα λόγια που έγραψε ο ποιητής».
- γ. Σωστό: «Τα υλικά του αγαθά που αέναα εκμηδενίζονται 'συν τη καταναλώσει' –και πώς να γίνει αλλιώς;– τον καταδικάζουν ουσιαστικά σε ισόβια: γραφείο - αυτοκίνητο - κρεβάτι - αποχωρητήριο - φέρετρο».
- δ. Σωστό: «Εθιστείτε στην ιδέα..., Με την ίδια ελευθερία που παρέχει το όνειρο να συνθέτει κομμάτια των καθημερινών σας εντυπώσεων και παλιές, κρυφές σας επιθυμίες. Η πόρτα τότε μπορεί να ανοίξει. Το σύννεφο να περάσει μέσα».
- ε. Σωστό: «ελευθερία δεν είναι να κινείσαι ανεμπόδιστα στο πεδίο που σου έχει δοθεί. Να διευρύνεις αυτό το πεδίο, και δη κατά τη διάσταση της αναλογίας των αισθήσεων, αυτό είναι».

Β2. Γνωρίσματα στοχαστικού δοκιμίου

1. Χωρίο με **προσωπικό- βιωματικό χαρακτήρα:**
«Μπαίνοντας ο εικοστός αιώνας στο τελευταίο του τέταρτο, αισθάνομαι άστεγος και περιττός».

2. Χωρία με **συνειρμική οργάνωση**:

- «Κι όμως, για αυτά παθαίνεται και για αυτά σκοτώνεται σ' όλη του τη ζωή. Πόσο ευπρόσδεκτος λοιπόν θα ήταν εδώ ένας λιγάκι λοξός, που θα 'πιανε από την άλλη άκρη το πρόβλημα».
- «Εθιστείτε στην ιδέα ότι η πραγματικότητα είναι μια ωραία γυναίκα που σας προσφέρεται – και δράσετε. Μη διστάσετε να εκλάβετε τα μαλλιά της για σύννεφα ή τη λύπη της για σιγανόφωνο τραγούδι. Μόνο ακούτε και χαϊδεύετε, χαϊδεύετε και ακούτε».

3. Χωρία με **εικονοπλαστικό λόγο**:

«Ένα ρυάκι δεν είναι απλώς λίγο νερό που καταρακυλάει τον κατήφορο», «Λευκό βουνάκι πρόβατα κινούμενο βελάζει», «Η πόρτα τότε μπορεί να ανοίξει. Το σύννεφο να περάσει μέσα».

Πολλαπλή επιλογή

Σωστές επιλογές είναι οι: **ii, iii**.

Ο Ελύτης δεν επιδιώκει να αποδείξει μια θέση του ή να πείσει (πράγμα που θα απαιτούσε αντικειμενικότητα και λογική οργάνωση), αλλά να εκφράσει ελεύθερα κάποιες απόψεις του, όπως αυτές ανακαλούνται στη σκέψη του, με βάση την προσωπική του εμπειρία και τη φαντασία του. Γι' αυτό, συντάσσει ένα κείμενο **ελεύθερου στοχασμού**.

B3. α. Το νόημα των λέξεων/φράσεων

- Η μέθοδος του «άρα»:** ο τρόπος της ψυχρής λογικής.
- ένας λιγάκι λοξός:** ένας που βλέπει τα πράγματα από διαφορετική σκοπιά, που αποκλίνει από αυτό που θεωρείται λογικό, κανονικό, συνηθισμένο.

β. Ύφος

Η αρχική εικόνα δίνεται με πιο λιτό και ρεαλιστικό ύφος, χωρίς ποιητικό λόγο και επιτηδευμένο λεξιλόγιο. Αντίθετα, στη δεύτερη εικόνα χρησιμοποιείται επιτηδευμένο λεξιλόγιο («λαλούσα, εύχαρις, υποδήλωση») και σχήματα λόγου (μεταφορά: «παιδική ηλικία των πραγμάτων»). Η αλλαγή του ύφους δηλώνει την αλλαγή του τρόπου βίωσης των πραγμάτων: από την «κανονική», συνήθη και ρηχή αίσθηση στην ενεργοποίηση της φαντασίας και την «ποιητική αίσθηση».

Θέμα Γ

Γ1. Στα δύο ποιήματα του Σαχτούρη η Τέχνη λειτουργεί ως μέσο μεταμόρφωσης της πραγματικότητας με μέσα το όνειρο και τη φαντασία.

Ο Σαχτούρης αντιμετωπίζει την τέχνη ως καταφύγιο ή ως μέσον απόδρασης από την εφιαλτική πραγματικότητα που βιώνει. Στο πρώτο ποίημα η ποίηση είναι η δύναμη που του απομένει, για να πολεμήσει αυτό που κατάντησε η ζωή του («Τ' άγριο

σκοτεινό παλάτι θα φωτίσω εκτυφλωτικά»). Ο τεχνητός ουρανός που δημιουργούν τα χρώματα και τα εκτυφλωτικά φώτα της ποίησης είναι τουλάχιστον ένα καταφύγιο για αυτόν, για να αντιμετωπίσει τον φόβο και τον πανικό της μοναξιάς και της εφιαλτικής πραγματικότητας. Στο δεύτερο ποίημα ο κινηματογράφος προβάλλεται ως χώρος φυγής από τη σύγχρονη σκληρή κοινωνική πραγματικότητα στην οποία κυριαρχεί η αίσθηση του θανάτου. Επειδή ο κινηματογράφος «δεν αγαπάει το θάνατο», δηλαδή επειδή η τέχνη είναι αθάνατη, προσφέρει μια φανταστική φυγή από την αποκρουστική πραγματικότητα με τη χαρούμενη ζωή που προβάλλει στην οθόνη.

30ή ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΕΧΝΗ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θέμα Β

Β1. α. Σωστό - Λάθος

- i. Λάθος: Αντίθετα, θεωρεί ότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί («Εκατό χρόνια αργότερα, πρέπει να αντιμετωπίσουμε το τραγικό γεγονός ότι ο Νέγρος ακόμη δεν είναι ελεύθερος»).
- ii. Λάθος: Δηλώνει ότι δεν είναι ικανοποιημένος («Όχι, όχι, δεν είμαστε ικανοποιημένοι»).
- iii. Σωστό: «...η ζωή του Νέγρου είναι ακόμη θλιβερά τσακισμένη από τις χειροπέδες του διαχωρισμού και τις αλυσίδες των διακρίσεων»).
- iv. Σωστό: «Έχω ένα όνειρο ότι μια ημέρα αυτό το έθνος θα ξεσηκωθεί... θα μεταμορφωθεί σε μια κατάσταση όπου τα μικρά μαύρα αγόρια και κορίτσια θα μπορέσουν να πιαστούν χέρι χέρι με τα μικρά λευκά αγόρια και κορίτσια και να περπατήσουν μαζί σαν αδελφές και αδελφοί»).

β. Τόνος αισιοδοξίας - Πειθώ

Κείμενο Ι: Φράσεις που εκφράζουν τόνο αισιοδοξίας:

- «έχω ακόμη ένα όνειρο,... Έχω ένα όνειρο ότι μια ημέρα αυτό το έθνος θα ξεσηκωθεί και θα ζήσει το αληθινό νόημα της πεποίθησής του»,
- «τα μικρά μαύρα αγόρια και κορίτσια θα μπορέσουν να πιαστούν χέρι χέρι με τα μικρά λευκά αγόρια και κορίτσια και να περπατήσουν μαζί σαν αδελφές και αδελφοί».

- «Όταν αφήσουμε την ελευθερία να ηχήσει,.. θα μπορέσουμε να επισπεύσουμε εκείνη την ημέρα... παλιού νέγρικού ύμνου: «Επιτέλους ελεύθεροι! Επιτέλους ελεύθεροι!».

Με αυτόν τον οραματικό λόγο ο ομιλητής επιδιώκει να εμψυχώσει το κοινό, να μεταδώσει ελπίδα και αισιοδοξία, ώστε να μην απογοητευτούν και να συνεχίσουν τον αγώνα για την οριστική άρση των φυλετικών διακρίσεων.

B2. α. Χαρακτηριστικά πολιτικού λόγου

- **Λεκτικός πληθωρισμός, κατάχρηση επαναλήψεων:** «έχω ακόμη ένα όνειρο..., είναι ένα όνειρο...», «δεν μπορούμε να μείνουμε ικανοποιημένοι..., όχι, όχι, δεν είμαστε ικανοποιημένοι...».
- **Δεοντολογική διατύπωση:** «Πρέπει να δώσουμε την υπόσχεση ότι θα προχωρήσουμε εμπρός. Γιατί δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω, όσο δεν είμαστε ικανοποιημένοι».
- **Αξιολογικός λόγος, επίκληση εννοιών με μεγάλο ηθικό βάρος:** ελευθερία, δικαιοσύνη, έθνος, πατρίδα, αμερικανικό όνειρο, Θεός.

β. Συνοχή δεύτερης παραγράφου

Η συνοχή στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου εξασφαλίζεται με το ερώτημα: «Πότε θα μείνετε ικανοποιημένοι;» και την εμφατική επανάληψη της φράσης «δεν μπορούμε να μείνουμε ικανοποιημένοι..., όχι, όχι, δεν είμαστε ικανοποιημένοι...».

B3. Απόδοση αποσπάσματος με αναφορική λειτουργία της γλώσσας

«Αισιοδοξώ ότι μια ημέρα ακόμη και η Πολιτεία του Μισισιπή, μια Πολιτεία στην οποία υπάρχει μεγάλη αδικία και καταπίεση, θα γίνει μια πολιτεία στην οποία οι άνθρωποι θα ζουν με ελευθερία και δικαιοσύνη. Ελπίζω ότι μια ημέρα στην Πολιτεία της Αλαμπάμα τα μικρά μαύρα αγόρια και κορίτσια θα πιάνονται χέρι χέρι με τα μικρά λευκά αγόρια και κορίτσια και θα περπατάνε μαζί μονοιασμένα».

Θέμα Γ

Γ1. Το όνειρο του Γ. Ρίτσου – Σχολιασμός και προσωπική τοποθέτηση

Το όνειρο του ποιητή είναι ένα όραμα ελευθερίας, δικαιοσύνης και ισότητας, γιατί είναι το «όνειρο όλων των καταπιεσμένων και των αδικημένων». Το όνειρο του Ρίτσου είναι σαν ένα ψωμί στρογγυλό. Είναι το βασικό αγαθό για όλους. Πάντα στρογγυλό, ολόκληρο, για να φτάνει για όλους, για να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των ανθρώπων. Γιατί τους χωρά όλους. Είναι ένα όνειρο για τους ταπεινούς της γης, αυτούς που αρκούνται σε μια σταγόνα λάδι, ίσα ίσα για να ξεγελάσουν τη στέρηση. Αλλά είναι ένα όνειρο που μεγαλώνει, γιατί δεν είναι το όνειρο ενός ανθρώπου, αλλά των πολλών, όλων των αδικημένων.

Το όραμα μιας κοινωνίας χωρίς «τείχη» ανάμεσα στους λαούς και τους ανθρώπους, μιας κοινωνίας που καλύπτει τις βασικές ανάγκες «των πεινασμένων και των αδικημένων όλου του κόσμου» δεν πραγματώθηκε. Υπήρξαν, βέβαια, σημαντικά βήματα προόδου. Αναγνωρίστηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα και επιταχύνθηκε η συνεργασία των λαών. Οι συνθήκες διαβίωσης βελτιώθηκαν, τουλάχιστον στις ανεπτυγμένες κοινωνίες, ενώ πολλαπλασιάστηκαν και διευρύνθηκαν τα δικαιώματα των ανθρώπων. Από την άλλη, εξακολουθούν να συντελούνται φρικτά εγκλήματα κατά λαών, νέες μορφές εκμετάλλευσης εμφανίζονται, ενώ το μίσος και ο ρατσισμός υψώνουν καινούρια τείχη ανάμεσα στους λαούς.

Πολλοί, λοιπόν, διατείνονται ότι το μεγαλειώδες όραμα της ειρηνικής συνύπαρξης όλων των ανθρώπων σε έναν κόσμο ισότητας και δικαιοσύνης υπερβαίνει κατά πολύ τις δυνατότητες της εποχής μας και η επιδίωξή του μοιάζει μάταιη. Ωστόσο, ο ριζικός μετασχηματισμός της παγκόσμιας κοινωνίας, ώστε να ικανοποιούνται οι ποικίλες ανάγκες των μελών της και να επιτυγχάνονται η συμφιλίωση και η υπέρβαση των αντιθέσεων, δεν αποτελεί μια ουτοπική προσδοκία. Είναι η κινητήρια δύναμη της ιστορικής προόδου, γιατί το όραμα αυτό ωθεί κάθε γενιά και κοινωνία να διεκδικεί και να πραγματοποιεί μικρά αλλά ουσιαστικά βήματα προς έναν κόσμο δικαιοσύνης και ειρήνης. Γιατί η ουτοπία και το όνειρο δεν είναι η αδυναμία, αλλά η δύναμη του ανθρώπου.

ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

www.ellinoekdotiki.gr